

**Zpráva o stavu romské menšiny
v České republice
za rok 2019**

Obsah

Úvod.....	3
1. Soužití Romů a většinové společnosti.....	5
2. Institucionální a finanční zabezpečení romské integrace	12
2.1. Institucionální zabezpečení romské integrace.....	12
2.2. Financování romské integrace	20
3. Situace Romů v jednotlivých tematických okruzích.....	30
3.1. Vzdělávání.....	31
3.1.1. Předškolní vzdělávání	32
3.1.2. Základní vzdělávání	33
3.1.3. Sekundární a terciární vzdělávání.....	36
3.2. Zaměstnanost.....	37
3.2.1. Aktivní politika zaměstnanosti	38
3.2.2. Sociální podnikání	41
3.2.3. Diskriminace na trhu práce	42
3.3. Bydlení	43
3.4. Zdraví	46
3.4.1. Odškodnění protiprávně sterilizovaných žen	47
3.5. Romská kultura, jazyk a dějiny	48
3.5.1. Romský jazyk, jeho výuka a podpora.....	51
3.5.2. Dějiny Romů a správa pietních míst romského holocaustu	52
3.5.3. Muzeum romské kultury, příspěvková organizace.....	53
Závěr a hlavní zjištění za rok 2019	56

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vztah k menšinám žijícím v ČR – vývoj v čase	5
Tabulka 2 Názory na možnosti Romů v porovnání s většinovou populací (v %)	7
Tabulka 3 Výbory a jiné platformy pro národnostní menšiny v krajích.....	16
Tabulka 4 Srovnání finančních prostředků (v Kč) vynaložených ze státního rozpočtu na podporu romské integrace v letech 2014-2019.....	20
Tabulka 5 Přehled finančních prostředků za rok 2019 použitých ze státního rozpočtu na podporu romské integrace.....	21
Tabulka 6 Dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol v období leden – červen 2019.....	22
Tabulka 7 Dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol v období září – prosinec 2019.....	22
Tabulka 8 Počty romských žáků a jejich vzdělávání dle jednotlivých rámcových vzdělávacích programů.....	34
Tabulka 9 Přehled nejvýznamnějších kulturních akcí, na kterých byla prezentována romská kultura	48
Tabulka 10 Přehled dočasných výstav v roce 2019 pořádaných MRK.....	54
Tabulka 11 Aktivity pro veřejnost pořádané Muzeem romské kultury v roce 2019	55

Seznam grafů

Graf 1 Jak řeší otázku romské menšiny vláda ČR (v %)	7
Graf 2 Rozhodnutí dle typu obětí	10
Graf 3 Průměrná výše úvazku romského poradce v kraji.....	17
Graf 4 Podíl počtu ORP na jejichž území se vyskytuje alespoň 1 sociálně vyloučená lokalita k celkovému počtu ORP v kraji.....	30

Seznam obrázků

Obrázek 1 Geografické rozložení obcí podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2019 a analýza sociálně vyloučených lokalit z roku 2015.....	18
Obrázek 2 Projekt Asistent prevence kriminality v roce 2019	40

Úvod

Předseda vlády ve spolupráci se zmocněnkyní vlády pro lidská práva předkládá, na základě usnesení vlády ze dne 14. října 2019 č. 738 o Zprávě o stavu romské menšiny v České republice za rok 2018, tento materiál s cílem přiblížit aktuální situaci Romů v České republice a realizaci aktivit vedoucích ke zlepšení jejich situace.

Zpráva o stavu romské menšiny v České republice za rok 2019 (dále jen „Zpráva“) je zpracována na základě podkladů, které byly Úřadu vlády České republiky na jeho žádost poskytnuty jednotlivými orgány státní správy. Významným zdrojem informací rovněž byli krajsí koordinátoři pro romské záležitosti, kteří stejně jako v předchozích letech zpracovali podklady dle osnovy, která jim byla ze strany Úřadu vlády České republiky poskytnuta. Jednotlivé kapitoly Zprávy jsou navíc doplněny o informace plynoucí ze Závěrečných zpráv o realizaci projektu v rámci dotačního programu Podpora terénní práce, informací poskytnutých členy Výboru pro vzdělávání Romů a veřejně dostupnými statistikami a informacemi o romské menšině.

Stejně jako v předchozích letech bylo zpracování Zprávy a případné hodnocení dopadů realizovaných aktivit komplikováno skutečností, že nejsou známy počty Romů na území České republiky, ani jejich účast na aktivitách, které jednotlivé orgány státní správy, ale i nestátní neziskové organizace za účelem zlepšení života Romů realizují. Všechny počty Romů uvedené v této Zprávě jsou proto pouze kvalifikovaným odhadem zainteresovaných aktérů, zejména z řad krajských koordinátorů pro romské záležitosti, romských poradců v obcích s rozšířenou působností či terénních pracovníků. Některé údaje jsou navíc doplněny na základě vlastních zkušeností pracovníků Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, které je hlavním zpracovatelem této Zprávy. Zároveň je nutné uvést, že Zpráva, ani podklady poskytnuté pro její zpracování, nerozlišují, zda se uvedené skutečnosti týkají pouze osob, které se na základě vlastní sebeidentifikace hlásí k romské národnostní menšině, nebo i osob náležících do etnické skupiny Romů.

Zpracovatelé Zprávy jsou si také vědomi skutečnosti, že Zpráva nedostatečně reflektuje hledisko pohlaví a genderu ve vztahu k s ostatním osobním vlastnostem či identitám daných osob (v případě této Zprávy jde zejména o etnicitu), tzv. intersekcionalitu. Intersekcionalita vychází z předpokladu, že lidé žijí ve vícevrstevných identitách plynoucích ze sociálních vztahů, z dějin a z fungování mocenských struktur. Intersekcionalní přístup tedy upozorňuje, že vedle kategorie genderu/pohlaví existují další kategorie (etnicita, národnost, zdravotní stav, genderová identita, sexuální orientace, ekonomické postavení, věk apod.), které mohou nerovné podmínky či diskriminaci prohlubovat. Byť Zpráva na některých místech upozorňuje na znevýhodnění Romek související s jejich genderem, není genderové perspektivě věnován zásadnější prostor. Je zřejmé, že řada nerovností má jiný dopad na ženy-Romky a muže-Romy. Nicméně pro identifikaci a hlubší analýzu těchto rozdílů chybí dostatečná data i výzkum. K odstranění těchto nedostatků by měla přispět připravovaná Strategie romské integrace 2021-2030 a Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021-2030, ve které je intersekcionalní přístup definován jako jeden z horizontálních principů.

Obsah Zprávy je obdobný jako v předchozích letech. První kapitola je věnována tématu soužití Romů a většinové společnosti. Tato kapitola zároveň shrnuje nejdůležitější události roku 2019, které mohly ovlivnit vztahy romské menšiny a většinové společnosti. Navíc je úvodní kapitola doplněna výsledky veřejného mínění, které mohou naznačit, jakým způsobem je romská menšina vnímána většinovou společností. Ve druhé kapitole je představeno institucionální a finanční zabezpečení romské integrace. V této kapitole je souhrnně, a v souladu s nařízením vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního

rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů, uveden přehled vyhodnocení využití dotací poskytnutých ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin, v tomto případě na podporu aktivit romské menšiny. Další kapitoly již popisují situaci v jednotlivých tematických oblastech, které respektují základní integrační témata. Postupně je tak představeno téma vzdělávání a aktivity Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které byly v roce 2019 realizovány. Dále je otevřeno téma zaměstnanosti, a to včetně bližších informací o aktivní politice zaměstnanosti, sociálním podnikání a diskriminaci na trhu práce. Následně jsou začleněny tematické kapitoly věnující se bydlení a zdraví. Zpráva je rovněž doplněna o téma romské kultury, dějin a jazyka, v rámci kterého se Zpráva věnuje romskému jazyku jakožto jazyku národnostní menšiny, dějinám Romů ve vztahu k pietním místům romského holocaustu včetně dalších aktivit vyvíjených v rámci této oblasti nebo aktivitám Muzea romské kultury.

1. Soužití Romů a většinové společnosti

Soužití příslušníků romské menšiny s většinovou společností na území České republiky je stále diskutováno a často je na něj mířena také pozornost různých médií a široké veřejnosti. I přesto nedošlo v roce 2019 v soužití romské menšiny a v její společenské reflexi s většinovou společností k významným změnám. Velký vliv na postoj většinové společnosti k romské menšině mají zažitá stereotypy, ale také obraz, jakým jsou Romové tradičně zobrazováni a jak se o nich vyjadřují veřejně známé osobnosti. Podle některých autorů (např. Davidová, 2004) pramení napětí a konflikty, které vedou ke zhoršování kvality vzájemného soužití, právě z odlišnosti obou kultur a také tradičně zakořeněných předsudků většinové společnosti vůči Romům.¹ Vliv na formování vzájemného vztahu Romů a většinové společnosti však mohou mít i samotní Romové (srov. např. Navrátil, 2003).²

Centrum pro výzkum veřejného mínění Akademie věd ČR, v.v.i. (dále jen „CVVM“) se dlouhodobě zabývá srovnáváním vztahu majoritní společnosti k menšinám žijícím na území České republiky, přičemž je každoročně sledován názor majoritní společnosti na menšiny žijící na území České republiky. Z tabulky 1 vyplývá, že se dlouhodobě názor české společnosti na Romy zlepšuje, i když pouze velmi pozvolně. Uvedená tabulka zobrazuje průměrnou hodnotu odpovědí na otázku: „*Jak byste pomocí této škály označil svůj vztah ke skupinám obyvatelstva žijícím na území České republiky?*“, přičemž čím nižší hodnoty je dosaženo, tím je vztah k dané menšině lepší. Bližší metodologie je uvedena v poznámce pod čarou.

Tabulka 1 Vztah k menšinám žijícím v ČR – vývoj v čase³

	III/2013	III/2014	II/2015	III/2016	III/2017	III/2018	III/19
Češi	1,69	1,58	1,59	1,66	1,75	1,69	1,68
Slováci	1,79	1,72	1,76	1,88	1,91	1,85	1,80
Poláci	2,47	2,40	2,47	2,61	2,59	2,52	2,65
Řekové	2,72	2,58	2,72	2,88	2,74	2,69	2,66
Maďaři	2,96	2,80	2,88	2,93	2,86	2,85	2,72
Vietnamci	3,26	3,09	3,11	2,96	2,97	2,85	2,78
Židé	2,80	2,67	2,83	2,91	2,86	2,83	2,80
Němci	2,87	2,83	2,82	2,87	2,89	2,91	2,86
Bulhaři	2,98	2,88	2,95	2,98	2,93	2,97	2,88
Rusové	3,11	3,27	3,31	3,18	3,16	3,15	3,05
Číňané	3,35	3,28	3,25	3,27	3,27	3,15	3,13
Srbové	3,16	3,07	3,19	3,21	3,20	3,08	3,15
Ukrajinci	3,57	3,36	3,44	3,26	3,30	3,29	3,25
Rumuni	3,60	3,56	3,55	3,59	3,52	3,50	3,44
Albánci	3,66	3,65	3,74	3,86	3,80	3,68	3,67
Romové	4,24	4,21	4,30	4,26	4,15	4,07	3,96
Arabové	-	3,79	4,02	4,20	4,19	4,09	4,10

Zdroj: tabulka převzata z Průzkumu CVVM: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost

¹ Davidová, Eva. *Romano drom: Cesty Romů: 1945-1990 : změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. Interface. ISBN 80-244-0524-5.

² Navrátil, Pavel. *Romové v české společnosti: jak se nám spolu žije a jaké má naše soužití vyhlídky*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-741-8.

³ Znění otázky: „*Jak byste pomocí této škály označil svůj vztah ke skupinám obyvatelstva žijícím na území České republiky?* a) Slováci, b) Poláci, c) Rusové, d) Němci, e) Romové, f) Ukrajinci, g) Maďaři, h) Češi, i) Bulhaři, j) Vietnamci, k) Rumuni, m) Židé, p) Číňané, q) Arabové.“ Možnosti odpovědí: 1 = velmi sympatičtí, 2 = spíše sympatičtí, 3 = ani sympatičtí, ani nesympatičtí, 4 = spíše nesympatičtí, 5 = velmi nesympatičtí.

Podle CVVM hrají hlavní roli ve formování negativních postojů vůči romské menšině média. Blíže se touto problematikou zabírala organizace ROMEA, o.p.s., která ve své analýze médií z roku 2016 s názvem „*Romské téma vytlačilo téma uprchlické krize*“ uvádí, že média mohou negativně nebo pozitivně ovlivňovat až 20 % obyvatel, přičemž významnou roli hrají informativní „milníky“ týkající se Romů. Mezi ně od roku 2010 do roku 2016 patřily v negativním slova smyslu například výroky politiků nebo vymyšlené útoky Romů. Uvedená analýza dále uvádí, že „*Informování provází celá řada nepřesností, které vrcholí kauzou patnáctiletého Petra z Břeclavi, který si vymýšlí útok třech Romů a média na jeho verzi rádi přistupují. Potom co se ukáže, že lhal, média začínají být k těmto případům více pozorná a počet protiromských článků ve velkých médiích v letech 2013 – 2014 klesá.*“⁴

Dle některých názorů může vztah většinové společnosti a Romů zlepšovat pozitivní zobrazování Romů ve veřejném prostoru. V takovém případě mohou významnou roli hrát vzdělání, úspěšní a aktivní Romové, kteří mohou zároveň sloužit jako zdroj motivace a pozitivní příklad pro další Romy, především mladší generace.⁵ I z tohoto důvodu by měla být podporována emancipace a hlavně participace Romů ve veřejném prostoru. Romové nebyli v roce 2019 zastoupeni ani ve vládě ani v žádné z komor Parlamentu České republiky. Na nižší úrovni je zastoupení Romů v místní politice s největší pravděpodobností také pouze velmi slabé, přičemž dle údajů krajů týkajících se situace národnostních menšin byli Romové zastoupeni v maximálně 10 obecních zastupitelstvech⁶, 3 výborech pro národnostní menšiny na úrovni kraje zřízených ze zákona⁷ a pouze 5 výborech pro národnostní menšiny na úrovni obce⁸.

Z výše uvedeného vyplývá, že romská menšina není českou společností stále vnímána jako „příliš oblíbená“. I přesto hodnotí respondenti možnosti Romů v různých oblastech většinou jako horší ve srovnání s většinovou společností. Z tabulky 2 vyplývá, že česká společnost hodnotí šance Romů v různých oblastech celkově jako horší oproti většinové společnosti. Například 48 % české veřejnosti hodnotí možnosti Romů při získávání zaměstnání jako horší v porovnání s většinovou populací. Překvapivé je však zjištění v oblasti získávání bydlení. V této oblasti 47 % respondentů hodnotí šance Romů jako lepší v porovnání s většinovou společností, přitom oblast bydlení je jednou z těch, kde Romové čelí největším problémům.

⁴ Dostupné na: https://drive.google.com/file/d/10FNT6LhgyhCv2nx_vVGbgr2wGFq1bhwe/view

⁵ Do jisté míry byla tato věc potvrzena např. v roce 2020, kdy Českou republiku zasáhla pandemie COVID-19. V tomto období se ve veřejných médiích objevilo několik reportáží s podtitulkem „Když Romové pomáhají“. Více o dopadu pandemie COVID-19 bude součástí Zprávy o stavu romské menšiny za rok 2020.

⁶ Jedná se o osoby, které veřejně deklarují svou romskou národnost.

⁷ V roce 2019 byly na základě zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, zřízeny celkem 4 výbory pro národnostní menšiny, a to v kraji Jihomoravském, Karlovarském, Moravskoslezském a hl. m. Praze. Romové byli zastoupeni ve všech uvedených výborech s výjimkou výboru pro národnostní menšiny v Moravskoslezském kraji.

⁸ V roce 2019 bylo na základě zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, zřízeno celkem 26 výborů pro národnostní menšiny, přičemž nejvíce z nich se nachází v obcích na území Moravskoslezského kraje, kde je velmi silně zastoupena polská národnostní menšina, jež zpravidla o zřízení výboru žádá.

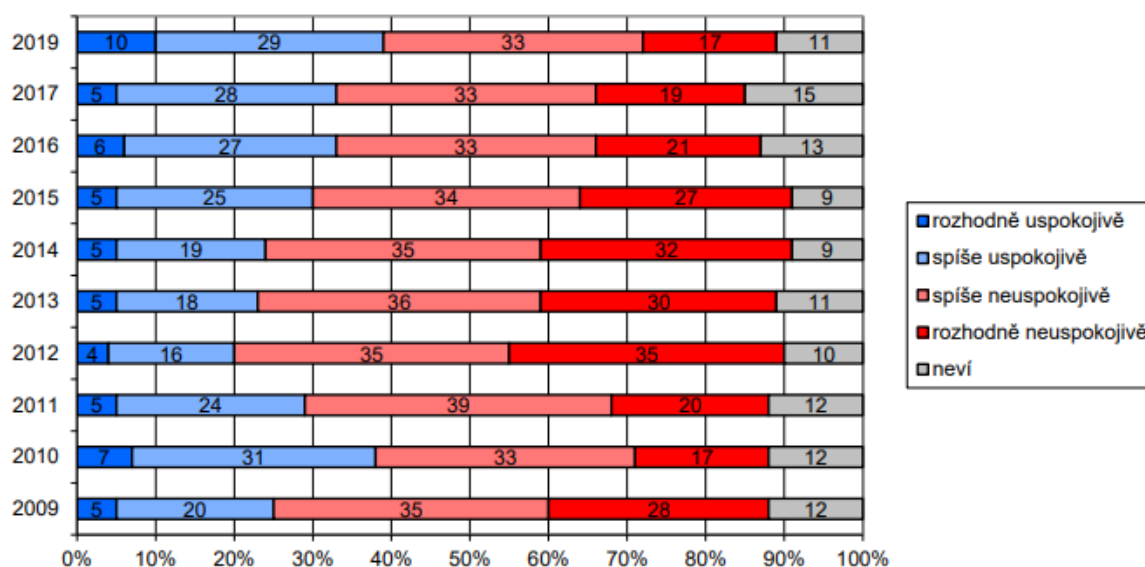
Tabulka 2 Názory na možnosti Romů v porovnání s většinovou populací (v %)

	rozhodně lepší	spíše lepší	asi tak stejně	spíše horší	rozhodně horší	neví
při zaměstnávání	4	7	39	39	9	2
při získávání kvalifikace	4	7	59	23	4	3
při získávání vzdělání	4	9	62	18	4	3
ve veřejném a občanském životě	7	11	44	27	5	6
v rozvoji své kultury	10	25	49	9	2	5
při zajištění osobní bezpečnosti	13	22	49	8	2	6
hájit své zájmy	22	27	36	9	2	4
v získávání bydlení	22	25	25	20	5	3
při jednání na úřadech	27	31	29	9	2	2

Zdroj: tabulka převzata z Průzkumu CVVM: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost

CVVM se kromě výše uvedeného v roce 2019 zabývalo také zjišťováním postojů české veřejnosti k tomu, jak vláda a místní samosprávy řeší problematiku integrace Romů v České republice. Z grafu 1 vyplývá, že 39 % respondentů hodnotilo v roce 2019 řešení romské problematiky ze strany vlády ČR jako uspokojivé, polovina respondentů (50 %) jej však hodnotilo jako neuspokojivé. V dlouhodobém měřítku je však vývoj i tohoto statistického šetření pozitivní.

Graf 1 Jak řeší otázku romské menšiny vláda ČR (v %)

Zdroj: graf převzat z CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost

O něco příznivěji vyznívá hodnocení české společnosti v řešení romské problematiky ze strany obecních samospráv. Shodně, jako u hodnocení řešení romské problematiky ze strany vlády, vnímá 39 % respondentů řešení ze strany obecních samospráv jako uspokojivé. Rozdílný, oproti hodnocení řešení ze strany vlády, je však poměr respondentů, kteří vnímají řešení situace ze strany místních samospráv jako neuspokojivé, jelikož tento postoj vyjádřilo v šetření pouze 33 % respondentů.⁹ Právě tento výsledek však může být vnímán s jistou kontroverzí. Přestože tato právní úprava byla napadnuta u Ústavního soudu již v roce 2017 (jak o tom informovaly předchozí Zprávy), stále nebylo ve věci rozhodnuto. Seznam obcí, na jejichž území je v tuto chvíli vyhlášeno opatření obecné povahy, tvoří přílohu 1.

⁹ Dostupné na:

https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4924/f9/ov190517.pdf

Jak již bylo uvedeno, vztah Romů a většinové společnosti mohou ovlivňovat předsudky a stereotypy většinové společnosti vůči romské menšině. Ty mohou vyústit až v projevy předsudečné nenávisti¹⁰ či extremismu; v případě předsudečné nenávisti namířené vůči romské menšině můžeme v této souvislosti mluvit rovněž o anticiganismu¹¹. I když je mezi odbornou veřejností pojem anticiganismus již relativně známý, mezi laickou veřejností se jedná stále o poměrně neznámý pojem. Z průzkumu, který Úřad vlády ČR provedl na serveru monitoringu zpráv NEWTON Media, například vyplynulo, že pojem anticiganismus se objevil pouze v 11 zprávách publikovaných v médiích dostupných na tomto serveru. I proto organizace INACH (International Network Against Cyber Hate) ve spolupráci s organizací ROMEA, o.p.s. uspořádala v říjnu 2019 mezinárodní konferenci na téma „*Anticiganismus a nenávistné projevy v online prostředí*“, která měla odborné i laické veřejnosti téma nenávisti vůči romské menšině více přiblížit. Video záznam z uvedené konference je k dispozici na webových stránkách organizace ROMEA o.p.s.¹²

Dle zpráv o stavu romské menšiny v krajích, které každoročně zpracovávají koordinátoři pro romské záležitosti, již k extremistickým útokům namířeným proti romské menšině známým z 90. let minulého století nedochází. I přesto bylo v roce 2019 zaevidováno celkem 43 trestných činů motivovaných nenávistí proti Romům.¹³ Jde tak o nárůst o sedm skutků oproti minulému roku.¹⁴ Přímo styční důstojníci pro menšiny řešili také celkem 11 případů s podezřením na rasový podtext. Jednalo se o případy v obcích Dvorce, Lipník nad Bečvou, Kojetín, Moravský Beroun, Bílá Voda, Javorník, Prostějov, Hořice, Nový Bydžov, Dvůr Králové nad Labem a Hradec Králové. Dle podkladů Ministerstva vnitra byl ve všech případech, vyjma Lipníku nad Bečvou, v průběhu vyšetřování rasový podtext případů vyloučen. Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti v této souvislosti informuje, že státní zástupce v Přerově podal žalobu na manželský pár, který v Lipníku nad Bečvou napadl skupinu sedmi romských dětí. V tomto případě došlo ke slovním urážkám a fyzickému napadení, při kterém čtyřem dětem způsobili újmu na zdraví. V souvislosti s tímto incidentem a také incidentem v Dvorcích vyzvali občanští členové Rady vlády pro záležitosti romské menšiny premiéra Andreje Babiše a také ministra vnitra Jana Hamáčka k urychlenému řešení vztahu většinové společnosti a Romů.¹⁵

Z různých zdrojů vyplývá, že sice ubývá extremistických útoků páchaných ve veřejném prostoru, narůstá ale počet případů projevů nenávisti v online prostředí, zejména za použití sociálních sítí. Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky 2019 uvádí, že nejpočetnější cílovou skupinou nenávistných projevů byli v roce 2019 Romové, eventuálně cizinci tmavší pleti, a muslimové. Tendenci přesunu nenávistných projevů na internet potvrzují jak Ministerstvo vnitra v již zmíněné Zprávě o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky 2019, tak výzkumné zprávy veřejné ochránky práv z roku 2019 či statistiky nestátních neziskových organizací.

¹⁰ Dle Zprávy o extremismu a předsudečné nenávisti z roku 2019: „Projevy předsudečné nenávisti označují jednání, které je motivováno nesnášenlivostí a společenskými předsudky vůči určité skupině obyvatel. Zpravidla se jedná o skupiny definované rasou, národností, etnicitou, náboženstvím, sexuální orientací, politickým nebo jiným smýšlením, sociálním původem apod. Nemusí se jednat o skutečnou příslušnost k určité skupině, ale i o příslušnost domnělou (např. je-li osoba mylně považována pro tmavší plet' za Roma, ale ve skutečnosti není Rom). Takové projevy nemusí nutně naplňovat skutkovou podstatu některého z trestných činů. Může se jednat o fyzické násilí, slovní útoky či užívání urážlivé symboliky.“

¹¹ Problematice anticiganismu se podrobně věnovala Zpráva o stavu romské menšiny v ČR za rok 2018.

¹² <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/primy-prenos-mezinarodni-konference-anticiganismus-a-nenavistne-projevy-v-online-prostredi>

¹³ Viz Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky 2019.

¹⁴ Srovn. Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky 2018.

¹⁵ Celé znění tiskové zprávy je dostupné na: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/obcansti-clenove-romske-rady-vyzvali-v-souvislosti-s-poslednimi-incidenty-mezi-romy-a-cechy-premiera-babise-a-ministra>

Zpráva o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky za rok 2019 v souvislosti s nenávistí vůči romské menšině zmiňuje čtyři případy, u nichž bylo v roce 2019 zahájeno trestní stíhání či došlo k vydání rozhodnutí v dané věci.¹⁶

Jedním z nich je také případ zpěváka R. Bangy, o jehož stavu řízení informovala Zpráva o stavu romské menšiny v ČR za rok 2018. Banga v roce 2015 na protest proti vyhlášenému vítězi opustil udělování cen Český slavík 2015 a následně se stal terčem útoků na sociální síti Facebook. V roce 2019 však došlo k posunu celého případu. V dubnu 2019 se Bangy zastal Ústavní soud. Banga byl totiž při předchozím soudním líčení z jednání vyloučen, jelikož soud došel k závěru, že se ho obecný nenávistný komentář umístěný na jeho soukromém facebookovém profilu nemohl dotknout. Nebyl totiž adresován jmenovitě jemu a pachatel tak byl souzen z pohledu veřejného zájmu. S tím se však Ústavní soud neztotožnil a ve svém stanovisku přiznává činům z nenávisti vysokou závažnost, včetně těch spáchaných na sociálních sítích. Z nálezu Ústavního soudu ze dne 9. dubna 2019 sp. zn. III. ÚS 3439/17 dále vyplývá, že při posuzování nenávistných projevů na sociálních sítích nelze zapomínat na hrozivé historické zkušenosti se stigmatizací společenských menšin. Například slovní útoky na Facebooku jsou sice technicky specifické, lze je však snadno připodobnit k nepřipustným způsobům vedení politického boje ve starších totalitních ideologiích.

Organizace In iustitia, která se dlouhodobě věnuje monitoringu násilí z nenávisti, zaznamenala v roce 2019 13 útoků namířených proti Romům. O nenávisti na internetu informuje také server Romea.cz. Z jejich monitoringu reakcí sociálních sítí na útoky z nenávisti vyplynulo, že sociální síť Facebook reaguje na tyto projevy téměř vždy a nejrychleji. Naopak u aplikace Twitter, je tomu přesně naopak, u sítě Youtube je reakce ztíženější v tom, že je nenávistný příspěvek možné zablokovat pouze v některých zemích.¹⁷

Také veřejná ochránkyně práv v rámci své působnosti řešila podněty týkající se namítané diskriminace z důvodu rasy či etnického původu a národnosti obecně. V roce 2019 se ochránkyně zabývala 58 podněty, ve kterých lidé namítali diskriminaci z důvodu rasy či etnického původu (43 podnětů) nebo národnosti obecně (15 podnětů), tzn. bez konkretizace na diskriminaci z důvodu romské etnicity. K upřesnění statistiky podnětů k namítané diskriminaci z důvodu romské etnicity došlo na jaře 2019. Od této změny do konce roku 2019 evidovala ochránkyně 32 podnětů na diskriminaci z důvodu romské etnicity, a to v oblasti práce a zaměstnání (6 podnětů), zdravotní péče (1 podnět), bydlení (17 podnětů), vzdělávání (2 podněty) a v dalších nespecifikovaných oblastech (6 podnětů).

Veřejná ochránkyně práv se věnovala také projevům nenávisti na internetu. K tomuto tématu vydala Kancelář veřejného ochránce práv v roce 2020 výzkumnou zprávu „*Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů*“.¹⁸ Nenávistné projevy, které české soudy posuzovaly, jsou nejčastěji (60 % rozhodnutí) zaměřeny obecně proti celé skupině osob definované národností, etnicitou, barvou pleti, náboženským vyznáním, sexuální orientací a podobně. Ve zhruba třetině rozhodnutí mířily tyto projevy proti konkrétní osobě nebo skupině konkrétních osob. Nejčastějšími oběťmi jsou Romové (49 % rozhodnutí) a muslimové (23 % rozhodnutí).¹⁹ Graf 2 podává přehled o rozhodnutí soudů dle typu obětí (analyzováno bylo 47 soudních rozhodnutí).

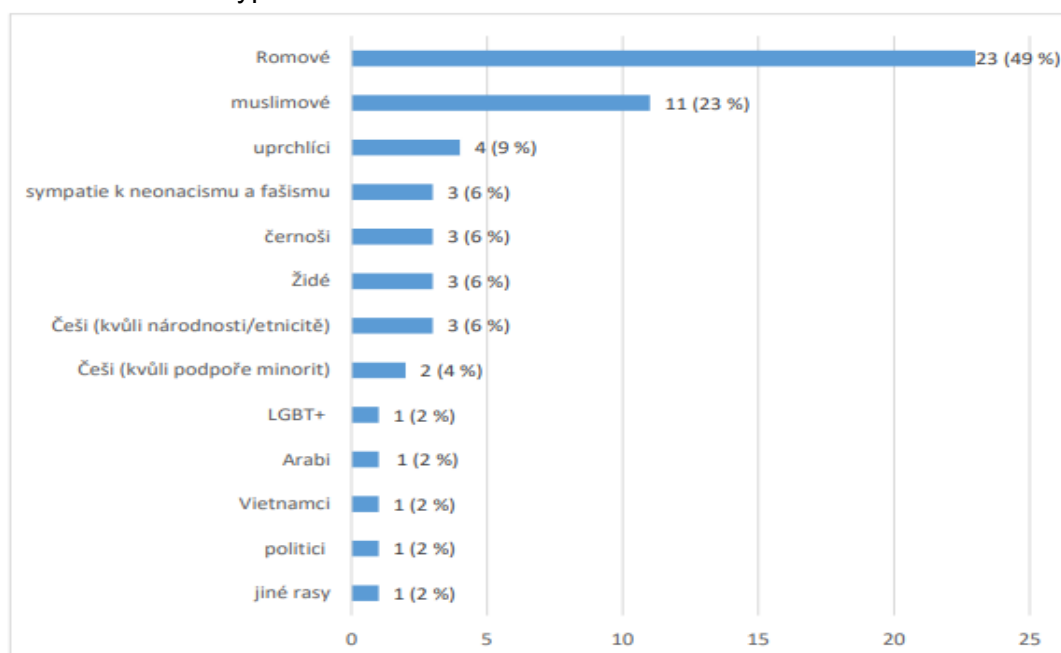
¹⁶ Více viz tamtéž.

¹⁷ Dostupné na: <https://drive.google.com/file/d/1IH5gomIGQJuga1ieT-BAqXC8h8GPTP56/view>

¹⁸ Dostupné na: https://ochrance.cz/fileadmin/user_upload/ESO/47-2019-DIS-PZ-Vyzkumna_zprava.pdf

¹⁹ tamtéž s. 10

Graf 2 Rozhodnutí dle typu obětí

Zdroj: Výzkumná zpráva veřejného ochránce práv: *Nenávistné projevy na internetu a rozhodování českých soudů.*

Předsudečné násilí a násilí z nenávisti nejsou záležitostí pouze anonymního online prostředí. Ne zřídka se děje, že v médiích kolují zkreslující informace, které mají vyvolat strach z menšinových skupin, mezi něž patří právě i Romové. Předsudky vůči Romům a stereotypy mohou navíc podporovat také veřejná vyjádření některých politiků či jinak veřejně známých osobností. Jako o dozvuku protiromské volební kampaně do obecních zastupitelstev v roce 2018 ve statutárním městě Mostě lze mluvit o reportáži, kterou v roce 2019 odvysílal Středoněmecký rozhlas²⁰, s názvem „*Ubytovat, zkasírovat*“ o mosteckém politikovi Jiřím Siebrovi. Ten v reportáži uvedl, že řešením by bylo Romům „*nabourat jejich genetické kód. Respektive v momentě, kdy se mísí krev, kdy se jim dostane víc bílé krve, tak voni dostávají světlejší barvu a víc inteligence*“. Touto reportáží se několikrát zabývala Pracovní skupina pro bezpečnost Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, která reportáž odmítla a zároveň řešila možnosti podání trestního oznámení, které jeden ze členů Pracovní skupiny pro bezpečnost svým jménem podal.

Za svůj výrok čelil kritice také poslanec Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM) Vojtěch Filip. Předseda KSČM na svém twitterovém účtu uvedl, že za vzrůstající ceny vepřového masa může odkup vepřína v Letech u Písku, tj. v místě, kde stál někdejší tzv. cikánský tábor. Tyto výroky veřejně odsoudili jak někteří představitelé romské občanské společnosti, ale i někteří politikové, jako například vedení ČSSD nebo poslanec TOP 09 Karel Schwarzenberg.

Nadále pokračovaly také protimenšinové útoky některých politiků strany Svoboda a přímá demokracie (SPD), přičemž několik jejich členů čelí kvůli svým nenávistným projevům trestnímu stíhání. V roce 2019 byl například potvrzen trestný čin spáchaný bývalým tajemníkem SPD Jaroslavem Staníkem. Ten byl odsouzen za výrok vyřčený přímo v restauraci Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky „*buzeranti a lesby jsou nemoc, měli by se střílet hned po narození*“ tento výrok doplnil vzápětí dalším a to: „*buzeranti, Židi, Cigoši, všichni do plynu*“. Za tento svůj projev byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 1 roku s podmíněným odkladem na dobu dvou let. Součástí soudního rozhodnutí byl i peněžitý trest v celkové výměře 70.000 Kč.

²⁰ Mitteldeutscher Rundfunk

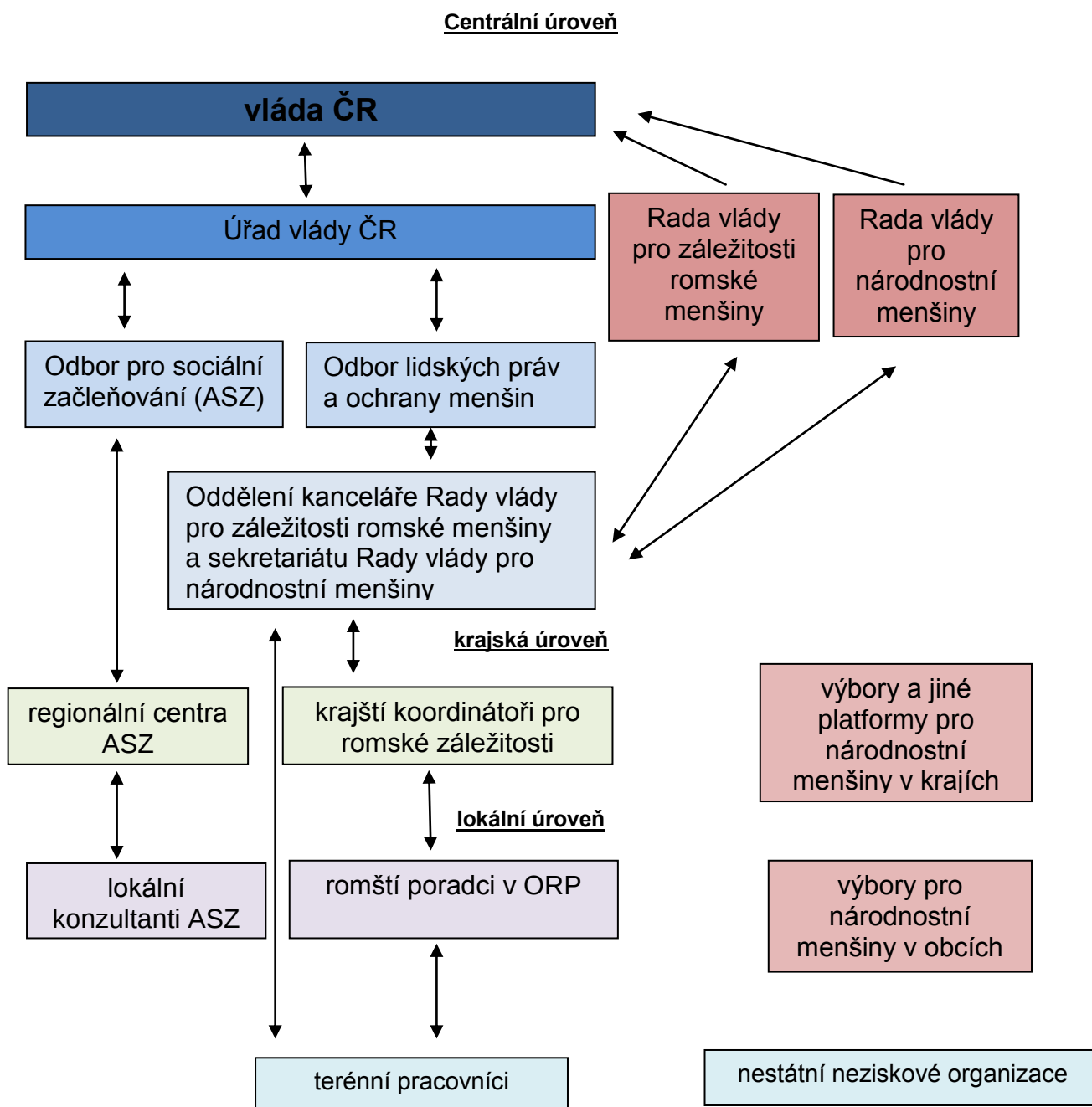
V roce 2019 bylo také rozhodnuto o vydání, respektive nevydání poslance hnutí SPD Miloslava Roznera k trestnímu stíhání. Policie ČR přitom žádala o vydání poslance kvůli jeho výrokům o bývalém tzv. cikánském táboře v Letech u Písku, který tábor při své kritice vykoupení vepřína označil za „pseudokoncentrák“. Nevydání poslance k trestnímu stíhání nedříve doporučil Mandátový a imunitní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a následně o něm rozhodla samotná Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR.

Dle Zprávy o projevech extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky 2019 zůstává hnutí SPD nejvlivnějším subjektem podněcujícím xenofobní nálady ve společnosti a zastínilo tak tradiční pravicově extremistická uskupení.

2. Institucionální a finanční zabezpečení romské integrace

2.1. Institucionální zabezpečení romské integrace

V roce 2019 nedošlo ve struktuře institucionálního zabezpečení romské integrace k žádným výrazným změnám. Do níže uvedeného diagramu, který zachycuje situaci v roce 2019, byly pouze doplněny nestátní neziskové organizace, které účinně doplňují institucionální síť zabezpečení romské integrace²¹. Diagram zobrazuje subjekty, které jsou v politikách týkajících se integrace Romů v České republice aktivní a vztahy mezi nimi. Institucionální zabezpečení romské integrace lze stručně rozdělit na 3 úrovně, a to úroveň centrální, krajskou a lokální.

²¹ Od 1. ledna 2020 působí Agentura pro sociální začleňování při Ministerstvu pro místní rozvoj

Centrální úroveň

Jak již bylo avizováno výše, v průběhu roku 2019 nedošlo ve struktuře institucionálního zabezpečení romské integrace k žádným změnám. V roce 2019 se však nadále diskutovalo o přesunu Agentury pro sociální začleňování z Úřadu vlády ČR na některý z jiných ústředních orgánů státní správy. K přesunu Agentury (Odboru pro sociální začleňování) z Úřadu vlády ČR nakonec došlo s účinností od 01. ledna 2020, a to na Ministerstvo pro místní rozvoj.

V průběhu roku 2019 došlo ke změně na pozici zmocněnce pro lidská práva. V této pozici vystřídala Martinu Štěpánkovou, také někdejší náměstkyni pro řízení Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR, Helena Válková. Válková byla zmocněnkyní vlády pro lidská práva jmenována 6. května 2019. Zmocněnec vlády pro lidská práva je ze své pozice místopředsedou poradních orgánů vlády v oblasti lidských práv, tzn. také Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Rady vlády pro národnostní menšiny. V gesci zmocněnce pro lidská práva je, mimo jiné, zpracovávání koncepcí dlouhodobého vývoje ochrany lidských práv včetně práv národnostních menšin, integrace romské menšiny, rovnosti žen a mužů, postavení osob se zdravotním postižením, postavení nestátních neziskových organizací; příprava návrhů a podnětů ke zlepšení stavu dodržování lidských práv v ČR; zpracovávání zpráv o plnění závazků plynoucích z mezinárodních smluv v oblasti lidských práv atd.²²

Odborné zázemí poskytuje zmocněnkyni vlády pro lidská práva Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR, konkrétně v oblasti romské integrace a národnostních menšin pak Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Kancelář Rady“). Náplň činnosti Kanceláře Rady je stanovena Organizačním řádem Úřadu vlády ČR. Kancelář Rady zajišťuje činnost dvou poradních orgánů vlády, konkrétně Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Rady vlády pro národnostní menšiny, včetně jimi zřízených výborů a pracovních skupin.²³ Kancelář Rady je také Národním kontaktním místem pro integraci Romů fungujícím v rámci sítě národních kontaktních míst napříč členskými státy Evropské unie. Platforma Národních kontaktních míst pro integraci Romů umožňuje členským státům a Evropské komisi sdílet zkušenosti a odborné znalosti týkající se politik integrace Romů a zároveň podporuje nadnárodní spolupráci mezi členskými státy EU. Kancelář spolupracuje také s dalšími mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy a jejími poradními orgány zaměřenými na plnění mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, zejména Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin a Evropskou chartou regionálních či menšinových jazyků.

Kancelář Rady také administruje čtyři dotační programy, které přispívají k integraci Romů, zajišťují institucionální provázanost mezi jednotlivými aktéry romské integrace a přispívají k rozvoji romské kultury a romského jazyka. Konkrétně se jedná o dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, Podpora terénní práce, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Podrobnější informace o financování uvedených dotačních programů jsou uvedeny v kapitole 2.2. Financování romské integrace.

Kancelář Rady je také gestorem Strategie romské integrace do roku 2020 a připravované Strategie romské integrace 2021 – 2030. Právě příprava navazujícího koncepčního dokumentu byla jednou z hlavních činností, kterou během roku 2019 Kancelář Rady vyvíjela.

²² Více viz <http://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenec-vlady-pro-lidska-prava/zmocnenecnenkyne-vlady-pro-lidska-prava-15656/>

²³ Bližší informace o činnosti Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Rady vlády pro národnostní menšiny lze nalézt ve Výročních zprávách o činnosti Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a Rady vlády pro národnostní menšiny zveřejněných na webových stránkách Úřadu vlády ČR: www.vlada.cz.

Strategie romské integrace 2021 – 2030 by měla vycházet jak z předchozích koncepčních dokumentů, tak být provázána s dokumenty jiných gestorů, jež se dotýkají, nebo se mohou dotýkat, romské menšiny. Jedná se zejména o Strategii sociálního začleňování, ale například i Strategii pro rovnost žen a mužů či Strategii prevence kriminality. Pro přípravu Strategie romské integrace 2021 – 2030 bylo osloveno několik aktérů především z řad neziskových organizací, ale i dalších osob z řad romské občanské společnosti. Významnou roli v přípravě Strategie romské integrace 2021 – 2030 měla také samotná Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, především její občanská část. Strategie romské integrace 2021 – 2030 by měla zároveň být podkladem pro přípravu nového programového období, zejména v rámci Operačního programu Zaměstnanost+, Operačního programu Jan Amos Komenský a Integrovaného regionálního operačního programu financovaných z Evropských strukturálních a investičních fondů (dále jen „ESIF“).

V rámci zmíněných operačních programů ESIF je významným příjemcem grantů již zmíněná Agentura pro sociální začleňování, a to v rámci tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Základem činnosti Agentury pro sociální začleňování je propojování a koordinace místních aktérů s cílem podpořit začlenění obyvatel sociálně vyloučených lokalit. Agentura pro sociální začleňování přitom poskytuje svým partnerským obcím metodickou podporu při vytváření a implementaci lokálních strategií sociálního začleňování a poskytuje jim projektové poradenství. Významnou roli při činnosti Agentury pro sociální začleňování hrají také jí zřízená tzv. regionální centra, která zvyšují efektivitu poskytované podpory, a to zejména prostřednictvím spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi, které jsou hlavním realizátorem projektových aktivit v obcích, kde Agentura pro sociální začleňování působí.

Agentura pro sociální začleňování působila v roce 2019 v celkem 169 lokalitách. V rámci svých projektových aktivit bylo v roce 2019 finalizováno celkem 91 výstupů, které jsou klíčovými dokumenty pro sociální začleňování na úrovni obcí. Konkrétně se jedná o strategické plány sociálního začleňování, plány vzdálené dílčí podpory, místní komunitní plány, tematické akční plány nebo nejrůznější analýzy či tematické výzkumy.

V roce 2019 také docházelo k postupnému dokončení pracovní verze *„Metodiky pro posouzení rozsahu sociálního vyloučení v území“*. Cílem této metodiky je na základě kvantitativních dat identifikovat míru rozsahu sociálního vyloučení v územích, srovnat rozsah sociálního vyloučení mezi územími a prostřednictvím pravidelné aktualizace sledovat změny, podpořit diskuzi o podobě veřejných politik zaměřených na řešení sociálního vyloučení a obecně podpořit přístup evidence-based policy v sociálním začleňování.

Agentura pro sociální začleňování se i v roce 2019 nadále věnovala tématu inkluzivního vzdělávání. V rámci této profilace bylo v projektu finalizováno 47 výstupů, které jsou klíčovými dokumenty pro podporu inkluzivního vzdělávání na úrovni obcí, a to místní plány inkluze, vstupní analýzy místních vzdělávacích sítí, analýza segregace na základních školách identifikující segregační mechanismy vedoucí k exkluzi některých škol. Dále pak Agentura pro sociální začleňování zajišťovala jak tuzemské stáže na školách, které úspěšně zavádí inkluzivní principy, tak zahraniční studijní cesty (do Skotska a Portugalska).

Činnost Agentury pro sociální začleňování je do jisté míry ovlivňována také Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, a to prostřednictvím jejího Monitorovacího výboru pro činnost Agentury pro sociální začleňování (dále jen „Monitorovací výbor“). Do jeho pravomocí patří, mimo jiné, schvalování kritérií pro výběr lokalit, kde bude Agentura pro sociální začleňování působit, ale i samotný výběr lokalit. Na základě této kompetence Monitorovací výbor diskutoval během roku 2019 více než 30 žádostí obcí o přijetí ke spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování.

Monitorovací výbor během roku 2019 však schválil také ukončení spolupráce s jednou z obcí, konkrétně statutárním městem Most, a to z důvodu jejich segregačního záměru o vybudování tzv. kontejnerového bydlení pro stávající obyvatele lokality Chánov, ale

i dlouhodobého postoje vedení statutárního města Most ve vztahu k romské menšině žijící ve statutárním městě Most. Ukončení spolupráce bylo Monitorovacím výborem odsouhlaseno v prosinci 2019, v březnu 2020 pak došlo ze strany ředitele Agentury pro sociální začleňování k vypovězení memoranda o spolupráci se statutárním městem Most.

Krajská úroveň

Jak naznačuje diagram výše, na krajské úrovni hrají významnou roli v politice integrace Romů krajsí koordinátoři pro romské záležitosti, kteří jsou částečně hrazeni také z rozpočtu Úřadu vlády ČR prostřednictvím dotací (viz kapitola 2.2. Financování romské integrace). Pozice krajského koordinátora pro romské záležitosti je zakotvena zákonem č. 129/2000 Sb., zákon o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o krajích“), kde § 67 odst. 1 písm. f) přímo udává kraji povinnost funkci krajského koordinátora pro romské záležitosti zřídit.

Funkce krajského koordinátora pro romské záležitosti byla v roce 2019 zřízena ve všech krajích včetně hl. m. Prahy. V roce 2019 zůstala výše úvazků ve většině krajů shodná jako v předchozím roce, s výjimkou Pardubického kraje, kde bohužel došlo k poklesu výše úvazku z 0,9 na 0,5 a Moravskoslezského kraje, který stabilizoval výši úvazku na hodnotě 0,6, zatímco během roku 2018 kolísala výše úvazku na hodnotách 0,6, 0,5 a 0,8 v různých měsících. V roce 2019 pracoval krajský koordinátor na plný úvazek ve třech krajích, a to Jihočeském, Ústeckém a Zlínském kraji. U krajských koordinátorů, kteří nevykonávali svou činnost na plný úvazek, je důvodem pro tuto skutečnost zejména kumulace úvazku s dalšími úvazky, zpravidla s úvazkem koordinátora pro národnostní menšiny či problematikou cizinců. Dlouhodobě je tak průměrná výše úvazku krajských koordinátorů stabilizována na hodnotě 0,8.

Krajsí koordinátoři pro romské záležitosti jsou metodicky vedeni Kanceláří Rady. Ta tak může prostřednictvím svého metodického vedení a také poskytováním nenárokových neinvestičních dotací na spolufinancování funkce krajského koordinátora pro romské záležitosti částečně ovlivňovat, a tím také sjednocovat a standardizovat práci krajských koordinátorů.

Krajsí koordinátoři, kteří se v rámci své činnosti věnují specifickým problémům v příslušném kraji a poskytováním individuální pomoci, mají povinnost také spolupracovat s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) a propojovat tak institucionální síť integrace romské integrace. Prostřednictvím spolupráce s uvedenými aktéry jsou tak zapojováni do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace, vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, obcí apod. Při své činnosti intenzivně spolupracují také s nestátními neziskovými organizacemi působícími na jejich území či dalšími organizacemi a institucemi.

Krajsí koordinátoři v roce 2019 také provedli celkem 61 kontrol obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) v souvislosti s výkonem přenesené působnosti v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (viz Romští poradci v ORP), což v průměru představuje necelých 30 % navštívených úřadů z celkového počtu ORP v České republice.

Krajsí koordinátoři také spolupracují s výbory pro národnostní menšiny, pokud jsou v kraji zřízeny. Podmínky pro povinné zřízení výboru pro národnostní menšiny jsou určeny zákonem o krajích. V roce 2019 byly z celkových 5 ustanovených výborů 4 zřízeny ze zákona a 1 je zřízen na základě rozhodnutí kraje. Dále některé kraje zřizují komise či pracovní skupiny, které svou činnost směřují do oblasti lidských práv. Členy uvedených orgánů jsou zpravidla i Romové. Ve výborech pro národnostní menšiny je tomu tak vždy s výjimkou kraje Moravskoslezského, kde má členství ve výboru tzv. rotační charakter a po určitém období dochází k obměně národnostních menšin zastoupených ve výboru.

Tabulka 3 Výbory a jiné platformy pro národnostní menšiny v krajích

Kraj	Konzultační mechanismus (Výbor, Komise, Pracovní skupina)	Ze zákona
Jihočeský	---	
Jihomoravský	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Karlovarský	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Královéhradecký	Komise pro lidská práva	NE
Liberecký	Komise Rady Libereckého kraje pro národnostní menšiny a sociální začleňování	NE
Moravskoslezský	Výbor pro národnostní menšiny	ANO
Olomoucký	Pracovní skupina Etnické menšiny a cizinci	NE
Pardubický	Komise pro integraci romské komunity a dalších etnických skupin	NE
Plzeňský	Komise pro oblast sociálních věcí a národnostních menšin	NE
Hlavní město Praha	Výbor pro národnostní menšiny Poradní sbor pro záležitosti romské menšiny	ANO NE
Středočeský	---	
Ústecký	Výbor pro národnostní menšiny	NE
Vysočina	Pracovní skupina poskytovatelů služeb pro národnostní a etnické menšiny, osoby bez přístřeší a oběti trestné činnosti	NE
Zlínský	---	

Zdroj: Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2019

Lokální úroveň

Na lokální úrovni hrají významnou roli při integraci romské menšiny čtyři aktéři, konkrétně romští poradci, terénní (sociální) pracovníci, nestátní neziskové organizace a lokální konzultanti Agentury pro sociální začleňování.

Podle § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, „*Obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.*“ Právě tato definice však v praxi způsobuje značné problémy. V zákoně není totiž explicitně uvedeno, že má být zřízena funkce romského poradce. Toto doporučení vzešlo pouze z metodického pokynu Úřadu vlády ČR. V praxi tak často dochází k tomu, že k výkonu úkolů plynoucích z § 6 odst. 8 menšinového zákona je určen celý odbor či oddělení obecního úřadu, který má ve své gesci sociální problematiku, a není tak zajištěna provázanost mezi Úřadem vlády ČR, krajskými koordinátory a daným ORP. Proto jedním z úkolů budoucí Strategie romské integrace 2021 – 2030 by měla být také náprava této nejasnosti, a tudíž jasné vymezení funkce romského poradce, tak jak je tomu například u funkce krajského koordinátora pro romské záležitosti dle zákona o krajích.

Přetrvávajícím problémem v propojení zamýšlené institucionální sítě představují také nízké až zanedbatelné úvazky romských poradců. Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) byla pozice romského poradce zřízena ve 137 ORP z celkové počtu 206 ORP (včetně hl. m. Prahy).²⁴ Vzhledem k tomu, že na území některých ORP (např. statutární město Ostrava či hl. m. Praha) je zpravidla na pozici romského poradce zaměstnána více než jedna osoba, byl dle údajů MPSV celkový počet pracovníků na pozici romského poradce v roce 2019 157, avšak se součtem úvazků pouze 26,49.

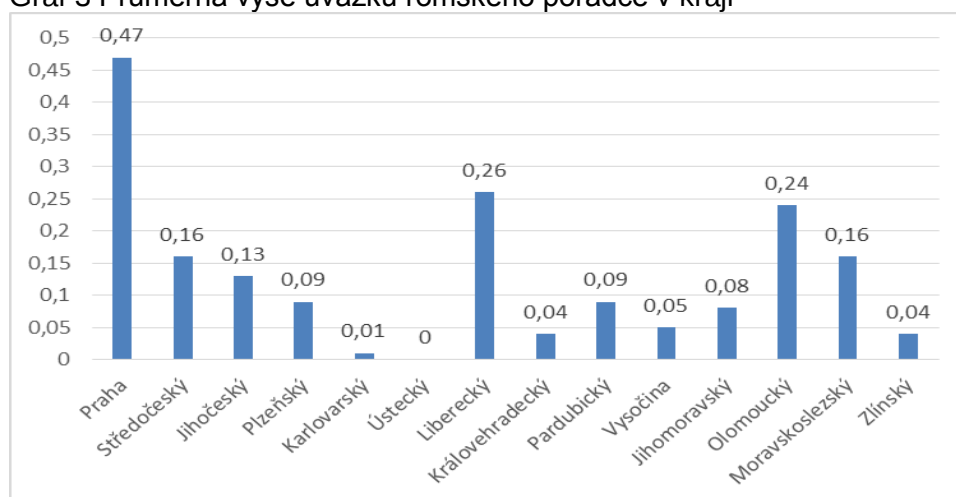
Obdobné údaje vyplývají také ze Zpráv o stavu romské menšiny v krajích. Dle údajů krajských koordinátorů zůstává zřízení pozice romského poradce pouze „nuceným“ splněním zákonné povinnosti, aniž by ORP vnímaly přidanou hodnotu této funkce, zejména v případě řešení problémů v rámci jejich obvodu. Tomuto postoji odpovídá také průměrná výše úvazku romských poradců v ČR, která dle údajů krajských koordinátorů pro romské záležitosti,

²⁴ Podle statistik MPSV byla pozice romského poradce v roce 2016 zřízena v 136 ORP, v roce 2017 byla pozice romského poradce zřízena pouze ve 125 ORP.

představovala v roce 2019 hodnotu 0,11²⁵ úvazku na jednoho romského poradce. Dalším problémem je častá fluktuace pracovníků na dané pozici, což opět znesnadňuje navázání důvěry a dobré komunikace mezi ORP a romskou menšinou. Krajský koordinátor pro Liberecký kraj k této fluktuaci dodává: „*Během roku se v některých případech na této pozici vystřídají 2 – 3 pracovníci. Je jen velmi málo obcí, kde je tato agenda dlouhodobě zajišťována jedním pracovníkem.*“

V roce 2019 byla pozice romského poradce pracujícího na plný úvazek zřízena pouze v ORP nacházející se v kraji Jihomoravském, Libereckém, Moravskoslezském²⁶, Středočeském a v hl. m. Praze. Graf 3 uvádí průměrnou výši úvazku romského poradce v daném kraji. Z grafu vyplývá, že situace je kritická zejména v Ústeckém a Karlovarském kraji a dlouhodobě tak nedochází u těchto krajů k žádnému postupu. Přitom tyto kraje patří k jedněm z nejvíce strukturálně postižených a zřízení této pozice může významně ovlivnit řešení jejich problémů. Naopak v hl. m. Praze, Libereckém a Olomouckém kraji je průměrná výše úvazku na 1 ORP nejvyšší (v rozmezí 0,24 – 0,47). Tento výsledek je však nutné brát s jistou rezervou, jelikož některé ORP výši úvazku romského poradce danému krajskému koordinátorovi neposkytly s odkazem na to, že tato funkce je kumulována s dalšími agendami v rámci úvazku a nelze jednoznačně určit výši úvazku, na kterou vykonávají funkci romského poradce.

Graf 3 Průměrná výše úvazku romského poradce v kraji

Zdroj: Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za rok 2019

Jak již bylo řečeno, v zabezpečení pozice romského poradce je na tom dlouhodobě nejhůře Karlovarský a Ústecký kraj. Dle údajů krajského koordinátora pro romské záležitosti v Karlovarském kraji byla z celkového počtu 7 ORP uvedená pozice zřízena pouze v jednom z nich, a to v ORP Ostrov. Dle vyjádření daného krajského koordinátora jsou „*v ORP zřízena pracovní místa sociálních pracovníků, kteří se (dle jejich vyjádření) zabývají také prací s osobami ohroženými sociálním vyloučením.*“ Daný krajský koordinátor ve Zprávě o stavu romské menšiny v Karlovarském kraji zároveň poskytl komentář městského úřadu Cheb, který ke zřízení pozice romského poradce v jejich ORP uvedl: „*Všichni pracovníci odboru sociálních věcí a zdravotnictví MěÚ Cheb vykonávají sociální práci s příslušníky romské menšiny, není vyčleněn konkrétní pracovník na tuto problematiku. Ke zřízení pozice romských poradců by motivovala plně hrazená dotace z MPSV ČR nebo ÚV ČR na činnost poradců a potvrzení o jejich dlouhodobé podpoře v plné výši.*“

Obdobné vyjádření poskytl krajský koordinátor Ústeckého kraje, kde byla pozice romského poradce zřízena pouze v ORP Kadaň a ORP Litvínov (ovšem bez uvedení výše úvazku).

²⁵ Pokud bychom započítali i 21 romských poradců z Prahy, průměrná výše úvazků romských poradců by stoupla na 0,14 (počítáno z 205 ORP + 22 městských částí Prahy).

²⁶ V Moravskoslezském kraji byla pozice romského poradce na úvazek 1,0 zřízena pouze ve Statutárním městě Ostravy, a to až od 01.11.2020. Do té doby byla výše úvazku romského poradce 0,8.

Podle daného krajského koordinátora „*k institucionálnímu rozvoji funkce „romský poradce“ dlouhodobě nedochází. Nezáměr obcí o tuto pozici je způsoben především neexistencí systémového financování. Dalším důvodem však může být také nejasný přínos zajištění této pracovní pozice, zástupci obcí se často domnívají, že činnosti romského poradce jsou zajištěny prostřednictvím výkonu sociální práce na obci.*“

Jak naznačují obě výše uvedené citace, problémem, opakovaně zmiňovaným, může být právě chybějící systémové financování. I přesto, že se doposud stále nepovedlo zabezpečit financování pozice romského poradce ze státního rozpočtu, jistým dočasným řešením mohou být Norské fondy. V rámci nich bude možné čerpat grant na budování kapacit romských poradců, a to až do dubna 2024. Pro otevřenou výzvu, kde je možným žadatelem ORP, kraj či hl. m. Praha, je vyčleněno 34.320.000 Kč. Cílem uvedené výzvy je kromě zajištění pozice romského poradce také posílení naplňování Strategie romské integrace na místní úrovni, ukotvení spolupráce romských poradců s místními romskými a proromskými organizacemi či romskými platformami, které sdružují romské představitele a přispívají k integraci příslušníků romské menšiny do společnosti. Zároveň má dojít také k zajištění adekvátního vzdělávání romských poradců a doplňkově také vzdělávání relevantních zaměstnanců obcí a krajů spolupracujících s příslušníky romské menšiny.

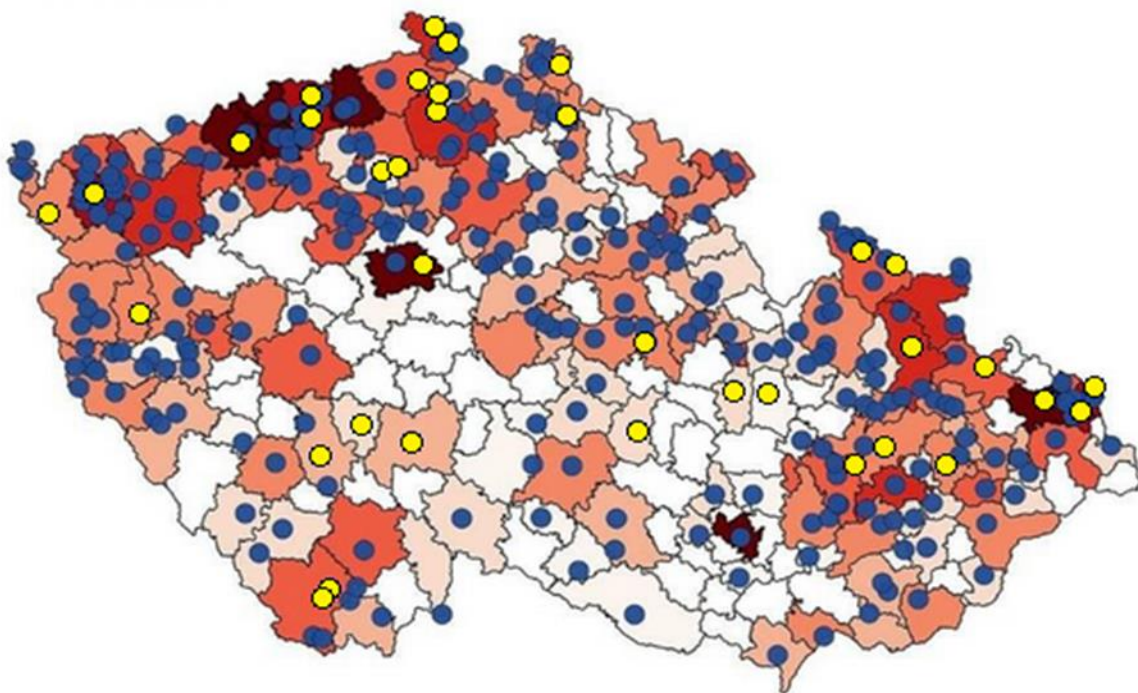
Dalším článkem v institucionálním zabezpečení romské integrace, jedním z nejdůležitějších, jsou terénní (sociální) pracovníci. Terénní pracovníci mohou být zaměstnanci obcí či jejich příspěvkových organizací, nebo zaměstnanci nestátních neziskových organizací. V případě nestátních neziskových organizací je terénní práce zpravidla součástí poskytovaných sociálních služeb.

Na terénní práci v obcích poskytuje Úřad vlády ČR příspěvek v rámci dotačního programu Podpora terénní práce (viz 2.2. Financování romské integrace). V roce 2019 byla dotace poskytnuta 35 obcím, v rámci nichž bylo podpořeno celkem 53 pracovních míst s průměrnou výší úvazku 0,84. Na obrázku č. 1 je zobrazeno geografické rozložení obcí a měst, podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2019 (žlutě) a zároveň míra sociálního vyloučení na základě Analýzy sociálně vyloučených lokalit, která byla realizována v roce 2015 (čím tmavší odstín červené, tím vyšší počet sociálně vyloučených lokalit), modře pak další obce, na jejichž území se nachází sociálně vyloučené lokality). Z obrázku je patrné, že poskytnutá podpora pokrývá místa s nejvyšším počtem osob sociálně vyloučených či osob sociálním vyloučením ohrožených.

Řada z podpořených terénních pracovníků byla navíc z řad Romů, což výrazně zvyšuje důvěru mezi terénním pracovníkem a osobami z cílové skupiny. Terénní pracovníci podpoření z dotačního programu Podpora terénní práce vykonali v roce 2019 43 341 intervencí v oblastech vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení, řešení chudoby a diskriminace. Mezi nejčastější témata v rámci terénní práce patřila přitom nezaměstnanost klientů a také problémy s bydlením. V rámci výkonu terénní práce byla řešena i další témata, jako je školní docházka žáků a studentů a jejich umístění do mateřských, základních či středních škol, řešení problémů s úvěry klientů, exekucemi či problémy s uživateli závislými na gamblerství či návykových látkách.

Terénní pracovníci v rámci své činnosti také vykonávají osvětu o právech příslušníků národnostních menšin, zejména v souvislosti s účastí na dění věcí veřejných v místě výkonu terénní práce. Tím může docházet k emancipaci a zplnomocňování klientů terénních pracovníků a zároveň převzetí odpovědnosti za vlastní život.

Obrázek 1 Geografické rozložení obcí podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2019 a analýza sociálně vyloučených lokalit z roku 2015

neziskové organizace působící v jednotlivých regionech. Jejich zaměření může být široké od poskytování sociálních služeb, přes realizaci komunitní práce až po realizaci kulturních aktivit. Zároveň hrají významnou roli také organizace, jež podporují aktivní občanství a zaměřují se na emancipaci a zplnomocňování příslušníků romské menšiny či na řešení anticiganismu v české společnosti. Nestátní neziskové organizace by měly být začleněny také do příprav strategických a koncepčních dokumentů, a to jak na národní tak lokální úrovni, čímž dojde k předávání poznatků z terénu, které mohou dopad národních i regionálních strategických dokumentů značně umocnit. V příloze 2 je uveden seznam nestátních neziskových organizací působících v daném kraji, které krajsí koordinátoři označili jako romské či proromské, a které aktivně napomáhají integraci a zplnomocňování romské menšiny. Uvedený seznam není zcela určitě konečným výčtem romských a proromských organizací. Jedná se pouze o nejdůležitější aktéry v každém z krajů.

Posledním aktérem na místní úrovni jsou tzv. lokální konzultanti. Lokální konzultanti Agentury pro sociální začleňování spolupracují s místními aktéry v lokalitách, kde Agentura pro sociální začleňování působí. Jedná se například o nestátní neziskové organizace působící v dané lokalitě, místní akční skupiny, zástupce obcí, ve kterých Agentura pro sociální začleňování působí, ale i romští poradci v ORP.

Výbory pro národnostní menšiny

Obdobně, jako na úrovni krajů, jsou zřizovány výbory pro národnostní menšiny na úrovni obcí. Podle § 117 odst. 3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, obec, v jejímž územním obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů obce hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny, pokud o to písemně požádá spolek zastupující zájmy národnostní menšiny. Nejméně polovinu členů výboru musí tvořit příslušníci národnostních menšin; tato podmínka neplatí, pokud ji nelze splnit pro nedostatek kandidátů z řad národnostních menšin. Ze Zprávy o situaci národnostních menšin v ČR za rok 2019 vyplývá, že v roce 2019 bylo na území České republiky zřízeno 26 výborů pro národnostní menšiny na úrovni obce (viz výše), v rámci nichž je zastoupení romské menšiny velmi slabé. Ze Zpráv o stavu romské menšiny v krajích také nevyplyvá, že by nějaký z výborů pro národnostní menšiny na úrovni obce byl zřízen na žádost spolku zastupujícího zájmy romské menšiny, a to i přesto, že podmínka zřízení výboru pro

národnostní menšiny mohla být při Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 splněna. Právě v této oblasti se otevírá prostor pro větší podporu romské menšiny, zejména tedy v její participaci na věcech veřejných. Jedním z nástrojů by mohla být například podpora jejich emancipace a přihlášení se k národnostní příslušnosti při dalším Sčítání lidu, domů a bytů v roce, jež bude probíhat v roce 2021.

2.2 Financování romské integrace

Financování romské integrace a aktivit příslušníků romské menšiny probíhalo v roce 2019 nadále jak na mezinárodní úrovni, zejména z ESF, tak na úrovni národní, potažmo krajské a obecní. V rámci ESF, konkrétně Operačního programu Zaměstnanost (dále jen „OPZ“), pokračovaly v roce 2019 výzvy vyhlášené v rámci tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. V rámci této výzvy jsou cílovými skupinami osoby z řad příslušníků národnostních menšin a také osoby žijící v sociálně vyloučených lokalitách. I přesto, že dle odhadů Agentury pro sociální začleňování tvoří obyvatelé sociálně vyloučených lokalit z cca 80 % Romové, nejsou jednotlivé národnostní menšiny v rámci ESF fondů blíže děleny. Nelze tedy v rámci této výzvy určit dopad projektů na integraci romské menšiny. Další grantové výzvy OPZ jsou zpravidla tematicky zaměřené, přičemž cílovou skupinou nejsou explicitně Romové.

V rámci ESF je významný také Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání, v rámci něž je sledován indikátor *„Počet dětí, žáků a studentů Romů, v podpořených organizacích a Počet dětí a žáků Romů, začleněných do vzdělávání“*. Dopadové evaluace podpořených projektů však budou k dispozici až po ukončení programového období.

Financování romské integrace a aktivit příslušníků romské menšiny na národní úrovni je realizováno zejména prostřednictvím dotačních programů administrovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem kultury a Úřadem vlády ČR. Alokace výše finančních prostředků na dotační programy uvedených poskytovatelů je zpravidla stabilní. Ze státního rozpočtu jsou kromě dotačních programů financovány také aktivity Muzea romské kultury, které je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury, a aktivity na podporu romské menšiny Kanceláře Rady.

V roce 2019 bylo na podporu romské menšiny ze státního rozpočtu vynaloženo přibližně 88.525.012 Kč. Již od roku 2018 lze spatřit nárůst vynaložených finančních prostředků na podporu romské menšiny, který je zapříčiněn zejména růstem rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury, konkrétně Muzea romské kultury, které v roce 2018 převzalo správu památníků obětí romského holocaustu v Letech u Písku a Hodoníně u Kunštátu.

Tabulka 4 Srovnání finančních prostředků (v Kč) vynaložených ze státního rozpočtu na podporu romské integrace v letech 2014-2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	18.714.800	18.394.787	21.195.596	17.278.180	19.061.401	18.381.521
Ministerstvo kultury	18.915.510	20.536.512	20.540.766	22.369.919	32.522.485	40.949.101
Úřad vlády ČR	28.178.835	27.159.341	27.424.114	30.790.620	29.448.437	29.374.858
Celkem	65.809.145	66.951.840	69.310.476	70.438.719	81.032.323	88.705.480

Díky dotačním programům Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva kultury a Úřadu vlády ČR zaměřených na podporu romské integrace (viz tabulka č. 4) dochází také k naplňování dílčích cílů specifického cíle Strategie romské integrace do roku 2020, a to 4.4. *Vytvářet podmínky pro dobré a objektivní informování o romské menšině, kultuře, dějinách*

a současné situaci, tradicích a názorech Romů; 5.3. Zajištění základních podmínek pro rozvoj inkluze romských žáků v hlavním vzdělávacím proudu a rozvoj inkluzivního vzdělávání nebo 8.2. Podpora sociálních a dalších služeb, zejména zdravotních, odpovídajících potřebám klientů (terénní práce v romských lokalitách, komunitní práce, nízkoprahové služby).

Tabulka 5 Přehled finančních prostředků za rok 2019 použitých ze státního rozpočtu na podporu romské integrace

Kapitoly státního rozpočtu	Rok 2019 (v Kč)
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	
1. Podpora integrace romské komunity	12.844.983
2. Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol	5.096.048
3. Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin	440.490
Ministerstvo kultury	
4. Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin	1.250.000
5. Podpora integrace příslušníků romské menšiny	2.282.224
6. Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin	3.270.000
7. Oblast profesionálního hudebního umění	1.850.000
8. Knihovna 21. století	17.000
9. Činnost Muzea romské kultury v Brně	32.279.877
Úřad vlády ČR – Kancelář Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny	
11. Podpora terénní práce	11.762.188
12. Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	11.749.622
13. Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	5.252.566
14. Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	610.482
Celkem	88.705.480

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Z tabulky 5 vyplývá, že Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) podporuje integraci Romů prostřednictvím 3 dotačních programů, na které bylo v roce 2019 vynaloženo 18.381.521 Kč.

Účelem dotačního programu Podpora integrace romské menšiny je podpora předškolního vzdělávání romských dětí, podpora školní úspěšnosti romských žáků a studentů na základní a střední škole a podpora volnočasových nebo zájmových aktivit pro romské děti a žáky. V roce 2019 byly podporovány aktivity v rámci následujících 4 tematických okruhů:

- předškolní vzdělávání;
- spolupráce rodiny a školy v oblasti předškolního a základního vzdělávání;
- vzdělávání romských žáků na základní škole a podpora úspěšného přechodu na střední školu;
- volnočasové aktivity pro romské děti a žáky.

O dotaci si mohly zažádat všechny právnické osoby vykonávající činnost mateřské nebo základní školy nebo školského zařízení zařazené do školského rejstříku a dále pak nestátní neziskové organizace, které se prokazatelně věnují práci s romskými dětmi a žáky. V roce 2019 bylo podpořeno 30 projektů v celkové výši 12.844.983 Kč. Seznam podpořených projektů tvoří přílohu 3.

Dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol má za cíl podpořit studium těch romských žáků, jejichž rodinám působí náklady spojené se středoškolským a vyšším odborným studiem

finanční potíže.²⁷ Podpora je poskytována sociálně znevýhodněným romským žákům, kteří se vzdělávají v denní formě studia a nedosáhli ještě věku 27 let.

V rámci programu jsou podporovány 2 tematické okruhy. Tematický okruh A tvoří finanční a materiální podporu žákům a studentům. Jedná se zejména o úhradu nákladů na stravné, cestovné, školné, ubytování a školní potřeby. Tematický okruh B zahrnuje podporu na zajištění přímé podpory žáků/studentů ve vzdělávání (doučování, mentoring), jejímž cílem je zdárné ukončení studia. Výše stipendia je navíc odstupňována dle délky setrvání ve studiu. Oba tematické okruhy je navíc možné kombinovat, tzn., že žáci a studenti podpoření v rámci okruhu A mohou žádat o podporu také v tematickém okruhu B.

Výše stipendia na jedno období byla v roce 2019 odstupňována stejně jako v roce minulém, a to následovně:

- na žáka v 1. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 4.000 Kč;
- na žáka ve 2. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 5.000 Kč;
- na žáka ve 3. ročníku SŠ (nebo konzervatoře) nejvýše 6.000 Kč;
- na žáka ve 4. ročníku nejvýše 7.000 Kč;
- na žáka v 1. a 2. ročníku nástavbového studia SŠ nejvýše 7.000 Kč;
- na žáka v 1. až 3. ročníku VOŠ nejvýše 8.000 Kč.

V roce 2019 probíhalo dotační řízení v programu na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol ve dvou kolech, leden – červen a září – prosinec. Celkem bylo z dotačního programu podpořeno 151 škol, prostřednictvím kterých bylo podpořeno 1 044 sociálně znevýhodněných romských žáků a studentů středních škol a vyšších odborných škol. Celková výše poskytnutých finančních prostředků v programu v roce 2019 činila 5.096.048 Kč. Podrobnější rozpis financování v rámci dotačního programu uvádí tabulky 6 a 7.

Tabulka 6 Dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol v období leden – červen 2019

Počet žáků, studentů	589		
Počet škol	78		
Poskytnutá dotace	2.967.498 Kč		
z toho na aktivitu A		z toho na aktivitu B	
Počet žáků, studentů	589	Počet žáků, studentů	276
Počet škol	78	Počet škol	23
Poskytnutá dotace	2.529.898 Kč	Poskytnutá dotace	437.600 Kč

Tabulka 7 Dotační program na podporu sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol, konzervatoří a studentů vyšších odborných škol v období září – prosinec 2019

Počet žáků, studentů	455		
Počet škol	73		
Poskytnutá dotace	2.128.550 Kč		
z toho na aktivitu A		z toho na aktivitu B	
Počet žáků, studentů	455	Počet žáků, studentů	232
Počet škol	73	Počet škol	20
Poskytnutá dotace	1.891.350 Kč	Poskytnutá dotace	237.200 Kč

V rámci dotačního programu na podporu vzdělávacích aktivit národnostních menšin byly v roce 2019 podpořeny 2 projekty zaměřené na romskou menšinu, a to v celkové výši 440.490 Kč. Jednalo se o projekt organizace Nová škola, o.p.s. s názvem *Vaker romanes 2019*, který byl

²⁷ Specifický cíl 5.5. Podpora Romů při dosahování sekundárního a terciárního vzdělávání Strategie romské integrace do roku 2020 stanovuje „navýšit finanční prostředky na dotační titul „Podpora sociálně znevýhodněných romských žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol“ na částku 12 mil. Kč s účinností od roku 2016“. Dle vyjádření MŠMT je však alokace dotačního programu (zpravidla cca 7 mil. Kč) dostačující a jsou jí pokryty všechny žádosti o podporu.

podpořen ve výši 252.490 Kč a projekt organizace Romano džaniben, z.s. s názvem *Krajinou příběhů romské historie* ve výši 188.000 Kč.

Ministerstvo kultury

Z rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury byla romská menšina podpořena prostřednictvím pěti dotačních programů zaměřených na podporu zejména kulturních aktivit a jazyka národnostních menšin včetně menšiny romské. V rámci rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury je financována také činnost Muzea romské kultury, příspěvkové organizace.

V rámci dotačního programu na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice byly v roce 2019 podpořeny 2 projekty příslušníků romské národnostní menšiny. Dotace ve výši 1.100.000 Kč byla poskytnuta organizaci Slovo 21, z.s. na projekt *Světový romský festival KHAMORO 2019*. Druhým podpořeným projektem byla putovní výstava „Zaniklý svět“ – *Ostravou a městy Moravskoslezského kraje*, organizace Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR, z.s., která byla podpořena částkou 150.000 Kč. Podpora romské národnostní menšiny představovala 12,2 % z celkové výše finančních prostředků vynaložených na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice.

Dále bylo v roce 2019 podpořeno 23 projektů od 22 žadatelů v rámci dotačního programu Podpora integrace příslušníků romské menšiny v celkové výši 2.282.224 Kč. Byly podporovány umělecké aktivity, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, odborné studie rozšiřující poznání a podporující bádání o romské kultuře, tradicích, historii aj. Přehled všech podpořených projektů tvoří přílohu 4.

V rámci dotačního programu na podporu rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin, byly tiskoviny v romštině podpořeny částkou ve výši 3.270.000 Kč, což představuje 15,7 % z celkových finančních prostředků vynaložených na tento dotační program. V rámci programu byly podpořeny stejné projekty jako v roce 2018. Bylo podpořeno vydávání časopisu pro mládež s názvem *Kereka/Kruh*, dále také almanach *Romano džaniben/Romské vědění*, novinové periodikum *Romano hangos/Romský hlas* a magazín *Romano vodi/Romská duše*.

Některé projekty, které byly v roce 2019 spolufinancovány dotacemi poskytovanými ze státního rozpočtu v oblasti profesionálního umění, přímo podporují kulturní dialog a poznávání kultur národnostních menšin, romskou menšinu nevyjímaje. Jde především o velké multikulturní festivaly, jejichž cílem je, mimo jiné, přispět ke vzájemnému poznávání české společnosti a příslušníků jiných národností a etnik, což v konečném důsledku přispívá ke vzájemnému pochopení a toleranci mezi českou většinou a národnostními menšinami včetně menšiny romské, potažmo k jejich lepšímu začleňování do většinové společnosti. V oblasti profesionálního umění tak byla např. poskytnuta finanční podpora na hudební program *Světového romského festivalu KHAMORO*, a to ve výši 50.000 Kč a na Respect world music festival ve výši 1.800.000 Kč.

V rámci dotačního řízení s názvem Knihovna 21. století, byly podporovány také projekty knihoven evidovaných dle knihovního zákona č. 257/2001 Sb. Jedním z podporovaných okruhů byla podpora práce s národnostními menšinami a integrace cizinců, přičemž finanční prostředky byly žadatelům poskytovány na realizaci besed a výstav s cílem poznávání jiných kultur, nebo na nákup knihovního fondu pro národnostní menšiny. V roce 2019 byla dotace poskytnuta i na projekt Knihovny Chomutov, příspěvková organizace, s názvem *Příběh Romů*, a to v celkové výši 17.000 Kč.

Úřad vlády ČR

V roce 2019 administroval Úřad vlády 3 dotační programy zaměřené na integraci romské menšiny. Jednalo se o dotační programy **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, Podpora terénní práce a Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. Z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR jsou zároveň každoročně uvolňovány finanční prostředky na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Touto mezinárodní smlouvou je v České republice chráněna také romština. Úřad vlády ČR každoročně vyhodnocuje dotační programy v oblasti lidských práv. Vyhodnocení dotačních programů je dostupné na <http://www.vlada.cz/cz/urad-vlady/dotace/dotace-a-vysledky-kontrol-142970/>.

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. V rámci dotačního programu pro rok 2019 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši podpory 5.252.566 Kč. Přehled přidělené výše dotace na podporu krajských koordinátorů pro romské záležitosti tvoří přílohu 5.

Primárním cílem dotačního programu je zabezpečení druhu vykonávané práce krajský koordinátor pro romské záležitosti v organizační struktuře krajského úřadu včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona o krajích. Sekundárním cílem je pak zajištění stability institucionální sítě, prostřednictvím které stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje, a která významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

V průběhu roku 2019 krajští koordinátoři uspořádali celkem 60 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji, dále pořádali celkem 35 vzdělávacích akcí pro již výše uvedené relevantní partnery jako například školení, semináře a konference. Dále bylo v průběhu roku zapojeno do činnosti celkem 65 platforem souvisejících s tématem romské integrace, podíleli se na vzniku 35 koncepčních a strategických dokumentů kraje nebo ORP. Sami se účastnili celkem 93 odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, vedoucích k prohloubení jejich kvalifikace a realizovali celkem 61 kontrol výkonu přenesené působnosti ORP.

Účelem dotačního programu Podpora terénní práce je zabezpečení druhu vykonávané práce terénní pracovník, kterého zaměstnává obec nebo příspěvková organizace obce, zřízená pro tyto účely. Těžištěm terénní práce je přímá práce s cílovou skupinou v jejím přirozeném prostředí. Společná setkání tak obvykle neprobíhají na půdě organizace, která terénního pracovníka zaměstnává. Tento způsob práce umožňuje kontakt s lidmi, kteří z různých důvodů sami institucionální pomoc nevyhledávají, případně z počátku odmítají. Návštěvy v domácnostech osob z cílové skupiny v rámci práce v přirozeném prostředí poskytují příležitost ke spolupráci s celou rodinou a širším společenstvím. Terénní pracovník vykonává následující okruhy činností: osvěta o právech příslušníků romské menšiny a podpora aktivního občanství příslušníků romské menšiny; podpora cílové skupiny při řešení problémů v oblasti vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby a diskriminace; práce s cílovou skupinou (jednotlivci nebo komunita) vedoucí k zmocňování jejích členů.

V roce 2019 bylo podpořeno celkem 35 obcí, v celkové výši 11.762.188 Kč. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 53 pracovních míst s průměrnou výší úvazku 0,84. Terénní pracovníci vykonali celkem 43 341 intervencí v oblastech vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby a diskriminace. Z toho nejvíce v oblasti bydlení, celkem 11 200, dále v oblasti vzdělání 10 359, oblasti chudoby 9 578, oblasti zaměstnání 5 726 a oblasti zdraví 5 007. Nejméně naopak vykonali intervencí v oblasti diskriminace, celkem 1 471. Terénní pracovníci také poskytli celkem 1 777 informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit

veřejně prospěšných organizací a 1 351 informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech. Upořádali také 60 akcí s komunitou.

Seznam podpořených obcí v rámci dotačního programu Podpora terénní práce je uveden v příloze 5.

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro nestátní neziskové organizace na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské menšiny. Program prevence sociálního vyloučení a komunitní práce se zaměřuje na podporu a pomoc Romům s cílem předcházet sociálnímu vyloučení a na odstraňování jeho důsledků.

Konkrétně jsou podporovány následující druhy činností:

- projekty využívající principy komunitní práce v romských komunitách/lokalitách, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokalitách k získávání dovedností řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity mj. vedoucí ke zlepšení sousedských vztahů;
- aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby, u nichž žadatel prokáže analýzou cílové skupiny a situace v komunitě/lokalitě, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, letáků, tiskovin a publikací.

V roce 2019 bylo podpořeno celkem 21 projektů v celkové výši 11.749.622 Kč. Z pohledu územního bylo v rámci zmíněných 21 projektů podpořeno 34 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 9 700 osob.

V roce 2019 pracovalo 13 projektů metodou komunitní práce. V pěti z nich byly zaměstnány i osoby z cílové skupiny. Celkem bylo do aktivit projektů zapojeno přibližně 8 978 osob. V rámci projektů se uskutečnilo bezmála 150 komunitních aktivit iniciovaných většinou samotnou cílovou/jádrovou skupinou. Uskutečnily se jak pravidelné opakující se aktivity, tak i jednorázové aktivity tj. komunitní akce. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních klubů či center. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím i s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod.

Cílovou skupinu tvořili především dospělí Romové, ale jelikož se komunitní práce nejsnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1 700 osob se zapojilo do vzdělávacích anebo volnočasových aktivit. Jedno z velmi důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 300 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostranství. Dále se přibližně 530 osob zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje, kterými byly jednak aktivity na osvojení si různých dovedností, ale také vzdělávací besedy a semináře pro dospělé. Do aktivit v oblasti zdraví se zapojilo přibližně 216 osob a 150 osobám poskytly organizace podporu při hledání nebo udržení si zaměstnání. Komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojit do aktivit co nejvíce osob, a to nejen ze samotné komunity, ale i z řad

dalších relevantních aktérů. Jednou z oblastí, do které se zapojilo nejvíce osob, byly aktivity zaměřené na zlepšení vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností. Do těchto akcí se zapojilo bezmála 6 000 osob z řad Romů i většinové společnosti.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby došlo také k aktivizaci a emancipaci členů komunity. V rámci 8 projektů bylo podpořeno celkem 745 osob. V této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit, zejména vzdělávacího charakteru.

Seznam podpořených organizací v rámci dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce tvoří přílohu 5.

Dotační program Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků vznikl jako nástroj k pokrytí nákladů na aktivity spojené s implementací Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, včetně romštiny.

V roce 2019 byly z dotačního programu podpořeny pouze 2 projekty zaměřené na romštinu, a to ve výši 610.482 Kč. Oproti předchozím letům, kdy byly podpořeny celkem 3 projekty v roce 2018 a 5 projektů v roce 2017 zaměřujících se na podporu romštiny, došlo opět k poklesu, a potvrdila se tak sestupná tendence ze strany žadatelů o podporu romského jazyka.

Oba projekty zaměřené na romštinu, tzn. projekt *Romano suno 2019* organizace Nová škola, o.p.s. a projekt *Romština a literatura Romů jako klíč ke vzájemnému pochopení* organizace KHER, z.s., se týkaly podpory vzdělávacích aktivit na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.

Financování romské integrace na krajské úrovni

Jihočeský kraj

Kraj nevyhlašuje samostatný dotační titul na podporu aktivit určených národnostním menšinám. V roce 2019 byl vyhlášen a realizován dotační program „*Podpora služeb nedefinovaných v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*“, kde Opatření č. 2 bylo směřováno na podporu sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje. Účelem programu bylo spolufinancování konkrétních projektů, programů a dalších aktivit na podporu služeb pro občany ohrožené sociálním vyloučením, a to především v rizikových lokalitách Jihočeského kraje, které povedou k sociálnímu začleňování jednotlivců případně rodin bez ohledu na etnickou příslušnost nebo jiné charakteristiky.

Jihomoravský kraj

Jihomoravský kraj vyhlašuje samostatný dotační titul na podporu činnosti národnostních menšin. Jedná se o *dotační program Jihomoravského kraje na činnost národnostních menšin*, který zahrnuje finanční podporu neinvestičních projektů zaměřených na podporu vzdělávacích programů v oblasti národnostních menšin, na podporu volnočasových aktivit dětí a mládeže (činnost výtvarná, taneční, dramatická a sportovní) v oblasti národnostních menšin, na kulturní aktivity a akce národnostních menšin (včetně vydavatelské činnosti), na

podporu mimořádných kulturních akcí místního, regionálního i nadregionálního významu v oblasti národnostních menšin.

Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj zřizuje dotační program na *Podporu kulturních aktivit národnostních menšin*. V roce 2019 bylo z tohoto programu čerpáno 80.000 Kč. Konkrétně byly podpořeny projekty:

- II. ročník Romského Festivalu, příjemce dotace Džas dureder dživipnaha, z.s. ve výši 40.000 Kč,
- Bašavel - festival romské kultury, příjemce dotace Náchodské komunitní centrum - o.s. ve výši 40.000 Kč.

Nad rámec dotačních programů je možné požádat o poskytnutí dotace i na jiný účel, který si žadatel stanoví individuálně. Podporu je možné poskytnout zpravidla jen v tom případě, že na účel, na který je dotace požadována, není možné žádat v řádném dotačním programu Královéhradeckého kraje. O schválení dotace rozhoduje (dle požadované výše) v souladu se zákonem o krajích buď Rada Královéhradeckého kraje, nebo Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje. V rámci této podpory byla dotace poskytnuta na následující projekty zaměřené na romskou menšinu:

- ROMFEST 2019, vzpomínka na zesnulého p. Rudolfa Poláka, Radek Polák, výše dotace: 70.000 Kč.
- Sportem proti drogám, Džas dureder dživipnaha, z.s., výše dotace: 25.000 Kč.

Liberecký kraj

Liberecký kraj vyhlásil v roce 2019 samostatný dotační titul na podporu činnosti národnostních menšin. Jedná se o program *Podpora integrace národnostních menšin a cizinců*, jehož celková alokace v roce 2019 činila 1.000.000 Kč. Národnostní organizace a obce mohly dále žádat o finanční podporu v rámci *Dotačního fondu Libereckého kraje* jako například v programu na volnočasové aktivity, sport, zdravotnictví či kulturu. Dotace poskytované z Dotačního fondu Libereckého kraje představují formu finanční podpory kraje projektům věcně, finančně a časově vymezených podmínkami krajem vyhlášených programů resp. podprogramů jednotlivých resortů kraje a odpovídající příslušné výzvě k předkládání žádosti o poskytnutí dotace z rozpočtu kraje.

Kulturní akce národnostních menšin byly také podpořeny individuálními dotacemi z rozpočtů měst Libereckého kraje. Konkrétně se jednalo o tyto aktivity:

- Lumen Vitae, z.s., Taneční soutěž – Festival KALA JAKHA, dotace ve výši 50.000 Kč (*Dotační program na realizaci kulturních akcí na území města Česká Lípa*).
- LAMPA z.s., KALA JAKHA (taneční kroužek), dotace ve výši 10.000 Kč (Mimoň).
- LAMPA z.s., Tábor Snílek V., dotace ve výši 10.000 Kč (Mimoň).
- Rodina v centru, z.ú., Oslava Mezinárodního dne Romů, dotace ve výši 20.000 Kč (Nový Bor),
- Rodina v centru, z.ú., Podpora celoroční činnosti, dotace ve výši 80.000 Kč (Nový Bor).

Nad rámec dotačních programů byly na území Libereckého kraje v roce 2019 realizovány kulturní akce pro národnostní menšiny. Jednalo se o:

- Hudební festival národnostních menšin, realizovaný zapsaným spolkem „Liberecké fórum“. Na tuto aktivitu byla poskytnuta dotace ve výši 70.000 Kč.

- Koncert Bengale Manusha, organizovaný organizací Romany art workshop, z.s. pod záštitou statutárního zástupce hejtmána Libereckého kraje Mgr. Petra Tulpy. Na tuto aktivitu byla poskytnuta dotace ve výši 5.000 Kč.
- Mezinárodní den Romů v Jablonci nad Nisou 2019, realizovaný Romskou hospodářskou radou ČR. Kulturní/hudební akce se konala 23. března 2019 v Klubu Woko Jablonec nad Nisou a byl na ní poskytnut příspěvek ve výši 4.000 Kč.
- Cesta do minulosti, realizovaný organizací BACHTALE, z.s. V rámci této aktivity byla podniknuta cesta do Osvětimi, včetně účasti na pietní ceremonii. Na tu aktivitu byla poskytnuta dotace ve výši 10.000 Kč.
- Podpora činnosti spolků ROMA TANVALD, z.s. a Romany art workshop, z.s. (Tanvald). Každá z organizací obdržela příspěvek na svou činnost ve výši 10.000 Kč.

Moravskoslezský kraj

Moravskoslezský kraj každoročně vyhlašuje dotační program zaměřený na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin žijících na území Moravskoslezského kraje. V roce 2019 byly organizace zajišťující aktivity pro příslušníky národnostních menšin podpořeny v rámci dotačního programu vyhlášeného na podporu aktivit příslušníků národnostních menšin žijících na území Moravskoslezského kraje finanční částkou ve výši 1.650.000 Kč.

Moravskoslezský kraj podpořil národnostní menšiny také v rámci individuálních dotací v celkovém objemu 2.234.800 Kč a jeden projekt v rámci dotačního titulu Program aktivit v oblasti kultury na rok 2019 v objemu 82.000 Kč.

Moravskoslezský kraj každoročně vyhlašuje také dotační program na podporu Komunitní práce a prevenci sociálního vyloučení v Moravskoslezském kraji. Pro rok 2019 bylo v programu alokováno 500.000 Kč, bylo podpořeno 8 projektů. Dále Moravskoslezský kraj realizuje projekty financované ze zdrojů EU, které spolufinancuje, a které jsou zaměřené také na příslušníky romské menšiny (například „Podpora komunitní práce v MSK II“, „Iniciativa na podporu zaměstnanosti mládeže v MSK“).

Olomoucký kraj

Pro rok 2019 byl vyhlášen program *Podpora integrace romských komunit*, který byl směřován k sociálnímu začleňování a prevenci sociálního vyloučení osob. Zacílen byl na podporu akcí/projektů směřujících k sociálnímu začleňování a prevenci sociálního vyloučení příslušníků romských komunit na území Olomouckého kraje a to zejména na komunitní práci. Na tuto oblast byla vyčleněna částka 150.000 Kč. Akcent na financování komunitní práce a komunitních aktivit byl zvolen s ohledem na skutečnost, že tato oblast je podporována i z dotačního programu Úřadu vlády ČR – *Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce*, kde je požadavek minimálně 30% dofinancování žadatelem.

Plzeňský kraj

V roce 2019 byl individuálně podpořen projekt romského sdružení ARA ART, z.s. Odborem kultury, památkové péče a cestovního ruchu na základě usnesení Rady Plzeňského kraje č. RPK/3212/19. Částka 60.000 Kč byla použita na ARA FEST 2019 - 3. ročník festivalu romské kultury v Plzni, jehož cílem bylo ukázat tradiční i současnou romskou kulturní scénu romské i neromské společnosti a přispět tak k vyšší kvalitě soužití Romů a majority.

Hlavní město Praha

Hlavní město Praha každoročně zřizuje dva dotační programy v oblasti podpory aktivit národnostních menšin v rámci jednoletého financování. Prvním z nich je *Prezentace národnostních kultur v hl. m. Praze, kulturní, společenská a osvětová činnost národnostních menšin*, druhým pak *Publikační činnost související se vztahem národnostních menšin k hl. m. Praze*.

V roce 2019 byl opětovně vyhlášen také víceletý dotační program v oblasti podpory aktivit národnostních menšin na území hl. m. Prahy (financování na období 2019 – 2022) –

„Kontinuální víceletá činnost v oblasti prezentace kultury národnostních menšin v hl. m. Praze“.

V rámci všech uvedených dotačních programů hl. m. Prahy byly podpořeny také projekty romské menšiny.

Ústecký kraj

Ústecký kraj nemá zřízený dotační program určený pro financování aktivit příslušníků národnostních menšin, přesto byl na základě individuální dotace podpořen *V. charitativní Romský ples*.

Zlínský kraj

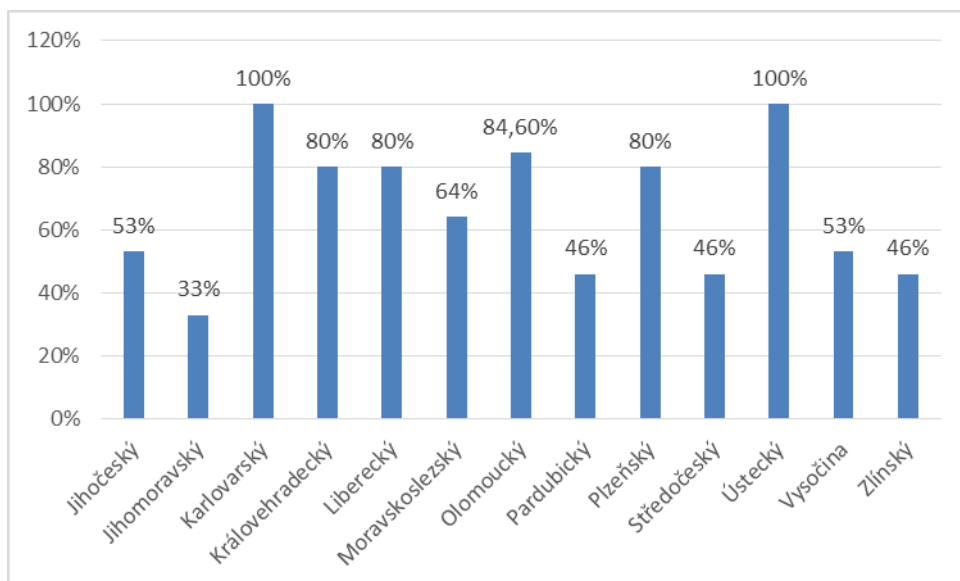
Zlínský kraj v roce 2019 nevyhlašoval žádný dotační program, prostřednictvím kterého by byly financovány aktivity příslušníků národnostních menšin. Kraj podpořil 1 individuální projekt určený romské národnostní menšině částkou ve výši 30.000 Kč. Jednalo se o aktivitu určenou na integraci romské menšiny s názvem „*Talent Zlínského kraje 2019*“, kterou realizoval spolek Dživ Lačes, z.s. V rámci tohoto projektu byli hledáni talenti v kategorii děti a mládež v různých žánrových oblastech – zejména zpěvu, tance, hry na hudební nástroj.

3. Situace Romů v jednotlivých tematických okruzích

Na základě kvalifikovaných odhadů vyplývajících ze Zpráv o stavu romské menšiny v krajích žilo v roce 2019 na území České republiky téměř 262 000 Romů. Stále bohužel platí, že obsáhnout část Romů, kteří jsou tzv. integrovaní do majoritní společnosti a nevyužívají nejrůznější podpůrné služby je velmi obtížné a pro orgány veřejné správy téměř nemožné. Jedinými zdroji dat o této části romské populace jsou zpravidla cílené analýzy a výzkumy, které provádí např. mezinárodní instituce, výzkumné instituce či nestátní neziskové organizace. I v nejbližších letech se taková šetření chystají, např. v rámci programu Lidská práva financovaného z Norských fondů, který bude realizovat Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v.v.i. či pravidelně se opakující šetření Agentury pro základní práva (FRA).

Z výše uvedeného počtu Romů představují více než polovinu tzv. integrovaní Romové. Zbývající část (přibližně 110 000 osob), tvoří Romové, které lze považovat za sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené. Ti bohužel stále tvoří téměř 80 % populace žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Počet sociálně vyloučených lokalit zůstal dle odhadu krajských koordinátorů obdobný jako v roce předchozím (přibližně 850). U těchto informací je však nutné brát stále ohled na to, že jde pouze o hrubé odhady krajských koordinátorů a dalších osob, kteří odhadli počet sociálně vyloučených lokalit na základě svého subjektivního vnímání dané oblasti jako sociálně vyloučené. Kritická situace zůstává v Karlovarském a Ústeckém kraji, kde se na území všech ORP vyskytuje alespoň 1 sociálně vyloučená lokalita.

Graf 4 Podíl počtu ORP na jejichž území se vyskytuje alespoň 1 sociálně vyloučená lokalita k celkovému počtu ORP v kraji

Zdroj: Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za rok 2019

Následující části této Zprávy jsou zaměřeny na konkrétní oblasti integrace Romů. Mezi těmito stěžejními oblastmi, na které se Zpráva zaměřuje, jsou vzdělávání, zaměstnanost, bydlení a zdraví. Tyto části jsou také sledovány na úrovni politik integrace Romů v rámci Evropské unie. Dále se Zpráva věnuje tématu kultura, jazyk a dějiny romského holocaustu. Romská kultura a romský jazyk jsou vnímány, jako jedny z hlavních nástrojů k uvědomění si vlastní identity a poznání svých dějin, tradic a kultury.

3.1. Vzdělávání

Oblast vzdělávání zůstává jedním ze stěžejních témat romské integrace, ale zároveň také nejvíce diskutovaným. I přes značnou snahu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) zůstávají v oblasti vzdělávání problémy, které ztěžují zejména romským žákům a studentům získat kvalitní vzdělání a vytvořit jim tak dobrý start do života. Ozývají se zejména kritici inkluzivní reformy, která v minulých letech proběhla, že její účinek není takový, jaký se očekával a situace romských žáků a studentů zůstává již několik let stejná. Kritické postoje vyjadřují i některé mezinárodní instituce, zejména Rada Evropy, která dlouhodobě sleduje postup České republiky ve výkonu rozsudku *D. H. a ostatní proti České republice*.

Oblast vzdělávání zůstává stěžejní také pro terénní pracovníky, jež jsou hrazeni z rozpočtu Úřadu vlády ČR v rámci dotačního programu Podpora terénní práce. Ti během roku 2019 v oblasti vzdělávání vykonali přes 10 000 intervencí, při kterých se věnovali zejména dohlížení na dodržování povinné školní docházky, zajištění doučování, poradenství ve věci dalšího vzdělání a pomoc při vyplňování přihlášek na střední školy nebo poskytování informací o možnostech obědů zdarma aj. Dále se také věnovali práci s rodiči, jejichž děti mají nastoupit do povinné školní docházky, nebo mají povinnost zajistit povinnou předškolní výchovu svých dětí.

Terénní pracovníci vnímají jako velký problém jednak předčasné odchody Romů ze vzdělávání, ale také „záškoláctví“. Dosažený stupeň vzdělání má přitom přímou souvislost s budoucím pracovním uplatněním, kdy osoby bez dosaženého základního vzdělání nebo se základním vzděláním nesplňují kvalifikační a další požadavky zaměstnavatelů a jejich pracovní činnost se často omezuje na výkon práce v pomocných a nekvalifikovaných profesích. Možnou příčinou „záškoláctví“ a předčasného ukončení vzdělávání může být také demotivace žáků školu navštěvovat nebo strach ze šikany či diskriminačního jednání jak ze strany spolužáků, tak ze strany učitelů. Terénní pracovníci uvedli, že se se v roce 2019 v rámci své činnosti přibližně 100 krát setkali s podezřením na diskriminační jednání vůči jejich klientům (včetně nezletilých) z důvodu etnicity nebo národnosti (ze strany vzdělávacího systému, tzn. školy, školní družiny, pedagogicko-psychologické poradny apod.).

Právě potenciální diskriminační jednání je jednou z oblastí, kterou má MŠMT, na základě usnesení vlády, povinnost průběžně intenzivně monitorovat, a to prostřednictvím České školní inspekce. Zároveň má povinnost prostřednictvím nápravných opatření zajistit ochranu práva na vzdělávání bez diskriminace a za účelem odstranění těchto pochybení zajišťovat antidiskriminační školení a metodickou podporu pracovníků škol a školských poradenských zařízení.

Česká školní inspekce ve školním roce 2017/2018 obdržela 2 stížnosti týkající se diskriminace romských žáků, přičemž jedna byla vyhodnocena jako důvodná a ředitel školy sjednal nápravu. Ve školním roce 2018/2019 obdržela Česká školní inspekce jednu stížnost, která byla vyhodnocena jako důvodná, konkrétní opatření je v jednání.

Česká školní inspekce při své inspekční činnosti v dotčených školách využívá přizvané osoby - Romy, což má velmi pozitivní ohlas. Česká školní inspekce ve věci vzdělávání Romů a rovného přístupu ke vzdělávání zároveň spolupracuje s veřejným ochráncem práv a od školního roku 2019/2020 nově při svých činnostech po dohodě s veřejným ochráncem práv využívá také antidiskriminační zákon. Náměstek ústředního školního inspektora je nově také členem Výboru pro vzdělávání Romů Rady vlády pro záležitosti romské menšiny.

I přesto, že terénní pracovníci vnímají doučování jako jeden z hlavních nástrojů jak pomoci zlepšit vzdělávání romských dětí, žáků a studentů, dle dalších hlasů je důležité romské děti, žáky a studenty správně motivovat. Takovou motivací mohou být jak pozitivní vzory z řad romské menšiny, tak nejruznější motivační programy organizované zejména nestátními neziskovými organizacemi. Jedním z takových programů je také projekt s názvem BARUVAS

organizace Romea, o.p.s., který je zaměřen na motivaci romských studentů ke studiu a jejich vzájemné podpoře ve studiu. V rámci tohoto projektu se každoročně pořádá vícedenní setkání stipendistů projektu BARUVAS, která jsou založena na zážitkové pedagogice a vzdělávacích workshopech. Dále je cílem projektu také podpora romské identity, romské historie, poznání se sebe navzájem, výměna zkušeností atd. Mezi další takové programy patří vzdělávací a stipendijní program Gendalos organizace IQ Roma Servis, z.s. Prostřednictvím programu Gendalos jsou podporováni studenti středních a vysokých škol ve věku 15 až 26 let ze sociálně slabých rodin, především Romové, pro které jsou náklady spojené se studiem náročnou položkou v rodinném rozpočtu. Podpora je zaměřena na čtyři hlavní oblasti, a to nákup hmotných pomůcek potřebných pro studium, zajištění doplňujícího vzdělání, nákup zvýhodněné městské hromadné dopravy a podpora pro studenty soukromých škol.

3.1.1. Předškolní vzdělávání

V České republice je předškolní vzdělávání určeno pro děti zpravidla od tří do šesti let, přičemž se tohoto vzdělávání mohou účastnit i děti mladší, pokud jsou ke vzdělávání přijaty. Od školního roku 2017/2018 bylo navíc zavedeno povinné předškolní vzdělávání od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte.²⁸

Již Zpráva o stavu romské menšiny v ČR za rok 2018 však odkazovala na zjištění České školní inspekce²⁹, ve kterém se zabývala plněním povinné předškolní výchovy v České republice. Podle jejich závěrů patří mezi děti v předškolním věku neplnící zákonnou povinnost především ty, které pocházejí ze sociálně a ekonomicky znevýhodněného prostředí. Právě pro tyto děti by však předškolní vzdělávání bylo s ohledem na přípravu na povinnou školní docházku nejvíce přínosné. Vzhledem k zastoupení Romů v sociálně vyloučených lokalitách je tak možné předpokládat, že mezi uvedená 3 % dětí, které nenavštěvují povinné předškolní vzdělávání, patří právě i romské děti. Proto také MŠMT zadalo Technologické agentuře České republiky realizaci výzkumu, jehož hlavním cílem je zmapovat a popsat konkrétní dopady a přetrvávající překážky implementace zavedeného povinného předškolního vzdělávání.

Projekt s názvem „Ověření dopadů zavedení povinného posledního ročníku předškolního vzdělávání“ je zpracováván Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovy, Ústavem výzkumu a rozvoje vzdělávání. Analýza se týká komplexního zhodnocení překážek na straně rodičů, mateřských škol či ostatních aktérů spojených se vzděláváním dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Analýza je zaměřená také na vývoj počtu odkladů povinné školní docházky, jejich příčin atd. Důležité je však zmínit, že uvedený výzkum se týká také spádovosti vzhledem k situaci rodin ze sociálně znevýhodněného prostředí. Zároveň budou ve výstupech projektu navrženy náměty pro další opatření a zlepšení související s docházkou dětí ze sociálně vyloučených lokalit do mateřských škol.

I v roce 2019 byly MŠMT ze strany ředitelů mateřských škol poskytnuty kvalifikované odhady počtu romských dětí v předškolním vzdělávání. Podle nich navštěvovalo v roce 2019 předškolní vzdělávání 2 939 romských dětí mladších 5 let a 1 049 romských dětí s odkladem povinné školní docházky z celkového odhadu 7 065 romských dětí navštěvujících mateřské školy. Je však nutné upozornit, že není znám celkový počet romských dětí, kterých se povinná předškolní docházka týká, čili není možné ani zhodnotit plnění či neplnění povinné předškolní výchovy. Porovnáním však odhadnutého počtu romských žáků v 1. ročníku základních škol (3 768, tj. 3,5 % ze všech žáků 1. ročníku) a počtu romských dětí

²⁸ Viz. společné stanovisko Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva práce a sociálních věcí. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/stanovisko-ministerstva-prace-a-socialnich-veci-a>.

²⁹ Dostupné na: <https://www.csicr.cz/getattachment/494adcd7-2e4b-40a7-b564-383d964ce14d/TZ-Dopady-povinného-předškolního-vzdělávání.pdf>

v posledním ročníku mateřské školy (4 126, tj. 3,3 % ze všech dětí starších 5 let) lze odhadnout, že se povinného předškolního vzdělávání účastní naprostá většina romských dětí.

I přesto, že uvedené statistiky naznačují pozitivní trend v návštěvnosti předškolní výchovy, někteří z odborníků zůstávají ve kvalitě předškolního vzdělávání ve vztahu k romským dětem pesimističtí. Například podle krajského koordinátora kraje Vysočina: *„předškolní příprava nesplňuje to, co se od ní očekává. V důsledku toho jsou podle něj mnohé romské děti nepřipravené na zahájení školní docházky.“*

Povinná předškolní výchova může být realizována také prostřednictvím tzv. přípravných tříd. Přípravné třídy základní školy jsou zřizovány pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Podle údajů MŠMT představoval podíl romských dětí v přípravných třídách 20 % z celkového počtu dětí navštěvujících přípravné třídy. Jedná se tak o relativně vysoké procento romských dětí, které přípravné třídy navštěvují, přičemž je otázkou, zda je opravdu nutné vyrovnávat jejich vývoj, či by bylo vhodné u těchto dětí a jejich rodin intervenovat jiným způsobem, např. individuální prací s dítětem a celou rodinou.

MŠMT se i vzhledem k výše uvedenému snaží předškolní vzdělávání podporovat pomocí dotačních programů financovaných ze státního rozpočtu i ESF, a to v rámci operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. V tomto případě se jedná jak o výzvu na podporu inkluzivního vzdělávání, tak podporu inkluzivního vzdělávání v rámci tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám, kde území spolupracují s Agenturou pro sociální začleňování. Cílem těchto výzev je podpora neformálních předškolních center, aktivní oslovování rodičů s nabídkou pro předškolní vzdělávání nebo zapojení dítěte do systému předškolního vzdělávání a jeho začlenění do kolektivu. Zároveň je cílem výzev motivace rodičů ke spolupráci s předškolním vzděláváním, a to natolik, aby dítě bylo schopné úspěšně a hladce zvládnout další typ vzdělávání.

3.1.2 Základní vzdělávání

V oblasti základního vzdělávání nedošlo v roce 2019 k žádným zásadním změnám. Pokračovala realizace inkluzivních opatření, která byla nastavena zejména s ohledem na výkon rozsudku D. H. a ostatní vs. Česká republika z roku 2012. Právě naplňování Plánu opatření pro výkon uvedeného rozsudku je také jedním z opatření specifického cíle 5. 2. *Odstranění praxe nesprávného zařazování romských dětí do vzdělávání s nižšími vzdělávacími ambicemi* Strategie romské integrace 2021 – 2030. V rámci plnění tohoto opatření má dojít ke každoroční analýze počtu romských žáků vzdělávaných dle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (dále jen „RVP ZV LMP“). Vzhledem k tomu, že RVP ZV LMP byl s účinností od 1. září 2016 zrušen, jsou podle této přílohy již vzdělávání pouze ti žáci, kterým byl tento typ vzdělávání určen před nabytím legislativní úpravy. I proto dochází k výraznému poklesu romských žáků vzdělávaných dle této přílohy, přičemž od školního roku 2020/2021 dojde ke konečnému sjednocení kurikula a všichni žáci budou vzděláváni dle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

I přesto, že od příštího školního roku budou všichni žáci vzděláváni dle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, je možné žákům, kteří to potřebují, doporučit vzdělávání dle rámcového vzdělávacího programu se sníženými nároky na výstupy ze vzdělávání, to ale pouze z důvodu mentálního postižení (dále jen „RVP ZV UV“) a pokud s tím vyjádří souhlas jeho zákonný zástupce. Jak uvádí tabulka 8, i přesto, že již došlo ke zrušení RVP ZV LMP a tudíž přirozenému poklesu romských žáků vzdělávaných dle tohoto programu, dochází naopak k dlouhodobému nárůstu počtu romských žáků vzdělávaných dle

RVP ZV UV. Dle údajů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy však dochází u romských žáků k pozitivnímu vývoji.

Tabulka 8 Počty romských žáků a jejich vzdělávání dle jednotlivých rámcových vzdělávacích programů

Vzdělávací program	Počet romských žáků				Podíl (%)			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
RVP ZV	27 866	28 786	29 659	29 153	85,0	85,4	85,3	86,3
RVP ZV LMP	2 631	1 898	953	470	8,0	5,6	2,7	1,4
RVP ZV UV	1 683	2 392	3 450	3 533	5,1	7,1	9,9	10,5
RVP ZV ZŠS	611	628	705	612	1,9	1,9	2,0	1,8
Celkem	32 791	33 704	34 767	33 768	100	100	100	100

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Ačkoli celkový počet všech žáků vzdělávaných dle RVP ZV UV a RVP ZV LMP vzrostl o 4,2 % (z 15 132 na 15 773 žáků); zvýšil se nicméně pouze počet žáků v RVP ZV UV. Počet žáků v RVP LMP výrazně poklesl, počet romských žáků v těchto programech poklesl o 9,1 % (z 4 403 na 4 003 žáků).

Jde-li pouze o žáky vzdělávané podle RVP ZV UV, je opět patrný pozitivní trend. Zatímco celkový počet všech žáků v tomto vzdělávacím programu vzrostl o 16,3 % (z 12 532 na 14 572 žáků), počet romských žáků vzrostl pouze o 2,4 % (z 3 450 na 3 533 žáků). Ještě výrazněji tento klesající podíl romských žáků vzdělávaných podle RVP ZV UV vynikne, pokud je porovnán s nárůstem počtu neromských žáků, který meziročně činil 21,5 % (z 9 082 na 11 039 žáků). Celkový nárůst počtu žáků ve vzdělávacím programu RVP ZV UV je dán pravděpodobně zejména přesnější diagnostikou od roku 2016, která se následně pravidelně opakuje (první rediagnostika probíhá po jednom roce, další vždy po dvou letech) a akceptováním odborného posouzení klinických psychologů ze strany školských poradenských zařízení. Příčiny tohoto trendu budou nicméně vyžadovat ještě podrobnější analýzu.

Celkový podíl romských žáků na základních školách přitom meziročně zůstal přibližně stejný (cca 3,6 %), přičemž celkový počet žáků na základních školách se mírně zvyšuje.

Z výše uvedeného lze učinit dílčí závěr, že romští žáci postupně, tak jak ukončují povinnou školní docházku, ukončují i vzdělávání podle RVP ZV LMP, ale je jich již významně menší podíl nově zařazován do programu RVP ZV UV ve srovnání s většinovou populací. Ve školním roce 2019/2020 bylo z celkového počtu žáků vzdělávajících se podle programu RVP ZV UV 24,2 % romských žáků. Za poslední školní rok meziročně narostl počet romských žáků vzdělávajících se podle tohoto programu jen o 83, zatímco celkový meziroční nárůst počtu žáků v tomto programu činil 2 040 žáků; romští žáci tak představují jen 4 % toho nárůstu.

Jedním z nástrojů, jak dále zlepšovat začleňování romských žáků do běžného vzdělávání, je komplexní práce s rodinou, nebo také pomoc asistenta pedagoga. Asistent pedagoga se podílí na podpůrném vzdělávání a integraci žáka se sociálním nebo s kulturním znevýhodněním, žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a také žáka mimořádně nadaného. Pracuje tedy dle pokynů pedagoga jak s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, tak s ostatními žáky ve třídě, přičemž je nutné upozornit, že se nejedná o osobní asistenci žáků. Stabilita pozice asistenta pedagoga je však velmi malá, a to zejména s ohledem na jejich počet a výši úvazků. Někteří odborníci navrhuji, aby byly zavedeny výše úvazků asistentů pedagoga dle počtu dětí, k tomuto kroku však doposud nebylo přistoupeno. Zároveň došlo od ustanovení této pozice k jejím častým proměnám. V 90. letech, kdy se začali objevovat první asistenti žáků se sociálním znevýhodněním, se jejich práce zaměřovala především na podporu romských žáků. I proto byli asistenti pedagoga v tomto období vzdělávání a financování prostřednictvím nestátních neziskových organizací, zvláště pak organizací Společenství Romů na Moravě nebo organizací Nová škola, o.p.s. Později

začal za asistenty pedagogů romských žáků zodpovídat stát. Od roku 2000 byla vazba na etnicitu v asistentské profesi zrušena.

Přetrvávajícím problémem v oblasti vzdělávání je také existence segregovaných škol, kde však není hlavním problémem koncentrace romských žáků, jako spíše snížená kvalita vzdělávání. Právě zvýšit kvalitu vzdělávání v tzv. segregovaných školách je jedním z příštích cílů Strategie vzdělávací politiky 2030. V souladu se Strategií romské integrace do roku 2014 a jejím specifickým cílem 5. 4. *Odstraňování segregace romských dětí ve vzdělávání na všech úrovních*, provádí MŠMT monitoring počtu základních škol s odhadovým vyšším než třetinovým podílem romských žáků.

Zatímco meziročně došlo ke snížení počtu škol s více než 34 % romských žáků ze 147 (2018) na 133 (2019) a snížení počtu škol s více než 50 % romských žáků ze 70 (2018) na 69 (2019), počet škol s více než 75 % i 90 % romských žáků meziročně vzrostl. Ve školách s víc než 75 % romských žáků bylo v roce 2019 vzděláváno téměř 15 % všech romských žáků, dalších téměř 10 % romských žáků bylo vzděláváno ve školách s více než 90% zastoupením romských žáků. Z celkového počtu 50 škol, kde je více než 75 nebo 90 % romských žáků se všechny z nich nachází na území Ústeckého a Moravskoslezského kraje.

Česká školní inspekce ve vztahu ke zlepšení vzdělávání v krajích, kde se nachází školy s nejvyšším zastoupením romských žáků, realizuje dvouletý specifický úkol zaměřený na hodnocení společných znaků úspěšných základních škol nacházejících se ve znevýhodněných lokalitách. Samozřejmě, že nejde o školy, kde by byli pouze romští žáci, ale nepochybně v řadě těchto škol bude přítomen významný podíl romských žáků. Podle jejich prvních výsledků je významným problémem českého vzdělávacího systému diferenciací škol ovlivněná do značné míry (byť ne výhradně) různými formami znevýhodnění žáků (sociálního, jazykového apod.). V některých lokalitách dochází ke koncentraci takových žáků v konkrétních školách, přičemž školy se s tímto objektivním vnějším faktorem vyrovnávají s různou mírou úspěšnosti. Cílem realizace tohoto dvouletého úkolu je proto popsat a zhodnotit vzdělávání v takových školách s vysokým podílem znevýhodněných žáků, které i přesto dosahují dobrých výsledků, neboť dokáží v rámci vzdělávání taková znevýhodnění různými nástroji či mechanismy omezovat či kompenzovat. Kompletní výsledky uvedeného výzkumu budou známy po skončení školního roku 2019/2020.

Zajímavý výzkum na zhodnocení dopadů inkluzivních reforem provedla v roce 2019 také Nadace OSF. Ta se ve svém kvalitativním výzkumu s názvem „*Dopady inkluzivní reformy: Cesty romských žáků ke vzdělávání*“³⁰ zaměřila na zjištění úrovně vzdělávání u romských žáků v bývalých praktických základních školách, a také na žáky ohrožené segregací. Podle autorů výzkumu fungují školy nacházející se v sociálně vyloučených lokalitách zcela odlišně než školy mimo takové lokality, přičemž ředitelé těchto škol se shodují, že v takových školách inkluze takřka neexistuje. Školy nacházející se v sociálně vyloučených lokalitách navštěvují žáci z homogenního prostředí, přičemž stěžejním prvkem při kvalitě vzdělávání takových žáků není nastavení systému, ale nastavení pedagogických a nepedagogických pracovníků škol uvnitř sebe.

MŠMT přípravu pedagogických a nepedagogických pracovníků zajišťuje v rámci několika vzdělávacích programů. V rámci individuálního projektu systémového s názvem „*Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem. Implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání – metodická podpora*“ financovaného z ESF, jehož realizátorem je Národní pedagogický institut ČR, bylo v letech 2018–2019 vytvořeno 29 vzdělávacích modulů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „DVPP“) k inkluzivnímu vzdělávání. Projektová aktivita cílí na proškolení zkušených pedagogů a dalších odborníků, budoucích lektorů a vytvoření metodického materiálu k jednotlivým tématům. Moduly zaměřené na podporu profesních kompetencí, určené různým skupinám pedagogických pracovníků se

³⁰ Dostupné na: <https://osf.cz/publikace/cesty-romskych-zaku-ke-vzdelavani-dopady-inkluzivni-reformy/>

věnují např. heterogenitě třídy, vzdělávání dětí s rizikovým chováním či strategii řízení výuky nebo hodnocení či otázce kultury školy.

Všechna témata modulů DVPP se obecně pojí i k cílové skupině dětí, žáků, studentů Romů. Jedním z témat, které se vztahuje k otázkám vázaným na jejich etnicitu, sociokulturní či rodinné aspekty je modul *„Jak pracovat s dítětem, žákem s odlišnými kulturními a jinými životními podmínkami“*, kde bylo v roce 2019 proškolen celkem 9 lektorů. V současné době se projektová aktivita zabývá i přípravou programu DVPP složeného ze 3 navazujících vzdělávacích modulů zaměřených na specifika vzdělávání romských dětí, žáků a studentů. Ke spolupráci na tvorbě, lektorském a metodickém zajištění a realizaci jsou přizváni akademičtí a pedagogičtí pracovníci, kteří působí ve vzdělávání dětí i dospělých, pedagogů i studentů pedagogických oborů, ovládají romský jazyk, resp. jeho dialekty, znají historii i současné prostředí, ve kterém Romové žijí. Jejich zapojení do realizace pilotního ověření a metodické podpory vzdělávacích modulů těží i z osobní i profesní zkušenosti a podtrhuje tak autenticitu, s jakou obsah témat vzniká a je realizován.

MŠMT v roce 2019, v souladu s usnesením vlády ze dne 11. května 2016 č. 416, k Revizi úkolů vyplývajících z usnesení vlády, týkajících se integrace romské menšiny, pokračovalo v realizaci dotačního programu pro nestátní neziskové organizace k podpoře školního stravování žáků základních škol. Pro plnění tohoto úkolu vyčlenilo MŠMT v roce 2019 30 mil. Kč, které byly určeny na školní obědy pro sociálně znevýhodněné děti. Ty byly rozděleny mezi organizace SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s. (565.000 Kč) a organizaci Women for Women, o.p.s. (29.435.000 Kč).

Obdobná pomoc pro děti a jejich rodiče, kteří nemají dostatek finančních prostředků, je poskytována také z Operačního programu potravinové a materiální pomoci. Cílem projektu „Obědy do škol“ je zajistit pravidelnou kvalitní stravu pro děti ve vážné sociální nouzi. Pomoc je určena dětem ve věku 3 – 15 let, jejichž zákonní zástupci mají nárok na dávky v hmotné nouzi. Finanční podpora je poskytována přímo zapojeným základním a mateřským školám, děti čerpají podporu ve formě odebraného oběda na základě potvrzení, které jejich rodiče získali na Úřadu práce. Právě forma oprávněného žadatele v rámci tohoto projektu je ze strany členů Rady vlády pro záležitosti romské menšiny kritizována. Tento bod byl proto zařazen na jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v únoru 2020, kde byla usnesením Rady vlády pro záležitosti romské menšiny doporučena změna oprávněného žadatele tak, aby se jím stal např. Úřad práce ČR.

3.1.3. Sekundární a terciární vzdělávání

Z výše zmíněného výzkumu Nadace OSF vyplývá, že postoj Romů ke vzdělávání se značně změnil. Romové vnímají důležitost a hodnotu vzdělání a význam vzdělávání u romské populace tak stále roste. I proto je nutné, aby měli romští studenti při svém studiu adekvátní podporu.

Podporu sociálně znevýhodněným žákům a studentům poskytuje MŠMT prostřednictvím specificky zaměřeného dotačního programu. Jak bylo uvedeno v kapitole 2.2. Financování romské integrace, v roce 2019 bylo v rámci tohoto programu podpořeno 1 044 sociálně znevýhodněných žáků a studentů, zejména ze středoškolských oborů s výučním listem (831 studentů) a dále pak středních škol s maturitou (192 studentů). Podpora byla určena na úplatu za vzdělávání, stravné, ubytování, cestovné a školní potřeby.

Stipendijní programy pro romské žáky a studenty poskytují také nestátní neziskové organizace či vybrané nadace. Příkladem může být již dříve zmíněná organizace ROMEA, o.p.s., která od roku 2016 realizuje stipendijní program pro budoucí romské studenty středních a vyšších odborných škol. Stipendium je zpravidla primárně určené romským studentům maturitních oborů, nástavbového studia nebo studentům vyšších odborných škol, kteří mají dobré výsledky a zároveň bojují se špatnou finanční situací a sociálním

vyločením, které ohrožuje dokončení jejich studia. V rámci stipendijního programu je studentům nabízeno kromě finanční pomoci také řada vzdělávacích a motivačních aktivit. O stipendium si mohou zažádat také dospělí, kteří se rozhodli dodělat si vzdělání.

Také Nadace OSF již šestým rokem poskytuje pro romské vysokoškolské studenty stipendia. Cílem programu je podpořit vybrané romské vysokoškolské studenty v jejich studijním, profesním i osobním rozvoji. Poskytnutí stipendia si klade za cíl pomoci úspěšnému absolvování vysokoškolského studia a následnému vstupu na trh práce, přičemž o stipendium si mohou zažádat romští studenti do 26 let.

Podle předsedy Výboru pro vzdělávání Romů Rady vlády pro záležitosti romské menšiny Martina Kaleji je problémem, že v České republice neexistuje plošné zajištění podpory terciárního vzdělávání Romů. Přestože se každoročně vyčleňují nemalé alokované finanční prostředky z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání pro podporu vysokoškolského vzdělávání marginalizovaných skupin, k nimž Romové bezpochyby náleží, sektor vysokého školství nereguluje jejich čerpání tak, aby alespoň rámcově vyváženě tato podpora cílila ke všem dotčeným marginalizovaným skupinám studentů, ale i uchazečů o studium. Agenda poradenských center či akademických poraden zřízených na univerzitách a vysokých školách se zpravidla orientuje na poskytování kariérního poradenství, psychologického poradenství, sociálně-právního poradenství a oblast koučinku, případně jemu podobným aktivitám. Ve své gesci mimo jiné řeší organizaci nepravidelných krátkodobých akcí pro studenty a uchazeče o studium a systemizuje své poradenské služby směrem ke studentům a uchazečům se specifickými vzdělávacími potřebami. Sociálně pedagogické poradenství, které je věcně nejbližší k agendě věnující se přípravě na přijímací řízení, na studium, ale také náboru, prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání a v neposlední řadě programů vedoucím k adaptaci a aktivitám spojeným se sociální oporou, se sdílením nejen mezi Romy, se již téměř 20 let intenzivně věnuje Kabinet multikulturní výchovy při Katedře sociální pedagogiky na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity.

3.2. Zaměstnanost

I v roce 2019 přetrvávaly komplikace pro vyhodnocení situace romské menšiny v oblasti zaměstnanosti. Úřady práce České republiky nemohou, dle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, vést etnickou příslušnost uchazečů a zájemců o zaměstnání, čili nelze ani vyhodnotit, jaký mají např. nástroje aktivní politiky zaměstnanosti, dopad na romskou menšinu. Můžeme tak opět pouze predikovat obdobnou situaci v oblasti nezaměstnanosti Romů, jako v předchozím roce, jelikož obecná míra nezaměstnanosti zůstala v roce 2019, dle údajů Českého statistického úřadu, na hladině 2 %.³¹

Nejčastější bariérou dlouhodobě nezaměstnaných uchazečů o zaměstnání je dle aktérů činných v romské integraci zejména vysoká zadluženost a nízká kvalifikace. Tato fakta zmiňují ve svých zprávách např. krajsí koordinátoři pro romské záležitosti a terénní pracovníci financovaní v rámci dotačního programu Podpora terénní práce. Krajský koordinátor pro romské záležitosti z Jihomoravského kraje přímo uvádí: „*Velkým problémem zůstává nelegální zaměstnávání, jehož podíl je stále vysoký zejména u osob s nízkou kvalifikací. Nahrává tomu nejenom současný systém pomoci v hmotné nouzi a extrémně vysoký počet klientů v exekuci, ale také měnící se chování mnoha zaměstnavatelů, kteří uchazečům nedávají možnost výběru. Legální zaměstnání pak nekvalifikovaní klienti často odmítají z toho důvodu, že ztrátou sociálních dávek by se v konečném důsledku jejich příjmy snížily.*“

S obdobným zjištěním operuje také monitorovací zpráva občanské společnosti o naplňování Strategie romské integrace do roku 2020 z listopadu 2019. Podle ní „*Jedním*

³¹ Dostupné na: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace

*z nejdůležitějších faktorů, který nutí nezaměstnané osoby k neformálnímu výdělku (tzn., aniž by jej nahlásili státu) je skutečnost, že pokud mají pohledávku u věřitele, veškeré oficiálně vykázané mzdy jsou zablokovány ke splácení dluhu. Když se do celého procesu zapojí exekutorské úřady, jejich poplatky exponenciálně zvyšují dlužnou částku, což nutí zadlužené osoby pracovat neformálně, neboť drtivá většina jejich platu by byla vyplacena na splácení jejich dluhu. Do této dluhové pasti neúměrně spadají sociálně znevýhodnění Romové.*³²

V této souvislosti proto občanská společnost navrhuje, aby byl zaveden účinný systém pro pomoc dlužníkům, kteří by byli co nejdříve schopni obnovit svoji platební schopnost. Podle zmíněné zprávy musí takový systém obsahovat i důslednou regulaci exekutorských poplatků a efektivní pobídky vstupu do oficiálního zaměstnání.

Odhalování a potírání nelegální práce občanů ČR je v působnosti Státního úřadu inspekce práce (dále jen „SÚIP“). Bohužel však, dle vyjádření Státního úřadu inspekce práce, nelze při kontrolách zjišťovat kromě státní příslušnosti etnicitu nelegálně zaměstnaného, proto nelze ani zjistit přesné počty nelegálně, tzv. „na černo“, zaměstnaných Romů na území ČR. Navíc, podněty jsou evidovány pouze dle oblastí, do které směřují. SÚIP tak cíleně statisticky nesleduje podněty ke kontrole upozorňující na diskriminaci z důvodu rasového či etnického původu (informační systém neumožňuje takové vyhodnocení).

Oblastní inspektoráty práce provedly v roce 2019 celkem 561 kontrol cíleně zaměřených na oblast rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti, přičemž při 105 kontrolách byly zjištěny nedostatky v této oblasti. V rámci těchto kontrol byla ve 12 případech zjištěna přímo diskriminace dle § 16 odst. 2 zákoníku práce, žádné z těchto zjištění se však netýkalo diskriminace z důvodu rasového či etnického původu.

V oblasti zaměstnanosti, práce a pracovních vztahů, je důležitá především osvěta, a to např. v oblasti finanční a právní. Této problematice se velmi často věnují jak samotní terénní pracovníci v rámci své činnosti, tak nestátní neziskové organizace, u kterých je osvěta na téma finanční a právní gramotnosti součástí mnoha projektů spolufinancovaných např. z rozpočtu Úřadu vlády ČR nebo jiných ústředních orgánů státní správy. Kromě osvěty na téma finanční a právní gramotnosti je dle výsledků činnosti terénních pracovníků velmi důležitá také pomoc při sestavování životopisů, vyhledávání kontaktů na potenciální zaměstnavatele nebo využívání nástrojů aktivní politiky zaměstnanost.

V roce 2019 se oblastí zaměstnanosti okrajově zabývala také Pracovní skupina pro bezpečnost Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Ta se v rámci své činnosti zabývala možnostmi zvýšení počtu Romů mezi asistenty prevence kriminality³³ a možnostmi náboru romských uchazečů k Policii ČR. Do plnění tohoto úkolu se aktivně zapojilo Ministerstvo vnitra, pod které obě zmíněné oblasti spadají, a na počátku roku 2020 svolalo k danému tématu koordinační schůzku. Během roku 2020 by měla být vytvořena náborová kampaň k Policii ČR, která bude obsahovat také specifické znaky pro úspěšný nábor příslušníků romské menšiny k Policii ČR.

3.2.1. Aktivní politika zaměstnanosti

I v roce 2019 pokračovala na centrální úrovni podpora zaměstnavatelů a uchazečů o zaměstnání pomocí nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (dále jen „APZ“). Je důležité však upozornit, že nástroje APZ nejsou explicitně určeny Romům, ale jsou nabízeny všem bez ohledu na etnicitu. Podle údajů krajských koordinátorů pro romské záležitosti patří mezi nejčastěji využívané nástroje APZ veřejně prospěšné práce a společensky účelná pracovní místa. Následně jsou pak využívány rekvalifikační kurzy a poradenská a metodická pomoc

³² Dostupné na: <https://cps.ceu.edu/sites/cps.ceu.edu/files/attachment/basicpage/3034/rcm-civil-society-monitoring-report-2-czech-republic-2018-eprint-cz.pdf>

³³ Aktivita Pracovní skupiny pro bezpečnost napomáhá naplňování dílčího specifického cíle 10.2. *Prevence kriminality ve vyloučených romských lokalitách a ve vztahu k romské menšině*, stanoveného ve Strategii romské integrace do roku 2020.

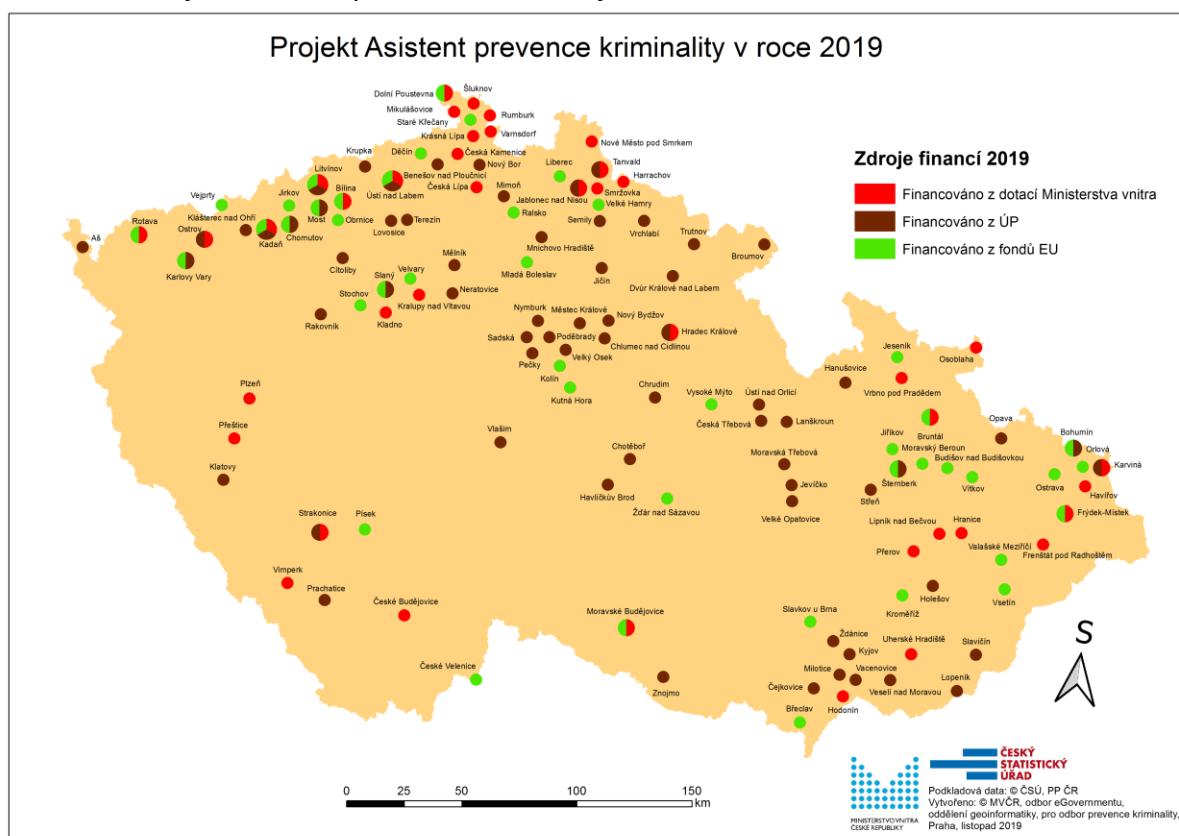
při hledání zaměstnání. Dle názoru některých krajských koordinátorů pro romské záležitosti nejsou rekvalifikační kurzy využívány v takové míře z důvodu absence prvotního vzdělání nebo z důvodu neúspěchu při hledání zaměstnání po absolvování daného kurzu nebo z důvodu nutnosti dojíždění na rekvalifikační kurz mimo místo bydliště. Krajský koordinátor ze Zlínského kraje dále uvedl, že „o rekvalifikaci projevují zájem spíše starší uchazeči z romské komunity, mladí nemají zájem o další vzdělání“.

Mezi již zmíněné nástroje APZ patří veřejně prospěšné práce a společensky účelná místa. Dle informací Ministerstva práce a sociálních věcí jsou tyto pozice zpravidla obsazovány zejména osobami ze sociálně vyloučených lokalit, s nízkým stupněm vzdělání nebo ohrožené dlouhodobou nezaměstnaností. Dle vyjádření Úřadu práce ČR, který příspěvek na veřejně prospěšné práce a společensky účelná místa poskytuje, je dlouhodobou nezaměstnaností ohrožena především romská menšina. I přesto, že jsou uvedené pozice velmi často obsazovány právě romskými uchazeči o zaměstnání, obsahují v sobě také několik nevýhod, na které také v únoru 2020 na jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny upozornil její místopředseda Mgr. Jan Husák. Jedná se zejména o jistou časovou omezenost získaného zaměstnání, které navíc nevede k získání trvalého zaměstnání. Pokud se tak daná osoba na pozici osvědčí, měl by jí být nabídnut trvalý pracovní právní vztah. Opakované přijetí a ukončení pracovního poměru u některých osob může mít dalekosáhlé důsledky, např. v oblasti řešení dluhů a exekucí, kdy nemohou dosáhnout na úspěšné insolvenční řízení.

Z vyjádření krajských koordinátorů pro romské záležitosti však plyne, že i přes zmíněná úskalí jsou veřejně prospěšné práce a společensky účelná místa dobrým nástrojem pro obnovení nebo upevnění pracovních návyků dlouhodobě nezaměstnaných. Konkrétně jeden z krajských koordinátorů pro romské záležitosti uvedl: „*Veřejně prospěšné práce jsou nástrojem, který skutečně motivuje dlouhodobě evidované klienty k práci, vede k posílení pracovních návyků a pocitu potřebnosti a důležitosti v komunitě. Řada romských uchazečů je na veřejně prospěšné práce zařazována na žádost městské části opakovaně, protože dosahují dobrých pracovních výsledků a jsou příkladem pro ostatní příslušníky komunity.*“

V rámci veřejně prospěšných prací bylo i nadále podporováno vytváření pozic již zmíněných asistentů prevence kriminality (dále jen „APK“). Ministerstvo vnitra pro rok 2019 obdrželo 201 žádostí od 96 žadatelů (obcí, měst, krajů), což značí o trvalém zájmu o zřizování této pozice. APK se zpravidla podílí na dohledu nad veřejným pořádkem, řešení situací souvisejících s narušováním občanského soužití a spolupracují na dohledu nad bezpečností dětí v blízkosti základních škol. Součástí diskuzí v rámci již zmíněné Pracovní skupiny pro bezpečnost Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a také mezi krajskými koordinátory pro romské záležitosti byla obsazenost této pozice příslušníky romské menšiny. Ze zkušenosti členů uvedené pracovní skupiny a krajských koordinátorů pro romské záležitosti vyplynulo, že pozici APK zastávají přibližně z 50 % příslušníci romské menšiny, což může napomáhat také lepšímu porozumění jak mezi příslušníky romské menšiny navzájem, tak mezi romskou menšinou a většinovou společností. Republikové rozmístění APK zobrazuje obrázek 2.

Obrázek 2 Projekt Asistent prevence kriminality v roce 2019

Za účelem podpory zaměstnávání osob dlouhodobě vedených v evidenci uchazečů o zaměstnání byly Úřadem práce ČR nadále realizovány také regionální projekty. Jako příklad lze uvést projekty, jež byly zmiňované v minulém roce, např. projekt *Nová šance* v kraji Vysočina, projekt *Práce a život* v Jihočeském kraji, *Zpět do práce* v Libereckém kraji, *Prostupné zaměstnávání* v Olomouckém kraji nebo nový projekt *Kudy kam II* v Královéhradeckém kraji.

Na úrovni krajů pak byly realizovány další individuální projekty zaměřené na zvýšení zaměstnanosti v daném kraji. V této souvislosti lze uvést např. projekt *Iniciativa na podporu zaměstnanosti mládeže* v MSK, který realizuje Moravskoslezský kraj a byl zaměřený na zaměstnání dlouhodobě nezaměstnaných a osob mimo evidenci Úřadu práce ČR, kterého se odhadem zúčastnilo 140 Romů. Zpráva o stavu romské menšiny za rok 2018 také informovala o dvou projektech realizovaných od roku 2016 do roku 2018 na území Ústeckého kraje s názvy „Komplexní program podpory mladých lidí na trhu práce v Ústeckém kraji – TRANSFER“ a „Program podpory mladých lidí na trhu práce v regionu Děčínská a Šluknovského výběžku – CESTA“, které byly zaměřeny na zvýšení zaměstnanosti mladých lidí do 29 let věku, kteří nebyli na trhu práce a ani nebyli v profesní přípravě. Na tyto projekty navázal projekt „Změna je cesta“ realizovaný od května do října roku 2019. Dále byl v roce 2019 realizován projekt „Kompetence pro trh práce v Ústeckém kraji“, jehož cílem bylo zvýšit odborné kompetence pro trh práce žáků posledních ročníků středních škol a středních odborných učilišť Ústeckého kraje.

V dalších krajích lze zmínit především projekty nestátních neziskových organizací, jejichž cílovou skupinou jsou právě Romové. Jako příklad lze v Jihomoravském kraji uvést organizaci IQ Roma servis, z.s., která provozuje v Brně přímo kariérové centrum nebo organizaci DROM - romské středisko, které realizovalo projekt s názvem „Poskytování dlouhodobého poradenství v sociálně vyloučených lokalitách města Brna“ nebo projekt „Zvyšování zaměstnanosti v sociálně vyloučených lokalitách města Brna“. V Olomouckém kraji pak organizace Romodrom o.p.s. realizovala projekt s názvem „Pracovní podpora –

cesta k úspěchu“, kterého se účastnilo odhadem 35 Romů nebo projekt *„Přes mosty do práce v Hranicích a v Přerově“* realizovaný Centrem pro komunitní práci východní Morava, jehož cílem je podpořit zaměstnanost znevýhodněných osob na trhu práce. Jedná se o projekty, které byly realizovány v letech 2017 – 2019. Dle informací krajské koordinátorky pro romské záležitosti Olomouckého kraje byla v roce 2019 po cca 10 letech obnovena také činnost Romské zaměstnanecké agentury se sídlem v Přerově. Dále je nutné zmínit projekt realizovaný spolkem Rom-Praha, z.s. realizovaný ve Středočeském kraji s názvem *„Rom-nejlepší zaměstnanec“*, jehož cílem je snížit nezaměstnanost u této cílové skupiny. V roce 2019 byla také zahájena realizace projektu *„Podporované zaměstnání – cesta ze sociálního vyloučení“* na území Jihočeského kraje.

Krajští koordinátoři pro romské záležitosti, zejména z Libereckého, Plzeňského, Zlínského kraje a Kraje Vysočina ve svých Zprávách o stavu romské menšiny v krajích také informovali o pořádání poradenských dnů. Poradenské dny jsou realizovány městskými úřady ve spolupráci s Úřadem práce ČR a mohou se jich účastnit dlouhodobě nezaměstnaní v evidenci Úřadu práce ČR, kteří v rámci těchto dnů získají např. základní informace o vypracování životopisu nebo motivačního dopisu. Po tomto dnu jsou klienti schopni orientovat se na trhu práce a mají povědomí o pracovních právních minimu. Město Nový Bor např. rozdělilo poradenské dny tematicky do čtyř bloků (poradenství, jakým způsobem vyhledávat volná pracovní místa, sebeprezentace, pracovní právní poradenství, finanční gramotnost), kterých se v roce 2019 zúčastnilo 10 Romů.

3.2.2. Sociální podnikání

Z dalších nástrojů, které mohou pomoci ke zlepšení zaměstnanosti osob dlouhodobě nezaměstnaných, je možné považovat sociální podnikání. Sociální podnikání nebylo dosud legislativně ukotveno, a proto není možné v současné době tuto problematiku systematicky uchopit. V minulém roce byl vytvořen návrh zákona o sociálním podnikání, který prošel mezirezortním připomínkovým řízením, ale doposud nebyl vládě předložen.

Stejně jako v minulém roce však platí, že na území České republiky neexistuje jednotný evidenční systém sociálních podniků, čili není možné určit počet takových podniků a zároveň ani počet jejich zaměstnanců z řad Romů. Tuto skutečnost zároveň komplikuje ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, na základě kterého není možné zjišťovat a zpracovávat údaj o etnicitě zaměstnanců sociálních podniků. Alespoň základní údaje o využívání sociálního podnikání můžeme získat z dotazníkového šetření sociálních podniků 2019, které realizovalo MPSV v rámci projektu *„Podpora sociálního podnikání v ČR pokračuje“*, do kterého bylo zahrnuto 167 organizací. Z tohoto šetření vyplynulo, že nejvíce sociálních podniků (84 %) zaměstnává osoby se zdravotním postižením, následuje kategorie osob dlouhodobě nezaměstnaných (52 %) a 19 % tvoří příslušníci národnostních menšin a marginalizovaných společenství (mezi nimiž se nachází převážně Romové).

Dle informací Ministerstva pro místní rozvoj bylo zároveň v rámci Integrovaného regionálního operačního programu (dále jen „IROP“) k 31. prosinci 2019 podpořeno 188 projektů sociálního podnikání, a to v celkové výši 600 mil. Kč. I přesto, že dle údajů Ministerstva pro místní rozvoj bylo 158 projektů realizováno na území obcí s rozšířenou působností, ve kterých se nachází sociálně vyloučené lokalita, není jejich prostorové rozmístění zcela jasné. Zároveň Zprávy o stavu romské menšiny v kraji jsou z tohoto pohledu velmi nejednoznačné a z uvedených informací vyplývá, že např. v kraji Zlínském, Středočeském či Jihočeském nejsou dostupné žádné podniky využívající sociální podnikání či sociální zemědělství jako nástroj řešení dlouhodobé nezaměstnanosti.

Stejně jako v předchozím roce byl významným aktérem na poli sociálního podnikání Klastř sociálních inovací a podniků - SINEC z.s. Tento subjekt působí na území Moravskoslezského kraje a sdružuje v současné době 60 členů z řad sociálních podniků, neziskových organizací či stakeholderů sociálního podnikání v regionu, mezi nimiž jsou

i sociální podniky, které se zaměřují na práci s romskou menšinou. Moravskoslezský kraj a Klastř sociálních inovací a podniků – SINEC z.s. zároveň uzavřeli v roce 2019 společné Memorandum o spolupráci. Dále lze v témže kraji zmínit Havířovský sociální podnik s.r.o., který se zabývá stavební činností a zaměstnává osoby ze sociálně ohrožených skupin. Dle Zprávy o stavu romské menšiny v kraji tvoří z celkového počtu 18 zaměstnanců polovinu z nich právě Romové.

Ze Zpráv o stavu romské menšiny v kraji také vyplynulo, že např. ve městě Bruntál působí organizace LIGA o.p.s., která se zabývá sociálním podnikáním, a která v rámci svých dvou realizovaných projektů, usiluje o zlepšení situace dlouhodobě nezaměstnaných nebo osob s nízkým vzděláním. Podle odhadů ORP Bruntál bylo mezi účastníky prvního z projektů s názvem „Šance pro všechny“ přibližně 80 % Romů. V druhém z projektů s názvem „Pracovní příležitosti v Bruntále III“ činil odhad Romů mezi zúčastněnými přibližně 30 %.

I na území Olomouckého kraje působí organizace, jejichž projekty jsou zaměřené na zaměstnávání osob dlouhodobě nezaměstnaných. Mezi takové patří například společnost VS Rychleby, s.r.o., která se orientuje na osoby ze sociálně vyloučených lokalit Jesenicka, s cílem zvýšit u těchto osob jejich kvalifikaci a umožnit jim vstup/návrat na trh práce. Celkem společnost zaměstnává přibližně 12 Romů. V lednu 2019 započala společnost realizaci projektu „Jesenické produkty“, v rámci kterého byla vytvořena minimálně 2 pracovní místa, jež jsou určena pro cílovou skupinu Romové.

I na území ostatních krajů působily v roce 2019 sociální podniky, mezi jejichž zaměstnance patřili také Romové. Jako příklad lze zmínit podnik ONZA a.s. Jirkov působící v Ústeckém kraji, nebo organizaci Úsvit, o.p.s. a firmu Semitam s.r.o., které působí na území kraje Vysočina. V roce 2019 začala v Karlovarském kraji také realizace projektu „Stavební sociální podnik“, financovaného z OPZ. Tento projekt je zaměřen na podporu sociálně vyloučených jednotlivců v Kraslicích, a to prostřednictvím vytvoření nových pracovních míst a poradenských služeb.

3.2.3. Diskriminace na trhu práce

Dle údajů MPSV přijal Státní úřad inspekce práce (dále jen „SÚIP“) v roce 2019 v oblasti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání celkem 65 podnětů ke kontrole upozorňující na možné diskriminační jednání. V závěru roku 2019 navíc SÚIP obdržel další dva podněty upozorňující na možnou diskriminaci z rasového či etnického původu, které budou řešeny v průběhu roku 2020. Doposud však výsledky prošetření všech výše uvedených podnětů nejsou známy.

Podle informací krajských koordinátorů nebyl v roce 2019, stejně jako v předchozím roce, prokázán žádný podnět týkající se diskriminace na trhu práce z důvodu etnicity. Ze zkušeností krajských koordinátorů však vyplývá, že řešení problémů možné diskriminace probíhá spíše na nižších úrovních, tzn. neoficiální úřední cestou, ale na úrovni neziskových organizací či poraden. Krajský koordinátor z Jihomoravského kraje například uvedl, že pracovnice organizace Společenství Romů na Moravě, z.s. se u jejich klientů s diskriminací v oblasti zaměstnávání setkala. Z důvodu nezájmu klientů však nebyla tato věc nijak řešena a nebyl podán ani žádný podnět k řešení podezření z diskriminace.

Na nezáměr klientů situaci ohledně diskriminace na trhu práce více řešit poukazoval i krajský koordinátor z Královéhradeckého kraje. Jako příklad uvedl organizaci Aufori, o.p.s., která realizuje terénní program zacílený na osoby ohrožené sociálním vyloučením a chudobou. Pracovníci zmíněné organizace se v roce 2019 čtyřikrát setkali s tím, že klienti služby byli odmítnuti jako uchazeči o zaměstnání ještě před konáním osobního pohovoru. V jednom z těchto případů bylo klientce přímo od zaměstnavatele sděleno, že důvodem nepřijetí do zaměstnání je její romský původ. Klientka však neměla zájem tuto situaci řešit.

Některé pobočky Úřadu práce ČR se navíc snaží případům diskriminace sami aktivně předcházet. Krajská pobočka Úřadu práce ČR v Karlových Varech, ale také pobočky Úřadu práce ČR v Královéhradeckém kraji například spolupracují se zaměstnavateli při pořádání výběrových řízení, při kterých již samotná přítomnost jejich zaměstnanců napomáhá tomu, aby k diskriminačnímu chování nedocházelo. Podobný příklad byl již uveden ve Zprávě o stavu romské menšiny v roce 2018, kdy Úřad práce ČR v Trutnově nabízel možnost pořádání výběrových řízení v prostorách Úřadu práce ČR, přičemž přítomní zaměstnanci Úřadu práce při výběrovém řízení mohli mimo jiné sledovat i případné diskriminační znaky při jednání s uchazeči.

Ze Závěrečných zpráv o realizaci projektu v rámci dotačního programu Podpora terénní práce navíc vyplynulo, že v roce 2019 terénní pracovníci vykonali přibližně 700 intervencí v oblasti diskriminace v oblasti zaměstnání, přičemž v rámci intervencí byly terénním pracovníkům sdělovány zkušenosti klientů s diskriminačním jednáním. Klienti však většinou nežádali o jakékoli řešení sdělených informací. Terénní pracovníci uvedli, že jejich klienti se přibližně 660krát setkali s diskriminačním jednáním z důvodu jejich etnicity ze strany kontaktního pracoviště Úřadu práce ČR, což je velmi alarmující statistika. Právě zamezení diskriminace ze strany pracovníků Úřadu práce ČR směrem k žadatelům o zaměstnání by mělo proto být stěžejním úkolem MPSV pro další roky. Terénní pracovníci v této oblasti také poskytovali svým klientům informace o možnostech obrany proti diskriminaci nebo zprostředkování pomoci při podezření na diskriminaci například prostřednictvím veřejného ochránce práv.

3.3. Bydlení

Bydlení patří dlouhodobě k jedné z nejproblematictějších oblastí v životě Romů, a to i přesto, že mínění většinové populace je odlišné (viz kapitola 1. Soužití Romů a většinové společnosti). K řešení této situace měl přispět návrh zákona MPSV o sociálním bydlení a o příspěvku na bydlení, který v březnu 2017 schválila vláda ČR, však nebyl Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR schválen. Ministerstvo pro místní rozvoj se v roce 2019 stalo gestorem přípravy zákona. Vypracovalo návrh nařízení vlády, jehož smyslem je podpořit výstavbu, nákup a rekonstrukce obecních sociálních bytů. Nařízení vlády č. 112/2019 Sb., o podmínkách použití finančních prostředků Státního fondu rozvoje bydlení na pořízení sociálních a dostupných bytů a sociálních, smíšených a dostupných domů, vstoupilo v účinnost 30. dubna 2019. Práce na legislativním ukotvení sociálního bydlení však nebyly zcela zastaveny. Ke konci roku 2019 byl změněn název dříve připravovaného zákona o sociálním bydlení, na návrh zákona o dostupnosti bydlení, který by mělo MMR vládě předložit do prosince 2020.

V souvislosti s nutností urychleného řešení problematiky dostupnosti bydlení v roce 2019 MPSV nadále pracovalo na novelizaci zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a aktualizaci Koncepce dostupného bydlení České republiky 2019–2025. Součástí novely zákona o sociálních službách by nově mělo být ukotvení základní činnosti nácvik dovedností pro zvládání bydlení, podpora získání adekvátního bydlení, rozvoj kompetencí v bydlení a další činnosti vedoucí k sociálnímu začlenění v rámci bydlení. Součástí aktualizované Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025 je zároveň poukázání na možná rizika problematického přístupu k bydlení (například z důvodu diskriminace či stereotypizace ze strany společnosti); zdůraznění potřeby standardních forem bydlení (tzn. mimo ubytovny a azylové domy) a zakotvení prostorových standardů bydlení.

MPSV v roce 2019 také připravilo 15 bodů opatření pro boj s chudobou, které se dotýkají rovněž tématu dostupného bydlení. Právě tento návrh se stal předmětem velkých diskuzí. Ministryně práce a sociálních věcí na jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny uvedla, že výsledkem práce pracovní skupiny k 15 bodům opatření boje s chudobou je soubor legislativních návrhů, zejména pak návrh novely zákona o přídatku na bydlení. Právě tento návrh novely byl ze strany občanských členů Rady také připomínkován se závěrečným

doporučením MPSV záměr novely zákona nepředkládat do dalšího legislativního procesu. V rámci uvedeného záměru bylo například navrhováno navázání dávkového systému na školní docházku. Dávkový systém by se tak měl navázat na počet zameškaných hodin z jiných než zdravotních důvodů, a to z tohoto důvodu, že tyto žáky je téměř nemožné následně umístit na trh práce. Podle občanských členů Rady jsou některá z navrhovaných opatření přímo v rozporu s mezinárodními závazky i právem České republiky. K uvedenému návrhu proto vydali občanští členové Rady tiskovou zprávu, ve které uvádí, mimo jiné, to, že: *„Neplněním Strategie sociálního začleňování se Česká republika staví do pozice neoprávněného příjemce evropských dotací a nedůvěryhodného partnera pro evropské instituce v politice sociálního začleňování, když takto ohrožuje další čerpání evropských financí do sociálního pilíře.“*³⁴

I přesto, že v současné době v ČR stále neexistuje právní ukotvení dostupného či sociálního bydlení ve smyslu zákona o sociálním bydlení či zákona o dostupném bydlení, realizuje MPSV v rámci své činnosti alespoň projekt *„Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“* (zkrácený název „Podpora sociálního bydlení“), který si klade za cíl zavést a rozvíjet systém sociálního bydlení v ČR a za tímto účelem poskytovat patřičnou metodickou podporu. Ke zprostředkování metodické podpory ze strany MPSV je zřízeno Kontaktní centrum (dále jen „KC“). Pracovníci KC shromažďují poznatky a zkušenosti o sociálním bydlení v ČR a aktivně se podílí na pilotáži systému sociálního bydlení dle vládou schválené Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015–2025 v šestnácti vybraných obcích.³⁵ Následně pracovníci projektu začali podporovat 13 projektů obcí nebo neziskových organizací z OPZ výzvy č. 108 Housing First, které jsou až do roku 2022 realizovány na území 17 měst ČR.

V rámci uvedeného projektu je spolupracujícím obcím nabízena metodická podpora při zavádění lokálních systémů sociálního bydlení. Každá z obcí během realizace projektu rovněž zpracovala nebo si nechala zpracovat odbornou analýzu počtu osob v bytové nouzi nebo bytovou nouzí ohrožených, mezi kterými samozřejmě nejsou pouze Romové. Projekt přispívá k posílení kompetencí v poskytování sociálního bydlení a doprovodných služeb především v oblasti sociální práce na straně klíčových aktérů (ministerstva, obce, sociálně-zdravotní a bytové odbory městských a obecních úřadů, nestátní neziskové organizace, úřady práce, akademická sféra). V rámci projektu *„Podpora sociálního bydlení“* byla v roce 2019 mj. dokončena Metodika sociální práce v sociálním bydlení. Tato metodika je určena zejména pro pracovníky na obecních úřadech, v sociálních a dalších institucích, kteří pracují s klienty v sociálním bydlení. Za tři roky realizace obce zabydlely celkem 463 sociálních bytů. Domov v nich postupně našlo 534 domácností a nad rámec toho 37 projektových sociálních pracovníků podpořilo dalších téměř 1.500 lidí. V současné chvíli dobíhá evaluace celého projektu i vyhodnocení dopadů na životní změnu klientů v sociálních bytech a podrobné finální zprávy budou zveřejněny. Romové byli samozřejmě také součástí klientů, kteří získali sociální byty nebo byli podpořeni sociální prací, ale tato minorita nebyla speciálně mapována.

Obdobnou inovací v oblasti bydlení je také projekt organizace R-Mosty, z.s. s názvem *Férové bydlení*, který je dlouhodobě podporovaný z rozpočtu Úřadu vlády ČR a je explicitně zaměřený na Romy. Cílem projektu je zajistit obětem diskriminace na trhu s bydlením (zejména romským rodinám a romským matkám samoživitelkám s dětmi) možnost přístupu k férovému a technicky a hygienicky standardnímu bydlení na volném trhu s bydlením. Podle údajů organizace se do přípravy na bydlení zapojilo v roce 2019 celkem 43 klientů z cílové skupiny. Z této skupiny se v roce 2019 podařilo zprostředkovat celkem 8

³⁴ Celé znění tiskové zprávy je dostupné zde: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/zalezitosti-romske-komunity/aktuality/tiskove-prohlaseni-obcanske-casti-rady-vlady-pro-zalezitosti-romske-mensiny-k-15-opatrenim-boje-s-chudobou-178374/>

³⁵ Brno, Chomutov, Jindřichův Hradec, Kadaň, Křižánky, Most, Ostrava, Otrokovice, Pardubice, Plzeň, Praha 7, Praha 14, Štětí, Velké Hamry, Veselíčko a Vír.

nových nájemních vztahů (8 rodin) a současně se podařilo udržet bydlení pro 4 matky samoživitelky.

V oblasti bydlení napomáhá zlepšení situace také již zmíněná Agentura pro sociální začleňování, a to v rámci tzn. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám. Ta kromě analytické a koncepční činnosti v rámci spolupracujících obcí realizovala celkem 17 projektů výstavby, pořízení nebo rekonstrukce sociálních bytů. Podle pracovníků Agentury pro sociální začleňování však není v tuto chvíli možné sledovat dopad projektů na situaci Romů, a to z důvodu nízkého počtu ukončených projektů.

Jak naznačuje výše uvedený text, kvalita bydlení ovlivňuje různé dimenze života a má ve svém důsledku dopad na další oblasti, jako je například oblast vzdělávání. To potvrzuje také analýza *„Záleží na bydlení? Vztah nekvalitního bydlení a školních problémů dětí v chudých českých domácnostech“* z roku 2019. Dle této analýzy může být nekvalita a nestabilita bydlení jednou z cest, kterou se materiální chudoba negativně projevuje v životě dětí, konkrétně v jejich problémech ve škole. Mezi klíčové prediktory podle této analýzy patří *velmi časté stěhování a nebytová forma bydlení*. Dalšími faktory pak mohou být *malá rozloha a přeplněnost obydlí* (zejména v její extrémní podobě do 9 m² na osobu), které jsou typické zejména pro ubytovny či azylové domy. Pravděpodobnost problémů ve škole podle této analýzy je navíc více pravděpodobná u dětí, v jejichž domácnosti se kumulují tři až čtyři problémy v bydlení (nejčastěji velké zatížení výdaji, velmi časté stěhování a jeden z problémů malé rozlohy bytu či nebytové formy bydlení). Takové děti mají takřka třikrát vyšší šanci na zasažení problémy ve škole než děti z chudých domácností, které bydlí bez větších problémů.³⁶

Na trhu s bydlením také stále přetrvávají předsudky a stereotypy ohledně romské menšiny, které však mohou vést až k diskriminačnímu jednání. Na takovou věc upozornili také výzkumníci ze Západočeské univerzity v Plzni. Podle serveru Novinky.cz čelí Romové na trhu s bydlením značné nevýhodě: *„Nutno dodat, že Romové jsou na běžném trhu s bydlením často v nevýhodě, protože občas stačí jen nahlásit případnému pronajímateli jméno a automaticky ho kvůli předsudkům zařadí na konec pořadníku. V chudinských oblastech už tolik na obtíž nejsou“*.

Na přetrvávající diskriminační jednání na trhu s bydlením upozorňují v rámci svých Závěrečných zpráv o realizaci projektů také terénní pracovníci spolufinancovaní z rozpočtu Úřadu vlády ČR. Ti se v roce 2019 v rámci své činnosti setkali s diskriminačním jednáním z důvodu etnicity nebo národnosti ze strany realitních kanceláří nebo pronajímatelů bytů a ubytoven směrem ke konkrétní romské osobě celkem 338krát. Podle jejich vyjádření se Romové setkávají s nedostatečnou nabídkou volných bytů, vysokými kaucemi a nadsazenými cenami nájmu nebo neochotou pronajímatelů pronajmout byt romským osobám. Jeden z krajských koordinátorů pro romské záležitosti ve své zprávě navíc poznamenal, že: *„Velmi často se setkáváme s diskriminací Romů na trhu s byty – s klientem pracovníci/terénní pracovníci zavolají na inzerát související s pronájmem bytu – pronajímatel se ptá, zda jsou potenciální nájemci Romové, jakmile se sdělí, že ano, ihned zavěsí telefon anebo řeknou, že Romům byty nepronajímají, toto stanovisko bylo sděleno i několikrát ze strany realitních kanceláří.“* Jiný krajský koordinátor pro romské záležitosti zároveň dodává: *„Klienty romského původu je ochoten ubytovat málokdo. Ať už z důvodu špatné zkušenosti či předsudků/diskriminace. Někteří majitelé nemovitostí osoby romského původu ubytují, samotný stav a velikost bytu či domu ale neodpovídá výši nájmu.“*

Česká obchodní inspekce (dále jen „ČOI“) do svých programů dozoru nad trhem pravidelně zařazuje kontrolu dodržování § 6 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění

³⁶ Prokop, D. *„Záleží na bydlení? Vztah nekvalitního bydlení a školních problémů dětí v chudých českých domácnostech“*. Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 2019, Vol. 55, No. 4: 445–472. Dostupné na: <https://sreview.soc.cas.cz/pdfs/csr/2019/04/02.pdf>

pozdějších změn a doplňků, a to včetně kontroly dodržování zákazu diskriminace. V roce 2019 nebyla při žádné z 540 provedených kontrol zjištěna diskriminace romského etnika. V roce 2019 však nabyla právní moci 1 sdružená pokuta ve výši 25.000 Kč za prokázanou diskriminaci Romů, když při projevení zájmu o pronájem bytu bylo mimo jiné, zjišťováno, zda zájemce není Rom. Jedna se však o pokutu ke kontrole, která byla zahájena v roce 2018.

3.4. Zdraví

Z informací krajských koordinátorů pro romské záležitosti vyplývá, že v roce 2019 nedošlo u romské menšiny k významné změně v oblasti zdraví. I přesto, že Ministerstvo zdravotnictví v roce 2019 nezaznamenalo žádný podnět týkající se diskriminace v oblasti zdraví z důvodu etnicity či národnosti, z některých dostupných informací vyplývá, že stále může docházet například k odmítání registrace u lékaře z důvodu romské etnicity. Na tuto skutečnost upozornil v roce 2019 praktický lékař z Chebu, který se rozhodl do své ordinace naopak přednostně registrovat Romy, a to s odůvodněním: *„Odmítáme přístup doktorů, kteří romské klienty bezdůvodně odmítají. Rozhodli jsme se na to upozornit a nebudeme ustupovat ani vyhrožování nebo nadávkám ostatních obyvatel Chebu. Romové totiž nemají skoro šanci, kam jít za lékařskou pomocí. Svůj záměr jsme oznámili jak na Karlovarském kraji, tak u pojišťoven.“*³⁷

V porovnání s majoritní populací lze konstatovat, že zdravotní stav Romů je horší. Ze získaných informací ze Zpráv o stavu romské menšiny v kraji vyplynulo, že Romové všeobecně mnohem častěji zanedbávají preventivní lékařskou péči než majoritní společnost. Dle zkušeností krajských koordinátorů dospělí jednotlivci zdravotní potíže spíše zlehčují, odkládají či se bojí lékařského vyšetření. Není také výjimkou, že není dodržován léčebný postup předepsaný lékařem (zejména nejsou užívány předepsané léky, či dochází naopak k jejich nadužívání) či zdravotní stav komplikuje špatná životospráva. To vše může být způsobené například nedostatečnou zdravotní gramotností.

Právě projekt Státního zdravotního ústavu s názvem *„Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením“* má za cíl zvýšit podporu v oblasti zdraví u osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením, mezi které bezesporu patří také Romové. Uvedený projekt, financovaný v rámci OPZ, vychází mimo jiné, z analýzy Evropské komise z roku 2014 s názvem *„Roma Health Report Health status of the Roma population Data collection in the Member States of the European Union“*. Podle ní je pro životní styl Romů typická nadměrná konzumace nezdravého jídla, téměř nulová pohybová aktivita především u dívek, kouření, ale i užívání nelegálních drog. Uvedený projekt by proto měl kromě zlepšení zdravotní gramotnosti vést také ke zlepšení životního stylu, zlepšení zdraví a sociální integrace, snížení ztrát z nemocí a tím vést také k vyšší průběžnosti obyvatel.

Pro úspěšnou realizaci projektu bylo proto na přelomu roku 2018 a 2019 zřízeno 14 Regionálních center podpory zdraví (dále jen „RCPZ“), jako odborných základů pro realizaci nově vytvořených 68 intervenčních programů podpory. RCPZ disponuje celkem 14 koordinátory, kteří stojí v čele každého centra a terénními pracovníky tzv. mediátory podpory zdraví, převážně z řad Romů. Počet mediátorů podpory zdraví v každém kraji se navíc různí, a to v závislosti na velikosti kraje a počtu sociálně vyloučených osob. Nejvíce mediátorů podpory zdraví proto působí v Ústeckém (8 mediátorů podpory zdraví) a Moravskoslezském (8 mediátorů podpory zdraví) kraji.

V rámci uvedeného projektu bylo v roce 2019 vytvořeno 68 programů v 11 tematických celcích, mezi které patřily: osobní hygiena; zdravé bydlení; vyšetření základních tělesných a krevních parametrů; výživa; prevence infekčních onemocnění; prevence závislostí; podpora zdraví; prospěšné pohybové aktivity; duševní zdraví; prevence nádorových

³⁷ Dostupné na: <http://www.romea.cz/cz/zpravodajstvi/domaci/lekar-v-chebu-bojuje-proti-diskriminaci-romskych-pacientu.registruje-je-prednostne-i-za-cenu-vyhruzek>

onemocnění; prevence úrazů a dopravní výchova a reprodukční zdraví. Těchto programů se v roce 2019, v rámci pilotního zavádění projektu, zúčastnilo 1419 osob.

Na národní úrovni byly v roce 2019 navíc realizovány další projekty, které se explicitně netýkají romské menšiny, ale mohou být jednou z jejich cílových skupin. Jedná se např. o projekty Ministerstva zdravotnictví s názvem „*Hrou proti AIDS*“, „*Jak se (ne)stát závislákem*“, „*Hygiena rukou*“ nebo projekt financovaný v rámci OPZ s názvem „*Zvýšení dostupnosti a vytvoření možností zdravotní péče pro osoby bez domova*“.

Na regionální úrovni lze zmínit zejména projekt realizovaný Institutem sociálního zdraví Univerzity Palackého v Olomouci s názvem „*Aplikovaný výzkum pro inovace politik v oblasti dostupnosti zdravotní péče u sociálně vyloučené romské populace*“. Dle informací krajské koordinátorky pro romské záležitosti došlo v roce 2019 k mapování sociálních determinant zdraví u romské populace ve vybraných lokalitách v Olomouckém kraji. Byly také realizovány rozhovory se zástupci subjektů, které mají vliv na zdraví cílové skupiny projektu. Z prvotních analýz vyplývá nižší zdravotní gramotnost cílové skupiny a často se vyskytující problémy v komunikaci cílové skupiny se zdravotníky. Účastníci výzkumu také často popisovali zkušenosti s diskriminací ze strany zdravotnického personálu. Výzkumná zpráva se závěry bude dokončena koncem roku 2020.

Nadále byla také v několika krajích realizována zdravotní sociální pomoc. Mezi jejími poskytovateli lze zmínit zejména organizaci DROM, romské středisko, které v Olomouckém kraji dlouhodobě zajišťuje terénní program v oblasti zdravotně sociální pomoci. Zdravotně sociální pomocníci (3 pracovníci/pracovnice) působí v Olomouci, Jeseníku, Javorníku, Žulovsku a vybraných obcích Prostějovska. V roce 2019 byla poskytnuta podpora cca 110 romským klientům. Organizace DROM, romské středisko, navíc obdobnou činnosti vykonávalo také v Jihomoravském kraji, kde pět zdravotně sociálních pracovníků/pracovnic poskytl podporu přibližně 220 romským klientům.

3.4.1. Odškodnění protiprávně sterilizovaných žen

V roce 2019 došlo ke znovuotevření otázky odškodnění protiprávně sterilizovaných žen. K těmto událostem docházelo zejména za minulého režimu, kdy v roce 1972 zavedlo tehdejší Československo politiku, která umožnila orgánům veřejné správy podporovat sterilizaci romských žen a žen s postižením umístěných v ústavech pro mentálně postižené s cílem kontrolovat jejich porodnost. I přesto, že politika podpory sterilizace byla ukončena v roce 1991, k poslednímu evidovanému případu nucené sterilizace došlo v roce 2008.³⁸

V roce 2015 předložil tehdejší ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu vládě věcný záměr zákona o odškodnění obětí protiprávních sterilizací, ke kterému však vláda vyjádřila negativní stanovisko a návrh věcného záměru zákona byl z dalšího legislativního procesu stažen. Od roku 2015 tak probíhala snaha o zavedení nástrojů pro odškodnění protiprávně sterilizovaných žen zejména na nevládní úrovni, přičemž Česká republika je za absenci nástrojů spravedlivého odškodnění dlouhodobě kritizována také ze strany mezinárodních institucí, jako je Rada Evropy.

V roce 2019 bylo téma odškodnění protiprávně sterilizovaných žen otevřeno na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, a to v rámci Stálé komise pro rodinu, rovné příležitosti a národnostní menšiny. Na základě jednání předsedkyně uvedené komise Mgr. Jany Pastuchové, společně se zmocněnkyní vlády pro lidská práva, prof. JUDr. Helenou Válkovou, CSc., a dalšími poslanci z poslaneckých stran ANO, ČSSD, TOP 09 a KDU-ČSL, vytvořili nový návrh zákona o odškodnění protiprávně sterilizovaných žen. Tento návrh obsahuje návrh na poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem, kterým byla provedena protiprávní sterilizace v období od 1. července 1966 do 31. března 2012 ve zdravotnickém zařízení na území, které je součástí území České republiky.

³⁸ Více viz např. <https://www.osce.org/files/f/documents/2/7/288621.pdf>

Uvedený návrh zároveň předpokládá odškodnění cca 400 protiprávně sterilizovaných osob a poskytnutí jednorázového peněžitého odškodnění ve výši 300.000 Kč.

K návrhu zákona vyjádřila vláda ČR neutrální stanovisko. Návrh zákona byl proto postoupen do prvního čtení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, ke kterému by mělo dojít do konce roku 2020.

3.5. Romská kultura, jazyk a dějiny

Romská kultura je nedílnou součástí kultury české a jako taková by měla být vnímána i většinovou společností. Tomu napomáhá i systematická podpora romské kultury a aktivit příslušníků romské menšiny, která je realizována prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu (viz kapitola 2.2. Financování romské integrace). Podpora romské kultury, tradic a jazyka navíc nepřispívá pouze ke sblížení většinové kultury a romské kultury, ale může být vnímána také jako etnoemancipační prvek přispívající k uvědomění si vlastních kořenů, etnicity a národnosti.

Podle krajských koordinátorů pro romské záležitosti vedou kulturní aktivity organizované na území jejich kraje také ke zlepšení sousedských vztahů mezi romskou menšinou a většinovou společností, neboť se jich zpravidla účastní i neromští návštěvníci (v některých případech se jich dokonce účastní více než samotných Romů). Asi nejčastější kulturně-emancipační aktivitou bývají oslavy Mezinárodního dne Romů. Svátek připadá na 8. dubna a v České republice je oslavován přibližně od roku 2001.³⁹ Dlouhodobě tak oslavy otevírají možnost prezentace romské kultury na nejvyšší úrovni a seznamování se s romskou historií a tradicemi. Oslavy Mezinárodního dne Romů proběhly v roce 2019 téměř ve všech krajích (viz tabulka níže). V České republice však stále neexistují jednotné oslavy uvedeného svátku a jejich charakter a program se regionálně i místně liší.

Přehled akcí na podporu romské kultury, jazyka a historie zobrazuje tabulka 9, kde je zachycen výčet akcí uvedených ve Zprávách o stavu romské menšiny v krajích. Seznam akcí však není zcela jistě konečný.

Tabulka 9 Přehled nejvýznamnějších kulturních akcí, na kterých byla prezentována romská kultura

kraj	místo realizace	pořadatel	název akce
hl. m. Praha	Praha	ARA ART z.s.	Mezinárodní den romského holokaustu, Mezinárodní den romského jazyka
	Praha	Buči, z.s.	Den Romů
	Praha	Slovo 21, z.s.	Světový romský festival 2019
Jihočeský	Strakonice	soukromá osoba	Romský festival
	Český Krumlov	soukromá osoba	Romský festival
	České Budějovice	Salesiánské středisko	Mezinárodního dne Romů
Jihomoravský	Brno	IQ Roma servis, z.s.	Týden romské kultury, Mezinárodní den Romů
	Brno	Tripitaka	Ghettofest
	Brno	Výbor pro národnostní menšiny města Brna	Babylonfest
	Brno	Tripitaka	Barvy brněnského Bronxu
	Břeclav	IQ Roma servis, z.s.	Mezinárodní den Romů
Karlovarský	Karlovy Vary	Krajský úřad	Den národnostních menšin
	Dobrá Voda	Český Západ, o.p.s.	Mezinárodní den Romů

³⁹ Na lokálních úrovních probíhaly oslavy Mezinárodního dne Romů už před rokem 2001.

	Vřesová	Khamoro	Mezinárodní den Romů
	Krajská knihovna Karlovy Vary	Výbor pro národnosti menšiny	Menšiny čtou dětem
Královéhradecký	Broumov	Džas dureder dživipnaha z.s.	II. ročník Romského Festivalu
	Náchod	Náchodské komunitní centrum - o.s.	Bašavel - festival romské kultury
	Jaroměř	Radek Polák	ROMFEST 2019, vzpomínka na zesnulého p. Rudolfa Poláka
	Jičín	Lenka Dzurková	Gipsy Fest
Liberecký	Česká Lípa	LAMPA, z.s.	Festival Kale jakha
	Frýdlant	Amaro suno - feder dživipen, z.s.	Mezinárodní den Romů
	Jablonec nad Nisou	Romská hospodářská rada ČR	Mezinárodní den Romů
	Liberec	Asociace romský představitelů Libereckého kraje, z.s.	Mezinárodní den Romů
	Liberec	Zapsaný spolek Liberecké fórum	Hudební festival národnostních menšin
	Liberec	Krajská vědecká knihovna v Liberci	Mezinárodní den romského jazyka
	Nový Bor	Rodina v centru, z.ú.	Mezinárodní den Romů
	Tanvald	Romany art workshop, z. s.	Amaro BAŠAVEL
	Tanvald, Desná	Roma Tanvald z.s.	Mezinárodní den Romů
	Velké Hamry	Romany art workshop, z. s.	Koncert Bengale Manusha
Moravskoslezský	Bruntál	LIGA o. p. s.	Den Romů
	Frýdek-Místek	Magistrát města Frýdku-Místku	Romipen
	Český Těšín	Kulturní a společenské středisko „Střelnice“	Svátek Tří Bratří – Kultura regionu
	Český Těšín	Kulturní a společenské středisko „Střelnice“	Těšínský jazzový festival
	Karviná	Sdružení Romů Severní Moravy	Mezinárodní den Romů 2019
	Karviná	Sdružení Romů Severní Moravy	Den romské kuchyně
	Karviná	Sdružení Romů Severní Moravy	20. ročník Karvinský romský festival
	Farní sbor Českobratrské církve evangelické v NJ	Kačová Veronika	Mezinárodní den Romů v NJ v roce 2019
	Opava	EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Den Romů, Ukaž, co umíš
	Ostrava	Asociace romských podnikatelů a spolků + Hnutí romských studentů, z. s.	Den Romů
	Orlová	Město Orlová	Festival národnostních kultur
	Třinec	Město Třinec	Přehlídka národnostních menšin
Olomoucký	Olomouc	Společenství Romů na Moravě	Den Romů
	Pěnčín	Společenství Romů na Moravě	Romani Gíli
	Olomouc	Charita Olomouc	Romská pouť
	Hranice	DDM Hranice	Terne Čercheňa

	Kojetín	Charita Kojetín	Den Romů
Pardubický	Vysoké Mýto	Muzeum Vysoké Mýto	Výstava Romské kultury
	Vysoké Mýto	Město Vysoké Mýto	Koncert romských dětí
Plzeňský	Plzeň	Blízký soused, z. s.	Husovo náměstí ožívá pro děti
	Plzeň	Ponton, z.s.	Street Battle Jam – Plzeň 2019
	Plzeň	Blízký soused, z. s.	Kulturní pořady pro romskou komunitu 2019
	Plzeň	Ara Art	AraFest 2019 - festival romské kultury v Plzni
	Rokycany	Ara Art	Den romského jazyka
	Stod	p. Horváth	Romská zábava
Středočeský	Mladá Boleslav	E. Dančo	Hudební festival
	Králův Dvůr	Z. Grundziová	Hudební festival
Ústecký	Ústí nad Labem	Ústecký kraj	Barevný region
	Ústí nad Labem	NNO a další	Mezinárodní den Romů
Vysočina	Jihlava	OCH Jihlava	Amen Khelas
Zlínský	Rožnov pod Radhoštěm	Demokratická aliance Romů V ČR	Romská píseň
	Vsetín	Diakonie Vsetín	Ples Společně
	Vsetín	Dživ Lačes, z. s.	Den Romů
	Vsetín	Dživ Lačes, z. s.	Talent Zlínského kraje

Zdroj: Zprávy krajských koordinátorů o stavu romské menšiny v krajích a hl. m. Praze za rok 2019

Za velmi významnou kulturní akci, kterou lze vnímat jako národní oslavu mezinárodního dne Romů, lze považovat Světový festival Khamoro, který byl, stejně jako v předchozích letech pořádán organizací Slovo 21, z.s. v Praze.

Světový festival Khamoro

V roce 2019 proběhl již 21. ročník festivalu, v rámci kterého se konalo během festivalového týdne celkem 7 večerních koncertů, na kterých diváci mohli vidět 13 hudebních skupin z různých zemí Evropy. V rámci zahajovacího koncertu, který se konal v Kasárnách Karlín, vystoupily české a slovenské skupiny populární i tradiční romské hudby, jako např. kapela Gipsy Suno, kapela Lače Manisha nebo kapela Igora Kmeťka ml. ze Slovenska. Dále vystoupila kapela Gismo Graf z Německa, která je mezi českými Romy a Sinty stále více oblíbená, neboť osvěžuje klasický gypsy jazz s žánry jako bossa nova, pop či swing. S gypsy jazzovou hudbou vystoupila také skupina z Nizozemska a Finska Hot Club d'Europe. V Jeruzalémské synagoze proběhl koncert klasické hudby, na kterém vystoupil komorní orchestr Romale Camereta složený z profesionálních virtuózů a několika studentů Mezinárodní konzervatoře v Praze. Orchestr byl vedený houslovým virtuózem Ivanem Herákem, který vystoupil se svojí cimbálovou kapelou i na koncertech tradiční romské hudby, kde vystoupili i NS Begeš - tamburový orchestr ze Srbska nebo maďarská olašská kapela Romengo se španělským kytaristou Juanem De Leridou. Exkluzivním hostem závěrečného galakonzertu byl David Kraus a jeho skupina Gipsy Brothers.

Doprovodným programem festivalu byly také 4 výstavy, dětský den, literární akce a divadelní představení. Jednalo se například o vernisáž výstavy „Pocta Evě Davidové“, „Neviditelná síla“, nebo divadelní představení „Čirikloro“ z produkce skupiny ARA ART nebo literární čtení „Gavoro“.

Světový festival Khamoro byl v roce 2019 spolufinancován z rozpočtu Ministerstva kultury, hl. m. Prahy a další veřejných i soukromých zdrojů a zúčastnilo se ho více než 10 000 lidí.

Festival Khamoro je Ministerstvem kultury podporován každoročně, čímž dochází k naplňování specifického cíle 4.1. d) *Podpora Světového romského festivalu Khamoro* uvedeného ve Strategii romské integrace do roku 2020. Kompletní informace o festivalu jsou dostupné na webových stránkách <https://www.khamoro.cz/cs/>.

3.5.1. Romský jazyk, jeho výuka a podpora

Výuka romského jazyka na školách v České republice neprobíhá systematicky. Jednak tomu brání zákonné překážky týkající se národnostně menšinového školství, podobně jako tomu je např. u německé menšiny a dalších menšin, kdy národnostně menšinové školství může být využito pouze tam, kde je zřízen výbor pro národnostní menšiny (podle ustanovení § 14 školského zákona), a kde jsou splněny minimální počty dětí, které se ke vzdělávání v jazyce národnostní menšiny přihlásí. Školy také narážejí na několik faktorů, které komplikují či znemožňují dobrovolnou výuku romštiny. Jedná se především o nezájem rodičů romských dětí o tuto výuku. Rodiče často vycházejí z obecně tradovaných stereotypů, podle kterých se dítě má primárně učit majoritní český jazyk, aby se snadno integrovalo do většinové společnosti. Rodiče často romštinu považují za jazyk používaný jen v rámci vnitřní rodinné komunikace. Je však třeba podotknout, že na jazykové škole v Praze je možné složit státní zkoušku z romského jazyka.

Přestože neexistuje systematická výuka romštiny na českých školách (s výjimkou škol vysokých, viz níže), je možné jmenovat několik škol, ve kterých se romský jazyk objevuje jako součást výuky tematicky blízkých předmětů. Jedná se o Střední odbornou školu managementu a práva v Jihlavě a Střední lékařskou školu v Českém Krumlově. Na Střední škole prof. Z. Matějčka v Ostravě probíhala výuka romistiky v rámci výuky týkající se sociální činnosti, resp. byla vsazena do výuky předmětu „práce s menšinami“. Bohužel však již není romština vyučována na žádné ze základních škol, jak tomu bylo v předchozích letech.

Na podpoře výuky romského jazyka se také podílí nestátní neziskové organizace. Dle informací od krajského koordinátora z Libereckého kraje má mezi své aktivity zařazenu výuku romského jazyka například organizace Amaro suno feder dživipen, z.s. v Arnolticích, kde se výuky účastní přibližně 20 dětí. Dále lze zmínit také organizaci Nová škola, o.p.s., která každoročně vydává sborník *Romano suno* z dětské literární soutěže a sborník *O bare vakaren* z tvorby dospělých účastníků literární soutěže, a zároveň podporuje výuku romského jazyka. Činnosti na podporu čtení a psaní v romštině realizuje také organizace KHER, z.s., která v roce 2019 vydala dvojazyčnou romsko-českou sbírku romských autorů *O mulo! Povídky o duchách zemřelých*, která zároveň vyšla i jako e-kniha. Dne 13. prosince 2019 proběhlo autorské čtení a křest výše zmíněné knihy. Organizace KHER, z.s. dále uspořádala i besedy a čtení s romskými autory pro žáky základních a středních škol.

Výuka romštiny probíhala v roce 2019 na několika vysokých školách, zejména jako součást studijních oborů zaměřených na romistiku:

- Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Katedra středoevropských studií: Romistika
- Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity - Romština jako volitelný předmět otevřený pro studenty libovolného oboru
- Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy - Předmět Integrace Romů ve studijním oboru Speciální pedagogika
- Filozofická fakulta Univerzity Pardubice - Romistika a romština v nabídce Katedry sociální a kulturní antropologie
- Filozofická fakulta Ostravské univerzity - Základy romologických studií (celoživotní vzdělávání)

K výuce romského jazyka na vysokých školách však předseda Výboru pro vzdělávání Romů Rady vlády pro záležitosti romské menšiny Martin Kaleja uvádí, že předměty zaměřené na

výuku základů romského jazyka na Ostravské univerzitě sice v nabídce celouniverzitních předmětů zařazených jako volitelné předměty pro všechny studijní programy jsou, dokonce v nabídce figuruje dvousemestrální vzdělávací modul skládající se z několika povinných předmětů tematizovaných k historii, kultuře a tradicím Romů, ovšem pro absenci nikoliv zájmu z řad studujících, ale jednak interního pracovně-právního úvazku vyučujícího, jenž dříve dané předměty nejen garantoval, ale i sám vedl a také díky jeho osobnímu nasazení, kdy stál u zrodu iniciace a tvorby příslušných studijních celků, tyto předměty nejsou vyučovány. Absence zájmu či neochota příslušných vedoucích předmětných univerzitních pracovišť tento stav řešit pokrytím či změnou nasazení zaměstnance z existujících interních personálních kapacit, eventuálně řešit jej prostřednictvím externí spolupráce, je dalším nemalým faktorem, pro který výuka základů romologie a romistiky není zajištěna.

Dále uvádí, že výuka základů romského jazyka, základů romologie či romistiky na Slezské univerzitě v Opavě nadále nefiguruje v nabídce předmětů u uskutečňovaných akreditovaných studijních programů, což dokládá svou vlastní zkušeností. Univerzita však s výukou jazyka a základů romologie, romistiky počítá, tyto předměty zahrnula do bakalářského a magisterského studijního programu v obou formách studia zaměřeného na speciální pedagogiku, jenž v současné době prochází procesem akreditačního rozhodnutí. I přes tento příznivý krok, s ohledem na existující nabídku uskutečňovaných dosavadních akreditovaných studijních programů (kupříkladu Sociální patologie a prevence, Veřejná správa a sociální politika), do kterých implementace zmiňovaných předmětů by byla více než vhodná, a to ve smyslu podpory praktické kompetence budoucích profesionálů a oborově věcné relevance k příslušným vědním oborům, z nichž sestavené studijní programy svou interdisciplinariitou vycházejí, daný stav nelze považovat za akčně ilustrativní.

Jako možnou podporou pro rozvoj romského jazyka lze vnímat také vydávání časopisů a publikací v romštině. V roce 2019 byl například vydáván časopis *Romano hangos/Romský hlas*, který je obdobou novinových tiskovin. Mezi další romské tiskoviny můžeme zařadit měsíčník *Romano Vodň/Romská duše*, měsíčník pro mládež *Kereka/Kruh* nebo almanach *Romano džaniben/Romské vědění*, který vychází 2x ročně. V roce 2019 byl dvakrát týdně vždy po 15 minutách a jednou týdně po 55 minutách vysílán pořad *O ROMA VAKEREN*, což je publicisticko-kulturně-společenský magazín. Pořad byl vysílán v romštině a částečně v češtině. Cílem pořadu bylo přiblížení romského jazyka, kultury a tradic.

Romský jazyk je podporován také prostřednictvím soukromých a regionálních médií. Významnou roli hraje organizace ROMEA, o.p.s., která je významným komunikačním prvkem k romské menšině. Dále je romský jazyk podporován například prostřednictvím online vysílání a pořadů, mezi něž lze zařadit například online romskou televizi TukeTv.

3.5.2. Dějiny Romů a správa pietních míst romského holocaustu

Romské dějiny, zejména ty které se týkají událostí II. světové války, zůstávají jednou z oblastí, která není v České republice příliš známá. Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, ale i další organizace, proto opakovaně opakují a požadují, aby dějiny, kultura a jazyk Romů byly nedílnou součástí rámcových vzdělávacích programů na všech úrovních vzdělávání. Tento požadavek bude navíc začleněn také do budoucí strategie romské integrace a dle příslibu MŠMT by k jeho vyslyšení mělo dojít do konce roku 2023.

Co se týká vývoje budování památníku na místě bývalého tzv. cikánského tábora v Letech u Písku, byl dotčený areál a jeho okolí vyčištěn od náletových dřevin, došlo k realizaci archeologického výzkumu a během dubna až června 2019 byly vypracovány podklady pro zadání krajinářsko-architektonické soutěže, které sloužily jako výchozí podklady pro tvorbu nové podoby památníku v Letech u Písku.

Na tvorbě podkladů týkající se nové podoby památníku v Letech u Písku se podílela speciálně vzniklá pracovní skupina, v níž byli zastoupeni pracovníci Muzea romské kultury, pozůstalí po obětech romského holocaustu a odborní pracovníci. K samotnému vyhlášení

krajinářsko-architektonickou soutěže následně došlo v říjnu 2019 s předpokladem výběru vítězného návrhu do června 2020. Budování památníku v Letech u Písku je podpořeno v rámci tzv. Norských fondů a jeho otevření je předběžně plánováno na rok 2023.

Kromě více známého památníku v Letech u Písku, které ročně navštíví kolem 10 000 osob, je významným pietním místem romského holocaustu také Hodonín u Kunštátu. Na obou místech probíhají pravidelné pietní akce pod záštitou Muzea romské kultury, které navíc velmi blízce spolupracuje s Výborem pro odškodnění romského holocaustu v ČR, z.s. Při příležitosti srpnového pietního aktu v Hodoníně u Kunštátu zpřístupnilo Muzeum romské kultury areál Památníku holocaustu Romů a Sintů na Moravě, a to formou dočasných výstav. Ty zde budou umístěny do doby realizace nové expozice, na jejímž dokončení Muzeum romské kultury intenzivně pracuje.

Výbor pro odškodnění romského holocaustu, z.s., jehož předsedou je člen Rady vlády pro záležitosti romské menšiny Čeněk Růžička, navíc pro žáky a studenty základních a středních škol pořádá besedy s cílem seznámit je s historií Romů a událostmi II. světové války ve vztahu k Romům.

Čeněk Růžička v roce 2019 také otevřel téma nedostatečného odškodnění obětí romského holocaustu. Touto skutečností se proto v roce 2019 začala zabývat také Rada vlády pro záležitosti romské menšiny. Na jejím jednání byla představena důležitost vzniku analýzy majetkových poměrů českých Romů a Sintů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku v období let 1938 – 1945. Jedná se o oblast, která není žádným relevantním způsobem probádána a jedná se o záležitost, která nebyla od skončení 2. světové války řešena, na rozdíl například od majetkových poměrů židovských obětí holocaustu. Čeněk Růžička v rámci jednání Rady vlády pro záležitosti romské menšiny také uvedl, že i přesto, že Romové nebyli v té době zámožní, určitý majetek měli, a ten jim byl zabaven, stejně tak jako dalším osobám, které byly v době 2. světové války považovány za nežádoucí.

Pro zpracování uvedené analýzy byl osloven Ústav pro studium totalitních režimů (dále jen „ÚSTR“), který zároveň požádal Radu vlády pro záležitosti romské menšiny o podporu při shánění finančních prostředků na vznik zmíněné analýzy (předpokládané náklady na vznik analýzy byly odhadovány na 500 – 800 tis. Kč). Bohužel, během roku 2019 se nepovedlo získat dostatečnou výši finančních prostředků ze státního rozpočtu. Se vznikem analýzy se však mohlo začít, a to díky finanční podpoře Nadace Bader Philanthropies, která pro tento úkol poskytla 8.000 dolarů. Rada vlády pro záležitosti romské menšiny během roku 2020 na význam vzniku této analýzy několikrát upozornila.

3.5.3. Muzeum romské kultury, příspěvková organizace

Muzeum romské kultury je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury a jako takové je zajištěno její financování prostřednictvím rozpočtu Ministerstva kultury. Muzeum romské kultury kromě své muzejní, dokumentační nebo edukační činnosti, je také správcem památníků obětí romského holocaustu v Letech u Písku a Hodoníně u Kunštátu. Při své činnosti navíc Muzeum romské kultury spolupracuje se zahraničními organizacemi, jako je organizace RomArchive/Digitální archiv Romů a Sintů Berlín (Německo), International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) nebo nově Fortunoff Video Archive při Yale University, který shromažďuje databázi romských pamětníků.

Jak uváděla Zpráva o stavu romské menšiny za rok 2018, do dalších let se očekává také rozšíření činnosti Muzea romské kultury o aktivity, jež by měly být realizovány v jejich pobočce v Praze. Centrum Romů a Sintů v Praze, které by mělo být otevřeno do roku 2023 a jeho realizace je financována z Norských fondů, by mělo mít kromě dokumentačních a edukačních funkcí také funkci komunitního centra. Pro zřízení Centra Romů a Sintů v Praze byla vybrána vila z 30. let minulého století stojící v pražských Dejvicích, která však bude muset projít rozsáhlou rekonstrukcí.

Výstavní činnost Muzea romské kultury

V Muzeu romské kultury je umístěna stálá expozice s názvem Příběh Romů/Le Romengero drom, která přibližuje dějiny Romů od jejich předků ve starověké Indii, přes příchod Romů do Evropy v 11. století, až po události druhé světové války a současnost. Stálé expozice se v roce 2019 zúčastnilo kolem 4 000 návštěvníků. Vedle toho organizovalo Muzeum romské kultury v roce 2019 tři dočasné výstavy, které jsou zobrazeny v tabulce 10.

Tabulka 10 Přehled dočasných výstav v roce 2019 pořádaných MRK

Název výstavy	Datum konání
Andrej Pešta: Mire sveti / Světy Andreje Pešty	do 10. března 2019
Ženy prodávající naději	od 15. března do 14. dubna 2019
Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní	od 8. května 2019 do konce roku 2019

Kromě uvedené stálé expozice a dočasných výstav realizovalo Muzeum romské kultury také několik putovních výstav. Na výstavu s názvem FUROROMA půjčilo tři díla z fondu výtvarného umění - výšivku Markéty Šestákové (CZ), koláž Jána Berkyho (SK) a grafiku Alfreda Ullricha (DE). V regionálním muzeu v Mikulově, byla například vystavená putovní výstava Muzea romské kultury - Genocida Romů v době II. světové války.

Každá veřejná akce Muzea romské kultury je vždy připravována ve spolupráci s příslušníky romské menšiny. Muzeum romské kultury také v roce 2019 připravilo a zprovoznilo webové stránky, které přinášejí galerii romských osobností, která je průběžně doplňována (viz <https://amendar.cz/>).

Vzdělávací a lektorská činnost Muzea romské kultury

Muzeum romské kultury v roce 2019 realizovalo 142 vzdělávacích programů zaměřených na kulturu a dějiny Romů v několika variantách. Dále se Muzeum romské kultury zapojilo do realizace mezinárodní akreditované letní školy pro pedagogy, s názvem *Výchova k respektu a toleranci – role příběhů ve výuce*.

Muzeum romské kultury navíc v roce 2019 také realizovalo sociálně-edukační činnosti především v oblasti individuálního doučování a přípravy na školní výuku zejména romských dětí. Do této činnosti se zapojilo kolem padesáti dobrovolníků a využilo ji přibližně 80 osob ve věku 5 až 20 let. Dvě studentky získaly díky této spolupráci stipendium od nadace Velux pro romské studenty a další dvě studentky čerpají stipendium organizací Člověk v Tísni, o.p.s. a Nadace Albatros.

V prosinci roku 2019 byl také realizován edukační program pro Beskydy Mountain Academy na téma předsudky a tolerance. Programu se zúčastnilo celkem 109 studentů. Jednalo se o edukační program pro čtyři třídy, v rámci kterého byli studenti seznámeni s chodem muzea a jeho výjimečností.

V rámci stálé expozice Muzeum romské kultury v uplynulém roce realizovalo mimo jiné pro děti a mládež i tyto výukové programy:

- Příběh Romů

Tato výstava představila historii Romů i jejich kulturu prostřednictvím množství exponátů a dokumentů. Stejnomený program Muzeum romské kultury nabízelo v několika variantách pro všechny věkové kategorie návštěvníků. Ti nejmenší se hravou formou dozvěděli, odkud Romové pocházejí, získali informace o tradičním způsobu života Romů a řemeslech. Dále se dozvěděli, jak vypadá romská vlajka a jiné. Starší studenti získali podrobný vhled do historie romského etnika od nejstarších dob až po současnost, seznámili se s romštinou, s tradiční kulturou a zvyky.

- Holocaust Romů

Tento interaktivní program pro žáky 8. a 9. tříd základních škol nebo studenty středních škol se zaměřil na často opomíjené téma holocaustu Romů v učebnicích dějepisu. Za pomoci časové osy, dobových dokumentů a jednotlivých příběhů se žáci seznámili se situací Romů před a během II. světové války. V rámci programu byl promítán některý z dokumentárních filmů jako například „*To jsou těžké vzpomínky*“, „*Odtud nemáte žádnéj návrat...*“ nebo „*Žít! Ceija Stojka*“. Program Muzeum romské kultury nabízelo i jako možnost doprovodné animace k putovní výstavě „*Genocida Romů*“.

Publikační činnost

V roce 2019 došlo u příležitosti oslav *Týdne romské kultury* ke křtu nové muzejní publikace s názvem „*Amendar - Pohled do světa romských osobností*“. Publikace nabízí biografické medailony vybraných 254 romských osobností z hudební, výtvarné, literární sféry, ale také z oblasti sportu, státní správy, občanského aktivismu aj. Dále byl publikován již tradiční *Bulletin Muzea romské kultury* 27/2018, který vychází od roku 2014 jako odborný romistický časopis s příspěvky procházejícími recenzním řízením.

Další aktivity Muzea romské kultury určené pro odbornou i laickou veřejnost shrnuje tabulka 11.

Tabulka 11 Aktivity pro veřejnost pořádané Muzeem romské kultury v roce 2019

Datum konání	Název akce
28. - 30.1.	Nezapomeneme - לא נשכח - Na bisteraha - program k Mezinárodnímu dni památky obětí holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti
7.3.	Pietní shromáždění k uctění památky obětí romského holocaustu, připomínka prvního hromadného transportu Romů do KT v Auschwitz II-Birkenau, v rámci doprovodného programu se uskutečnilo veřejné promítání filmového dokumentu <i>Díra</i> v hlavě o holocaustu Romů a Sintů za 2. světové války
16.3.	Přednáška Perzekuce a genocida Romů v období 2. světové války, Památník Terezín
12.5.	Pietní akt v Letech u Písku
15.5.	Přednáška Holocaust jako rodinné trauma - příběh rodiny Holomků, přednáška s prezentací
20.8.	Pietní akt v Hodoníně u Kunštátu

Muzeum romské kultury se v roce 2019 podílelo také na realizaci dvou projektů, které byly podpořeny ze zahraničních finančních zdrojů. Prvním z nich je projekt *Afterschool tutoring and mentoring III*, druhým *Promotion of Romani culture II*, které byly podpořeny americkou filantropickou společností *Bader Philanthropies*. Tato nadace se zaměřuje na problémy nízkopříjmových komunit v Milwaukee. Svoji činnost rozšířila i do České republiky. Muzeum romské kultury je poskytována finanční podpora od této nadace již od roku 2016.

Projekt *Afterschool tutoring and mentoring III* se zabývá podporou vzdělávací dráhy dětí a mladých lidí, pocházejících z nerovného a sociálně znevýhodňujícího prostředí v městě Brně. Mezi klíčové aktivity patří individuální doučování, mentoring a systematická práce s doučujícími dobrovolníky. Projekt byl podpořen částkou 204.840 Kč.

Projekt *Promotion of Romani Culture II* se věnuje širokému spektru aktivit, které mají za cíl posílit pozici muzea ve vztahu k romské komunitě a přispět k boji proti diskriminaci prostřednictvím zpřístupnění dat ze sbírky orální historie a publikace knihy. Projekt byl podpořen částkou 1.196.848 Kč. V rámci projektu byla zorganizovaná také dočasná výstava „*Lavutara*“, na které se aktivně podíleli také romští hudebníci a jiné významné romské osobnosti hudebního světa.

Závěr a hlavní zjištění za rok 2019

V roce 2019 žilo na území České republiky téměř 262 000 Romů, přičemž více než polovinu z nich představují tzv. integrovaní Romové. Zbývající část (přibližně 119 000 osob), tvoří Romové, které lze považovat za sociálně vyloučené či sociálním vyloučením ohrožené. Ti bohužel stále tvoří téměř 80 % populace žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Jedná se však vždy pouze o kvalifikované odhady počtu příslušníků romské menšiny, jelikož, jak Zpráva v úvodu konstatuje, stále převládá komplikace vyhodnocování situace romské menšiny na území České republiky z důvodu nedostatku dat o Romech.

V oblasti soužití Romů a většinové společnosti stále převládají předsudky většinové společnosti, které mohou vést až k projevům anticiganismu. Z dlouhodobých výzkumů veřejného mínění navíc vyplývá, **že vztah většinové společnosti k Romům se zlepšuje pouze pozvolně**. Forma těchto projevů se však proměnila. **Již nedochází k fyzickým střetům, zejména těm skupinovým a organizovaným, jak tomu bylo v minulých letech, ale naopak dochází k projevům nenávisti v online prostředí**. Za významný lze v této souvislosti považovat nález Ústavního soudu z dubna 2019. Ve svém stanovisku **Ústavní soud přiznává činům z nenávisti vysokou závažnost, včetně těch spáchaných na sociálních sítích, a podle něj nelze při posuzování činů z nenávisti zapomínat na hrozivé historické zkušenosti se stigmatizací společenských menšin**. Jedná se tak o precedentní rozsudek, jímž se mohou soudy řídit při posuzování činů z nenávisti v budoucnosti.

V institucionálním zabezpečení romské integrace **došlo ke změně zejména na pozici zmocněnkyně vlády pro lidská práva, kterou se v květnu 2019 stala Helena Válková**, která se tímto zároveň stala místopředsedkyní Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Zároveň byl v roce 2019 připraven přesun Agentury pro sociální začleňování z Úřadu vlády ČR na Ministerstvo pro místní rozvoj. V roce 2019 došlo také ke snížení počtu pracovníků Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny. Na možné problémy související s dostatečným kapacitním zajištěním koordinační role oddělení upozornila jak Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, tak i občanská společnost v rámci své monitorovací zprávy o naplňování Strategie romské integrace z listopadu 2019.⁴⁰

Značné problémy v institucionálním zajištění romské integrace přetrvávaly na regionální a lokální úrovni. Stále je **nedostatečně plněna zákonná povinnost vyplývající ze zákona o právech příslušníků národnostních menšin, dle kterého mají obce s rozšířenou působností povinnost napomáhat integraci Romů**. Dle údajů krajských koordinátorů zůstává zřízení pozice romského poradce pouze "nuceným" splněním zákonné povinnosti, čemuž odpovídá také průměrná výše úvazku romských poradců v ČR, která dle údajů krajských koordinátorů pro romské záležitosti, představovala v roce 2019 hodnotu 0,11 úvazku na jednoho romského poradce. Kritická je navíc situace v krajích, které jsou nejvíce ohrožené strukturálními problémy, jako je kraj Ústecký a Karlovarský.

V jednotlivých tematických oblastech zůstává situace obdobná jako v předchozích letech. V oblasti vzdělání se bohužel stále **nedaří snížit počet tzv. segregovaných škol nebo alespoň zvýšit kvalitu vzdělávání v těchto školách**. Opět je možné konstatovat, že je situace kritická zejména v Ústeckém kraji (a následně Moravskoslezském kraji), kde se nachází většina z celkového počtu 50 škol, kde je více než 75 nebo 90 % romských žáků. V oblasti vzdělání je důležitým zjištěním také skutečnost, že dlouhodobě **dochází k nárůstu podílu romských dětí vzdělávaných dle rámcového vzdělávacího programu se**

⁴⁰ Dostupné na: <https://cps.ceu.edu/sites/cps.ceu.edu/files/attachment/basicpage/3034/rcm-civil-society-monitoring-report-3-czech-republic-2019-eprint-cz-fin.pdf>

sníženými nároky na výstupy ze vzdělávání, který má být však určen pouze pro žáky s mentálním postižením.

V oblasti zaměstnanosti byly nadále využívány nástroje aktivitní politiky zaměstnanosti, **zejména pak veřejně prospěšné práce a společensky účelná místa. Tyto nástroje však představují i nevýhody, které mohou komplikovat úspěšnost integrace romské menšiny do běžné společnosti.** Jedná se zejména o časovou omezenost získaného zaměstnání a jeho nejistotu, což může působit komplikace například v oblasti řešení dluhů a exekucí, kdy dané osoby nemohou dosáhnout insolvenčního řízení.

V oblasti bydlení se v roce 2019 stal předmětem diskuzí, kromě stále chybějícího zákona o sociálním bydlení, **návrh Ministerstva práce a sociálních věcí týkající se novely zákona o přídatku na bydlení.** Dle tohoto návrhu by měl být dávkový systém navázán na školní docházku dětí, což bylo ostře kritizováno jak zmocněnkyní vlády pro lidská práva, tak občanskými členy Rady vlády pro záležitosti romské menšiny. Prozatím tak finální návrh uvedeného zákona předložen nebyl.⁴¹

Posledním integračním tématem popisovaným v rámci této Zprávy byla oblast zdraví. V rámci ní bylo, kromě jiného, zmíněno vytvoření **nového návrhu zákona o odškodnění protiprávně sterilizovaných žen, které by mělo být na programu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na podzim 2020.** Uvedený návrh předpokládá odškodnění cca 400 protiprávně sterilizovaných osob a poskytnutí jednorázového peněžitého odškodnění ve výši 300.000 Kč.

Oblast romské kultury, jazyka a dějin byla i v roce 2019 podporována ze státního rozpočtu, a to prostřednictvím systémových dotací poskytovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvem kultury a Úřadem vlády ČR. **Stejně jako v předchozím roce Zpráva upozorňuje na požadavek začlenění tématu romské kultury, jazyka a dějin do rámcových vzdělávacích programů na všech úrovních vzdělávání.** Nadále však nebyl tento požadavek vyslyšen, i když došlo ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k příslibu splnění tohoto požadavku do konce roku 2023. Zpráva také nově upozorňuje na to, že v roce 2019 již **nebyla romština vyučována na žádné ze základních škol, a to ani v rámci průřezových předmětů.**

Popularizaci romské kultury zajišťuje také Muzeum romské kultury v Brně, které vykazuje muzejní, dokumentační, ale i edukační činnost. Zpráva navíc v závěru této kapitoly informuje o budoucím **zřízení Centra Romů a Sintů v Praze,** které by mělo být otevřeno v roce 2023.

⁴¹ Údaj je platný k 30. září 2020.

Příloha 1 Seznam obcí a jejich částí, na jejichž území je vyhlášeno OOP

Kraj	OOP účinné od
Jihočeský	10. 4. 2018 Větrní 18. 5. 2018 České Velenice 16.9.2019 Nová Ves nad Lužnicí 11.12.2019 Benešov nad Černou
Jihomoravský	XXX
Karlovarský	21.10.2017 Sokolov 22.12.2017 Chodov 4.1.2018 Aš 22.3.2018 Cheb 18.5.2018 Rotava 1.5.2019 Vintířov 10.5.2019 Ostrov nad Ohří 6.11.2019 Habartov 14.12.2019 Karlovy Vary 27.1.2020 Bukovany
Královehradecký	14.5.2019 Broumov I 14.5.2019 Broumov II 14.5.2019 Broumov III 14.5.2019 Broumov IV 3.3.2020 Náchod
Liberecký	27.8.2018 Kořenov - ubytovna Beruška 9.1.2019 Liberec, Vojanova, Liberec X – Františkov
Moravskoslezský	15.8.2017 Ostrava Jih I 22. 12. 2017 Bohumín 6.1.2018 Frýdek - Místek 16.2.2018 Karviná I 22.2.2018 Rýmařov 28.5.2018 Bruntál I 23.8.2018 Budišov nad Budišovkou 5.10.2018 Vítkov 17.1.2019 Karviná II 26.2.2019 Karviná III - Fryštát 12.4.2019 Bruntál Dvorce 16.4.2019 Ostrava Jih II 6.5.2019 Bruntál II 23.8.2019 Orlová 3.9.2019 Ostrava-Vítkovice 13.9.2019 Ostrava-Vítkovice II. 13.9.2019 Ostrava-Vítkovice III. 27.9.2019 Ostrava-Vítkovice IV. 4.1-2020 Kopřivnice
Olomoucký	24.10.2017 Stražisko 30.1.2018 Přerov 17.12.2018 Hanušovice 29.7.2019 Lipník nad Bečvou 6.2.2020 Hanušovice II.
Pardubický	XXX
Plzeňský	23.3.2018 Janovice nad Úhlavou
Hl. m. Praha	XXX
Středočeský	11.2.2018 Slaný 17.9.2018 Libušín 24.7.2019 Čáslav 26.8.2019 Šestajovice 20.12.2019 Kladno
Ústecký	9.11.2017 Jirkov 24.11.2017 Duchcov 7. 12. 2017 Varnsdorf I.

	28.12.2017 Děčín 26.12.2017 Bílina 27.12.2017 Most 16.2.2018 Kadaň 14.3.2018 Trmice 15.3.2018 Obrnice 10.4.2018 Jílové 5. 5. 2017 Varnsdorf II. 9.5.2018 Litvínov 20.6.2018 Chomutov 29. 6. 2018 Česká Kamenice 29. 6. 2018 Štětí 5.7.2018 Podbořany 6.7.2018 Žatec 12.7.2018 Brozany nad Ohří 4.9.2018 Děčín - Boletice n. L. 4.9.2018 Děčín III 4.9.2018 Děčín VI 4.9.2018 Děčín VI 12. 9. 2018 Děčín IV 12.10.2018 Postoloprty 20.10.2018 Děčín 20.10.2018 Děčín 13.11.2018 Most II 1.12.2018 Klášterec nad Ohří 5.2.2019 Krásná Lípa 21.2.2019 Staré Křečany 4.3.2019 Ústí nad Labem 13.3.2019 Bílina II 15.5.2019 Děčín III – Staré Město 10.8.2019 Litvínov II. 11.8.2019 Děčín – Podmokly 4.10.2019 Bílina III. 31.1.2020 Mikulášovice
Vysočina	XXX
Zlínský	XXX

Příloha 2 Seznam romských a proromských NNO působící v jednotlivých krajích

název organizace	územní působnost	zaměření
Jihomoravský kraj		
IQ Roma servis, z.s.	Brno, Vyškov, Břeclav	terénní programy, odborné sociální poradenství, SAS pro rodiny s dětmi
Společenství Romů na Moravě, o.p.s.	Hodonín	terénní sociální práce, výchovně-vzdělávací aktivity pro děti a mládež, letní tábory
DROM, romské středisko	Brno	terénní soc. práce, prevence ztráty bydlení, dluhové poradenství, zdravotně soc. pomoc, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, asistence obětem a pachatelům trestné činnosti, soc. aktivizační služby, komplexní práce s rodinou a pěstouny, kontaktní centrum, zaměstnanost, předškolní příprava dětí
Armáda spásy v České republice, z. s.	Brno	nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (ul. Körnerová Dživipen), noclehárna, prevence bezdomovectví
RATOLEST Brno, z.s.	Brno	nízkoprahový klub Pavlač (ul. Vranovská 4)
Muzeum romské kultury, státní příspěvková organizace	Brno	muzeum, výstavy, pietní setkání, doučování
Teen Challenge International ČR	Brno	dětské centrum – předškolní příprava, doučování
Charita Holešov	Hodonín	dětské centrum, doučování Nízkoprahový klub COOLNA – volnočasové aktivity pro mládež od 11 do 26 let včetně Romů
Tripitaka, z.s.	ORP Vyškov	realizují aktivit, které propojují lidi ze SVL a většinové společnosti
Oblastní charita Znojmo	Znojmo	profesionální i dobrovolná pomoc všem potřebným lidem v oblasti sociální, zdravotní a humanitární
RENADI, o.p.s.	Brno	sociální poradenství, kontaktní centra, služby následné péče
Romodrom, o.p.s.	Brno	odborné sociální poradenství, základní poradenství a psychosociální podpora po telefonu, skype, či mailu apod.
ROZKOŠ bez RIZIKA, z. s.	Brno	ochrana veřejného zdraví v ČR
Společnost Podané ruce o.p.s.	Brno	chráněné bydlení, soc. poradenství, kontaktní centra, nízkoprah, terénní programy
SOS dětské vesničky, z.s.	Brno	domy na půl cesty, soc. aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Jihočeský		
CEROK, z.s.	Písek	volnočasové aktivity
"Aver drom-Jiná cesta Větřní"	Větřní	volnočasové aktivity
Salesiánské středisko mládeže – středisko volného času, o.p.s.	České Budějovice	KC Máj, volnočasové aktivity, NZDM
Lácho lav	Větřní	volnočasové aktivity, doučování
KoCeRo – komunitní centrum Rovnost o.p.s.	Český Krumlov	terénní práce, NZDM, KC, volnočasové aktivity
NADĚJE	Písek	terénní práce, NZDM, volnočasové aktivity
Městská charita České	České Budějovice	NZDM Jiloro, V.I.P., volnočasové aktivity,

Budějovice		poradenství
Diecézní charita České Budějovice	České Budějovice	šatník, poradenství, terénní program
Rybka, o.p.s.	Týn N/Vlt.	ubytování, předškolní výchova, volnočasové aktivity
Oblastní charita Vimperk	Vimperk	poradenství, volnočasové aktivity
KONÍČEK, o.p.s.	České Budějovice	podporované zaměstnání, terénní program, poradenství
SPOLEK ROMŮ - ORIENT	Český Krumlov	tanec, volnočasové aktivity, hudba, sport
Centrum pro pomoc dětem a mládeži o.p.s.	Český Krumlov	terénní práce, volnočasové aktivity, výlety
Královehradecký		
Výbor pro odškodnění romského holocaustu v České republice	Hořice	aktivizace sociálně vyloučených romských obyvatel a posílení vzájemného česko-romského porozumění v regionech ČR nejvíce postižených problematickým česko-romským soužitím (přednášky, besedy, výstavy, prezentace v médiích....)
ROS-klub	Hořice	
Aufori, o.p.s	Královehradecký kraj	osoby ohrožené či zasažené chudobou
„Čhavengre jilo“	Kostelec nad Orlicí	zajišťuje doučování dětí a další volnočasové aktivity pro děti
Salinger, z.s.	Hradec Králové	centrum Semafor (SAS), NZDM Modrý Pomeranč
Občanské poradenské středisko, o.p.s.	Náchod, Kostelec nad Orlicí, Hradec Králové, Jičín	osoby v tíživé životní situaci
OD5K10, z. s.	Rychnov nad Kněžnou	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
Začít spolu z.s.	Broumov	sociální služba – NZDM a SAS, romské tradice a jazyk -
Džas dureder dživipnaha z.s.	Broumov	celoroční pravidelná sportovní činnost mládeže a osob se zdravotním postižením
Centrum sociálních služeb Naděje Broumov	Broumov	sociální služba – SAS a odborné sociální poradenství
Romské komunitní centrum Náchod	Náchod	využití volného času dětí
Dokořán z.s.	Náchod	sociálně-aktivizační služby
Diakonie ČCE středisko Milíčův dům	Jaroměř	sociální služba – SAS a odborné sociální poradenství
Vysočina		
Diecézní charita Brno	Kraj Vysočina	kontaktní centra pro klienty užívající nelegální omamné látky - NOE (Třebíč) a VĚTRNÍK (Jihlava), nízkoprahový klub – Barák, nízkoprahové zařízení pro děti a mládež – Ambrela (Třebíč), Erko a Vrakbar (Jihlava), TP SOVY (terénní programy), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - Klubíčko (Třebíč a Jihlava)
Sociální služby města Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	volnočasové aktivity
F POINT z.s.	Jihlava	působí v oblasti prevence sociálně-patologických a nežádoucích jevů ve společnosti, zejména v oblasti pomoci dětem, začleňování cizinců a dalších vyloučených

		osob
Kolpingovo dílo České republiky z.s.,	Žďár nad Sázavou	adiktologická ambulance, kontaktní centra (klienti užívající nelegální omamné látky) a terapeutické komunity
Oblastní charita Havlíčkův Brod	Havlíčkův Brod, Třebíč	odborné sociální poradenství
Ječmínek, o.p.s.	Žďár nad Sázavou	azylové domy
Sociální služby města Žďár nad Sázavou	Žďár nad Sázavou	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež ESKO
STŘED, z. ú.	Kraj Vysočina	telefonická krizová pomoc
Karlovarský		
Khamoro o.p.s.	Sokolovsko, kraj	TP, NZDM, doučování, politická a občanská angažovanost v rámci emancipace Romů
KSK centrum o.p.s.	Karlovarsko, kraj	TP, OP, SASRD, sportovní aktivity
Rada romských organizací, z. s.	Město Cheb	kultura, sport, emancipace
Člověk v tísní, o.p.s.	Karlovarský kraj	TP, volný čas dětí, doučování, poradna, předškolní klub Kereka
KOTEC o.p.s.	Chebsko, Ašsko	TP, NZDM
SVĚTLO, z.s.	Karlovarsko	TP, NZDM
Český západ, o.p.s.	Tepelsko, Toužimsko	TP, NZDM, zaměstnávání
Spolek Křesťanské vzdělávací centrum Sintů a Romů	Cheb, Rotava	evangelizace, práce s mládeží
Liberecký		
Člověk v tísní, o.p.s.	Liberecký kraj	sociální služby, vzdělávání
Diakonie ČCE - středisko v Jablonci nad Nisou	Jablonec nad Nisou, Frydlant	sociální služby
Farní charita Česká Lípa	Česká Lípa, Nový Bor	sociální služby, zaměstnanost
MAJÁK o.p.s.	Liberec, Hrádek nad Nisou, Nové Město pod Smrkem	sociální služby, prevence
Most k naději, z.s.	Liberecký kraj	sociální služby, prevence – protidrogové aktivity
NADĚJE	Liberec, Jablonec nad Nisou, Železnobrodsko	sociální služby
LAMPA, z. s.	Mimoň - Ralsko	sociální služby, volnočasové a sportovní aktivity
Romodrom o.p.s.	Liberec, Tanvald	sociální služby
Oblastní charita Most	Tanvald, Ralsko, Osečná, Mimoň, Zákupy	sociální služby
Rodina v centru, z.ú.	Nový Bor, Cvikov	sociální služby, osvěta
zapsaný spolek „Liberecké fórum“	Liberec	volnočasové a kulturní aktivity, vzdělávání, dětská skupina
Amaro suno – feder dživipen, z.s.	Arnoltice	volnočasové aktivity, vzdělávání
BACHTALE z.s.	Mimoň	volnočasové aktivity, dětská skupina
Romany art workshop z.s.	Tanvald	komunitní práce, volnočasové a kulturní aktivity, vzdělávání

Asociace romských představitelů Libereckého kraje, z.s.	Liberecký kraj	volnočasové aktivity a osvětové akce
Comunités, z. s.	Liberec	osvěta
ROMA TANVALD z. s.	Mikroregion Tanvaldsko	komunitní práce, volnočasové a kulturní aktivity, vzdělávání
Koalice romských reprezentantů Libereckého kraje,z.s.	Liberecký kraj	komunitní práce, osvěta
Olomoucký		
Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava	Olomouc, Šternberk	terénní program, NZDM, komunitní aktivity, kulturní akce, doučování
KAPPA-HELP, z.s.,	Přerov	poradenství, vzdělávací aktivity, skupinové aktivity, volnočasové aktivity
Armáda spásy v České republice, z. s.	Olomoucký kraj	nízkoprahový klub pro děti a mládež, Azylový dům pro matky s dětmi.
Charita Přerov	Přerov	romské komunitní centrum Žížalka a Lačo Jilo (Dobré srdce) NZDM – volnočasové aktivity, kulturní aktivity, SASRD
Charita Kojetín	Kojetín	SASRD pro s dětmi, Azylový dům pro a matky s dětmi -poradenství, vzdělávací aktivity, skupinové aktivity, volnočasové aktivity – Klub Maria
Charita Olomouc	Olomouc	SASRD, NZDM
Poradna pro občanství /občanská a lidská práva, z. s.	Olomoucký kraj	SASRD, terénní programy, dluhové poradenství
Charita Šternberk	Šternberk	SASRD Jiloro – Srdíčko (ambulantní forma ukončena v roce 2019)
Ecce Homo Šternberk, z.s.	Šternberk	SASRD, NZDM, volnočasové aktivity, terénní program
Romodrom o.p.s.	Olomoucký kraj	podpora bydlení, zaměstnávání, protidluhové poradenství
SPOLEČNĚ–JEKHETANE, o.p.s.	ORP Šumperk	SASRD, terénní programy
ESTER z. s.	Mikroregion Javornicko a Žulovsko	SAS, TP, azylové bydlení – zájmové kroužky, letní tábory, příprava na vyučování, předškolní klub – Javornicko
Darmoděj z.ú.	ORP Jeseník	SAS, TP, NZDM
Společnost Podané ruce o.p.s.	Olomoucký kraj	NZDM , terénní programy, kontaktní centra
Člověk v tísni, o.p.s	ORP Přerov, Prostějov, Olomouc, Jeseník, Hranice, Konice	SASRD, TP, protidluhové poradenství, kariérové poradenství, komunitní práce, doučování dětí, předškolní kluby
DROM, romské středisko	Olomouc, ORP Prostějov, ORP Jeseník	zdravotně- sociální pomoc
Charita Hranice	Hranice, Lipník nad Bečvou	NZDM Fénix, charitativní šatník
PONTISŠumperk o.p.s.	Šumperk	NZDM
Moravskoslezský		
Charita Odry	Odry	NZDM Manhattan, volnočasové a kulturní aktivity
Spolek přátel Romů	Český Těšín	komunikace a spolupráce s většinovou společností, boj proti diskriminaci a rasismu
Charita Frýdek-Místek	Frýdek-Místek	výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti
Renarkon, o. p. s.	Frýdecko-Místeco	terénní program Frýdecko-Místeco

Charita Frýdek-Místek	Frýdek-Místek	terénní program, volnočasové a aktivizační činnosti
Přátelé Lipiny z.s.	Frýdek-Místek	aktivity komunitního charakteru
Futra z. s.	Orlová	NZDM Maják, NZDM FUTRA, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, volnočasové aktivity
Občanské sdružení Sdružení Romů Severní Moravy z.s.	Karviná	vzdělávací, osvětové, volnočasové, kulturní a společenské akce
Lácho Lav	Karviná	volnočasové aktivity pro celé rodiny, děti a mládež
21. přední hlídka Royal Rangers Karviná	Karviná	systematická práce s romskými dětmi a mládeží ze sociálně vyloučených lokalit, volnočasové aktivity
Cikne Čhave	Nový Jičín	kulturní aktivity – propojení romské kultury /tanec, zpěv) s kulturou majoritní společnosti
DŽIVIPEN o.p.s.	Opava	rekvalifikační programy, vzdělávací a kulturní aktivity, záměr terénní práce
EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Opava	nízkoprahový klub, SAS, dluhové poradenství, AMT centrum, projekt komunitní práce
Elim Opava, o.p.s.	Opava	nízkoprahový klub i formou terénu, SAS, dobrovolnictví, doprovázení pěstounů
Vzájemné soužití o.p.s.	Ostrava (zejména Slezská Ostrava, dílčí projekty mají působnost na území celého města)	poskytovatel sociálních služeb (TP, SASRD, NZDM, OSP) a dalších aktivit
SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.	Ostrava (zj. Přívoz, Moravská Ostrava, Poruba)	poskytovatel sociálních služeb (TP, SASRD, NZDM, OSP) a dalších aktivit (např. obědy do škol, vzdělávací projekt atd.)
CENTROM z.s.	Ostrava-Radvanice, Vítkovice	poskytovatel sociálních služeb (TP, SASRD, NZDM) a dalších aktivit (zj. v oblasti bydlení s doprovodným sociálním programem)
Spolu pro Rodinu z.s.	Ostrava	poskytovatel sociálních služeb (SASRD, TP-sociálně zdravotní pomoc) a další aktivity (např.: asistované kontakty, práce s rodinami s dětmi v agendě SPOD)
S.T.O.P., z.s.	Ostrava	dobrovolnická organizace zaměřující se na doučování dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí
Salesiánské středisko volného času Don Bosco	Ostrava	volnočasové aktivity s dětmi ze sociálně vyloučených lokalit a příprava dětí do školy v terénu tzv. oratoř na ulici
Armáda spásy v České republice, z. s.	Ostrava (zejména obvody Moravská Ostrava a Přívoz a Poruba)	poskytovatel sociálních služeb (TP-prevence bezdomovectví, NZDM)
SocioFactor s.r.o.	Ostrava	výzkumná a vzdělávací organizace, která realizovala mimo jiné rekvalifikační kurzy zaměřené na cílovou skupinu Romů ze SVL
Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z. s.	Prokešovo náměstí 3, 702 00 Ostrava	poskytovatel sociálních služeb (SASRD, TP) a dalších aktivit
Diecézní charita ostravsko-opavská	Ostrava-Kunčičky, Muglinov	poskytovatel sociálních služeb (SASRD, NZDM, OP) a dalších aktivit (např. předškolní klub)
Charita Ostrava	Ostrava	poskytovatel sociálních služeb (NZDM, startovací byty)
Beleza – Mamaclub, z.s.	Ostrava-Poruba	zajišťuje vzdělávací a volnočasové aktivity pro romské děti a mládež, realizuje předškolní klub

Centrum sociálních služeb Ostrava, o.p.s.	Ostrava	poskytovatel sociálních služeb (SASRD,DPC, AD) a dalších aktivit (např. sekundární prevence, volnočasové kluby pro děti a mládež)
Romipen, z.s.	Ostrava	zájmový spolek, který se snaží zejména pomoci Romům v oblasti bydlení
HFA - Helping for all z.s.	Ostrava	organizace se zaměřuje na zaměstnávání, pracovní veletrhy, sociální podnikání; akcentace romské otázky
Hnutí romských studentů, z.s.	Ostrava	podpora vzdělanosti romských studentů
Asociace Romských Rodičů z.s.	Ostrava	zájmový spolek, který se snaží na dobrovolnické bázi motivovat romské rodiče, aby své zkušenosti v oblasti vzdělávání dětí předali dalším zástupcům romské komunity
Awen amenca z.s.	Ostrava	organizátoři romských komunit v Ostravě ve věci rovného přístupu romských dětí ke kvalitnímu vzdělávání
Lači melodia le Romenge - Dobrá melodie pro Romy, z.s.	Třinec	kulturní, umělecké společenské, edukační a propagační aktivity
Bunkr, o.p.s.	Třinec	Komunitní centrum v lokalitě
Pardubický		
Šance pro Tebe, z.s.	Chrudim, Chrast, Čankovice, Hrochův Týnec, Prachovice	terénní služby pro rodiny s dětmi, volnočasové aktivity, NZDM, předškolka
Bonanza Vendolí, z.ú.	Svitavsko, Moravskotřebovsko	mentoring, volnočasová aktivita
SKP-CENTRUM, o.p.s.	Pardubický kraj	komunitní práce
Oblastní Charita Pardubice	Luže, Pardubice	komunitní práce, rodinné centrum
ABATAB, spolek pro péči o rodinu	Pardubický kraj	sanace rodiny
Rytmus Východní Čechy, o.p.s.	Chrudimsko	vyhledávání práce, kurzy a podpora samostatného bydlení
Dům dětí a mládeže Kamarád, Česká Třebová	Česká Třebová	vzdělávací služby
Farní charita Litomyšl	ORP Litomyšl+ Česká Třebová	sanace rodiny
Oblastní spolek Českého červeného kříže Pardubice	Pardubický kraj	sociální šatník
NADĚJE	Litomyšl, Česká Třebová	NZDM – volnočasové aktivity, doučování, přednášky, besedy se zaměřením na prevenci patologických jevů
Rosa rodinné centrum, z.s.	Česká Třebová	vzdělávací služby
Amalthea z.s.	Pardubický kraj (Pardubice, Chrudimsko)	SAS pro rodiny s dětmi, poradenství v oblasti NRP
Oblastní Charita Ústí nad Orlicí	Okres Ústí nad Orlicí	sanace rodiny
Oblastní Charita Přelouč	Přelouč	podpora rodiny, Jakub klub, Podpora pro pěstouny, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické

Lexus z. ú.	Pardubice	terénní programy
Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s.	Chrudim, Pardubice, Svitavy	dluhová poradna, krizové centrum, azylový dům, nízkoprahové zařízení, sociální rehabilitace, právní poradenství
Farní charita Chrudim	Chrudim	sociální poradenství, dobrovolnické centrum, osobní asistence, pečovatelská služba, ošetřovatelská služba
Archa, středisko výchovné péče pro děti a mládež	Chrudim	poradenství, diagnostika, terapie, podpůrné vedení
Sopre CR o. p. s.	Chrudim	noclehárna, nízkoprahové denní centrum, služby pro rodiny s dětmi
Romodrom o.p.s.	Pardubický kraj	terénní programy, sociální rehabilitace, asistent prevence zdraví, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Plzeňský		
Blízký soused, z.s.	Plzeň	NZDM
Roma Plzňatar, z.s.	Plzeň	volnočasové aktivity
A M A R E Č H A V E – Asociace Rómských občanských iniciativ, z.s.-	Plzeňský kraj	integrace, asistence, vzdělávání a zaměstnání
Člověk v tísni, o.p.s.	Semněvice, Stříbro Plzeň	terénní programy, odborné sociální poradenství
KOTEC o.p.s.	Stříbro, Tachov	terénní programy
NADĚJE	Plzeň	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro děti a mládež
Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže Plzeň	Plzeň	sociálně aktivizační služby pro děti a mládež
Ponton, z.s.	Plzeň	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, terénní program
SPOLEČNOST TADY A TEĎ, o.ps.	Plzeň	sociálně aktivizační služby pro děti a mládež, terénní program
DOMUS – Centrum pro rodinu, z.s.	Tachov	centrum pro rodinu
Diakonie ČCE středisko Západní Čechy	Plzeň, Rokycany, Domažlice, Dobruška, Klatovy, Chotěšov, Stod	nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, sociálně aktivizační služby pro děti a mládež
Hl. m. Praha		
Romodrom o.p.s.	hl. m. Praha	poskytují sociální služby a poradenství lidem v obtížných životních situacích, podporu dětem a mládeži ze sociálně znevýhodněného prostředí
R – Mosty, z.s.	hl. m. Praha, celorepublikově	pomoc při hledání bydlení, azylový dům pro matky s dětmi, sociálně-právní poradna, NZDM
Člověk v tísni, o.p.s.	hl. m. Praha	aktivity zaměřené na děti, vzdělávání, doučování, volnočasové aktivity
Armáda spásy v České republice, z. s.	hl. m. Praha	tréninkové bydlení 7U
ARBESAČKY, z.s.	Praha 5	volnočasové aktivity pro romské děti
Athinganoi	Praha 5	Podpora vzdělávání

Buči z.s.	celorepubliková	Zaměstnanost, kultura
NADĚJE	hl. m. Praha	Dospělí, rodiny,
Centru sociálních služeb Praha 2	hl. m. Praha	Noclehárny, azylové domy, terénní program
FOKUS ČR, z.s.		Asistence pro psychicky nemocné
SANANIM z. ú.	hl. m. Praha	pomoc závislým
Cikne Čhave	celorepubliková	aktivity pro děti, mládež a dospělé, doučování
Dům dětí a mládeže Praha 3 - Uliřka	Praha 3	nízkoprahové zařízení, pro děti a mládež
JAHODA, z.ú.	Praha 14	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
NADĚJE	hl. m. Praha	podpora sociální práce pro občany, tréninkové bydlení
Nová škola, o.p.s.	hl. m. Praha	vzdělávání, vedení k multikulturní toleranci
Asociace občanských poraden	hl. m. Praha	sociální poradenství
PROGRESSIVE, o.p.s.	celorepubliková	osoby ohrožené závislosti na návykových látkách
ROMEA, o.p.s.	celorepubliková	medializace, vzdělávání, lidská práva
RomPraha, z. s.	celorepubliková	spolupráce s DNM o.p.s. přednášková činnost, doučování, konzultace se studenty SŠ a VŠ, preventivní programy, vzpomínkové večer
Sdružení pro tradice národnostních menšin z.s.	celorepubliková	aktivity národnostních menšin
Centrum sociální a ošetrovatelské pomoci Praha 5, příspěvková organizace	Praha 5	NZDM volnočasové aktivity, doučování
Slovo 21, z. s.	celorepubliková	festival Khamoro, vzdělávací aktivity, kulturní aktivity, zaměstnanost, výuka cizích jazyků
SPOLEČNOU CESTOU z.s.	hl. m. Praha	azylové domy, odborné poradenství, sociální aktivizační služby pro rodiny
Spolek pro mimoškolní aktivity PALAESTRA	celorepublikové	sportovní aktivity – box, výchova talentů
Středisko prevence a léčby drogových záležitostí - DROP IN, o.p.s.	celorepubliková	terénní programy
STŘEP, z.s.	celorepubliková	soc. aktivizační služby pro matky s dětmi
Teen Challenge International ČR	celorepubliková	Semináře, centra dětí a mládeže
SP Černý Most, s.r.o.	Praha 14	komunitní centrum
Plechárna, s.r.o.	Praha 14	komunitní centrum
Sdružení na pomoc dětem s handicapem, z.ú.	Praha 14	volnočasové aktivity, doučování
Středočeský		
RSOP z.s.	Nymburk	kulturní a volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Centrum sociálních služeb v Lysé nad Labem z.ú.	Lysá nad Labem	kulturní a volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Člověk v tísni, o.p.s.	Kladno	vzdělávací a volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Charita Kralupy nad Vltavou	Kralupy nad Vltavou	kulturní a volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Oblastní charita Kutná Hora	Kutná Hora	kulturní a volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Jilo čavorenge – Srdce dětem z.s.	Rakovník	kulturní a volnočasové aktivity

Prostor plus o.p.s.	Kolín	volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Romodrom o.p.s.	Slaný	volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Charita Beroun	Beroun	volnočasové aktivity, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
LUMA MB, z.s.	Mladá Boleslav	medializace, poskytovatel registrovaných sociálních služeb
Romské srdce	Benátky nad Jizerou	kulturní a volnočasové aktivity
Od kořenů z.s.	Kutná Hora	rodiny s dětmi
Ústecký		
Cinka, z. s.	Děčín	TP, NZDM
Člověk v tísní, o.p.s.	Ústecký kraj	TP, OSP, NZDM, předškolní kluby aj.
Farní charita Lovosice	Lovosice	TP, NZDM, AD aj.
Kleja, z.s.	Ústí nad Labem	TP, předškolní klub
Kostka Krásná Lípa, p.o.	Krásná Lípa	TP, NZDM, předškolní klub aj.
Květina, z. s.	Teplicko	TP, NZDM, SAS
Oblastní charita Most	Most	TP, NZDM aj.
Oblastní charita Rumburk	Rumburk	OSP, SAS
Oblastní charita Šluknov	Šluknov	SAS, NZDM, komunitní práce
Oblastní charita Ústí nad Labem	Ústí nad Labem	SAS, TP, NZDM aj.
Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva, z. s.	Ústecký kraj	NZDM, SAS, TP
Romano jasnica, spolek	Trmice, Louny, Štětí, Krupka	TP, NZDM, předškolní klub aj.
DŮM ROMSKÉ KULTURY o.p.s.	Most	TP, NZDM
Zlínský		
Argo, Společnost dobré vůle Zlín, z.s.	Holešov, Kroměříž, Uherský Ostroh, Uherský Brod, Valašské Meziříčí, Zlín	terénní sociální práce
Charita Holešov	Holešov	nízkoprahový klub Coolna – soc. práce s mládeží
Charita Valašské Meziříčí	ORP Valašské Meziříčí	nízkoprahové zařízení Zastávka, noclehárna, denní centrum, terénní programy, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, azylový dům pro matky s dětmi,
Diakonie ČCE – středisko Vsetín	Vsetín	NZDM Rubikon, služby pro rodiny s dětmi Mozaika, předškolní klub Pramínek
Dživ Lačes z.s.	Vsetín	volnočasové a kulturní aktivity
Charita Vsetín	Vsetín	NZDM Zrnko, mimoškolní příprava Sidera
Sdružení dětí a mládeže Romů	Zlín	pořádání výstav

ČR		
SKLÁDANKA, z.s	Zlín	programy pro osoby s mentálním postižením (převážně) – Romové prakticky ne

Příloha 3 Projekty podpořené z dotačních titulů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Podpora integrace romské menšiny

Příjemce dotace	Název projektu	Poskytnutá dotace (v Kč)
Oblastní charita Most	Učíme se učit prostřednictvím metody Grunnlaget	461 950
Liberecké fórum	Bez vzdělání není budoucnost, aneb volnočasové aktivity Dětský klub DUHA 3	525 600
Kostka Krásná Lípa, p.o.	Klub Včelka 2019	680 907
Spolek pro mimoškolní aktivity PALAESTRA	Volnočasové centrum Palaestra	582 612
Amaro suno - feder dživipen, z.s.	Volnočasový klub v roce 2019	315 280
Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava	Příklady táhnou	502 680
Kleja, z.s.	Předškolní centrum Klíček	621 000
Tosara, z.s.	Doučování dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí ve Slaném	246 662
Městská charita České Budějovice	Učíme se po škole 2019	434 956
EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Můžeme jít dál II	94 000
Oblastní charita Pardubice	Zapojení romského asistenta znalého dané lokality pro zvýšení spolupráce romských rodin a mateřské, základní, střední školy a volnočasové aktivity pro romské a sociálně znevýhodněné děti	140 934
Centrum společného zájmu, z.s.	Spolu to zvládneme 2019	203 560
KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	Barevný svět kolem nás	401 440
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.	Romové v kontextu dalších národnostních menšin v ČR jako samozřejmá součást českého historického a současného společenského narativu	287 352
SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.	Tancem, zpěvem a sportem proti nudě	274 400
Bunkr, o.p.s.	Odpoledne nap(i)lno	170 000
Základní škola Ústí nad Labem, Školní náměstí 100/5, příspěvková organizace	Předlice sobě 14	390 600
ROMEA, o.p.s.	Romský mentor 2019 – integrace romských dětí realizací volnočasových aktivit	297 370
S.T.O.P., z.s.	Podpora vzdělávání romských žáků a studentů 2019	997 808
Ecce Homo Šternberk, z.s.	Savi godi, avka dživel 2019 (podpora romských žáků ve školní úspěšnosti)	116 800
ARA ART, z. s.	Lošado sikaviben	623 688
Tosara, z.s.	Předškolní vzdělávání pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí ve Slaném	610 147
Oblastní charita Šluknov	O krok vpřed s Ambrelkou	528 160
IQ Roma servis, z.s.	Gendalos - Nejsi v tom sám II.	569 764
Inclusio o.p.s.	Klub Imagion 2019	345 800
Slovo 21, z. s.	Dža Dureder 2019	892 557
Salesiánské středisko volného času Don Bosco	Vydoluj ze sebe to nejlepší	395 740
Aufori, o.p.s.	Učí (se) celá rodina 2019	381 040
Vzájemné soužití o.p.s.	Kamav buter-chci studovat	360 000
Muzeum romské kultury	Společně za vzděláním	392 176

Příloha 4 Projekty podpořené z dotačních titulů Ministerstva kultury

Podpora integrace příslušníků romské menšiny

Příjemce dotace	Název projektu	Poskytnutá dotace (v Kč)
ARA ART, z. s., Praha	ARA ART 2019, celoroční činnost	291 244
Asociace romských představitelů Libereckého kraje, z. s.,	Mezinárodní den Romů Liberec 2019	48 524
Čhavorikano Luma – Kroužek her a nápadů, z. s.	Provoz spolku Čhavorikano Luma, podpora aktivit, práce s dětmi	92 600
Demokratická aliance Romů v ČR z. s.	Romská píseň 2019	115 000
Drom, romské středisko	Tvoření na Hvězdičce	272 000
EUROTOPIA.CZ., o. p. s.,	Všichni máme šanci	44 986
Farní charita Lovosice	Amicus	19 950
IQ Roma servis, z. s.	Týden romské kultury v Brně 2019	9 944
KHER, z. s.	Literatura Romů – cesta k vzájemnému porozumění	84 822
KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o. p. s.	Amaro Dživipen II	46 976
KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o. p. s.	Pro Radost	33 174
Městská knihovna v Praze	Gavoro	100 000
Občanské sdružení Sdružení Romů Severní Moravy z. s.	20. Karvinský romský festival 2019	103 689
Oblastní charita Ústí nad Labem	Rotahufest XII.	28 580
Ponton, z. s.	Miro Suno 2019	28 000
R-Mosty, z. s.	Bašaven Čhavale! – součást Volného času v Klubu R-Mosty	180 000
ROMEA o. p. s.	Dokumentace romské kultury a její trvalé zpřístupnění široké veřejnosti v roce 2019	205 600
Romodrom o. p. s.	MIRI GILI 2019	100 000
Společenství Romů na Moravě Romano jekhetaniben pre Morava	Django Fest 18. ročník	52 000
Univerzita Karlova	Co nechcete vědět o Romech	96 885
Výbor pro odškodnění romského holocaustu v ČR	Kulturní program – Pietní akt Lety 2019	27 409
Vzájemné soužití o. p. s.	Romano baripen	26 373
Zapsaný spolek „Liberecké fórum“	8. ročník hudebního festivalu národnostních menšin	94 000

Příloha 5 Projekty podpořené z dotačních titulů Úřadu vlády ČR

Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

Příjemce dotace	Poskytnutá dotace (v Kč)
Moravskoslezský kraj	415 000
Jihomoravský kraj	400 000
Středočeský kraj	450 000
Pardubický kraj	266 666
Liberecký kraj	450 000
Olomoucký kraj	439 940
Plzeňský kraj	356 000
Karlovarský kraj	300 000
Zlínský kraj	500 000
Kraj Vysočina	449 960
Jihočeský kraj	500 000
Ústecký kraj	500 000
Královéhradecký kraj	225 000

Podpora terénní práce

Příjemce dotace	Přidělená dotace (v Kč)
Město Bruntál	150 000
Statutární město Chomutov	1 200 000
Město Milevsko	225 000
Město Nový Bor	294 638
Statutární město Ostrava, městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	300 000
Město Písek	300 000
Město Velké Hamry	299 892
Město Sokolov	300 000
Město Štětí	300 000
Město Žďár nad Sázavou	300 000
Město Velká Bystřice	209 853
Město Svitavy	300 000
Město Krásná Lípa	300 000
Obec Mikulovice	290 080
Město Roudnice nad Labem	269 000
Městská část Praha 14	600 000
Obec Vrbátky	209 994
Město Rumburk	400 000
Město Vysoké Mýto	299 490
Statutární město Opava	300 000
Město Moravská Třebová	300 000
Město Český Krumlov	496 500
Město Větrní	300 000
Město Nové Město pod Smrkem	300 000
Město Česká Lípa	291 800
Město Hranice	300 000
Statutární město Karviná	600 000
Město Bor	225 000

Město Šluknov	300 000
Město Cheb	525 000
Město Bílina	300 000
Město Tábor	240 000
Město Dubí	294 800
Statutární město Havířov	291 141
Obec Kobylá nad Vidnavkou	150 000

Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
IQ Roma servis, z.s.	O krok dál	892 480
Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám	544 730
Bunkr, o.p.s.	Komunitní centrum Borek	493 182
Dživ Lačes z.s.	Keras Vareso! - Dělejme něco!	293 892
Elim Opava, o.p.s.	Budoucnost dětem.	333 887
KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	CESTA KE ZMĚNĚ VI	429 800
Oblastní charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2019	1 196 176
Vzájemné soužití o.p.s.	Pro nás s námi 2019	630 997
Oblastní charita Most	Učíme se pro život	322 400
Šance pro Tebe, z.s.	Zlepšení životních podmínek Romů Vysokomýtska	462 739
Diecézní charita České Budějovice	Komunitní práce Novohradská 2019	664 495
Oblastní charita Most	Asistenční centrum v Janově	784 100
Společenství Romů na Moravě jekhetaniben pre Morava	Aktivizace romské komunity ve Šternberku	146 128
Člověk v tísni, o.p.s.	Komunitní práce v Přerově	748 589
R - Mosty, z.s.	Férové bydlení	916 362
Prostor plus, o.p.s.	Komunitní práce v Kutné Hoře	243 790
ROMA TANVALD z.s.	Komunitní práce v Tanvaldu 3	324 650
EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Spojme ruce - Společnou cestou	356 510
Cheiron T, o.p.s.	Na cestě ke zplnomocnění VII	511 704
Romano jasnica, spolek	Komunitní práce v Trmicích	917 464
Šance pro Tebe, z.s.	Komplexní podpora ve vyloučených lokalitách na Chrudimsku	535 547

Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
Nová škola, o.p.s.	Romano suno 2019	419 002
KHER, z. s.	Romština a literatura Romů jako klíč ke vzájemnému pochopení II	191 480